

ఆదర్శ దంపతులు

శారదా రామకృష్ణులు

పరాశరం ప్రసాదు
శ్రీ రామకృష్ణ సేవా సమితి, ఖమ్మం

ఆదర్శ దంపతులు - శారదా రామకృష్ణులు

ప్రథమ ముద్రణ : జనవరి 2016

ఆవిష్కరణ : శ్రీ రామకృష్ణ వివేకానంద భావ ప్రచార పరిషత్

(ఆం.ప్ర., తెలంగాణ)

24వ వార్షిక భక్త సమ్మేళనం, సత్తుపల్లి

తేది : 08-01-2016

ప్రతులు : 1000

వెల : రూ. 50/-

ప్రాప్తిస్థానము :

పరాశరం ప్రసాదు,

శ్రీ రామకృష్ణ సేవా సమితి,

6-2-48, జమ్మిబండ రోడ్, ఖమ్మం-507 001.

చరవాణి : 9948291704

టైప్ సెట్టింగ్ & ముద్రణ :

విష్ణు ఆర్ట్స్ ప్రింటర్స్

ఇ.నెం. 1-8-724, నల్లకుంట, హైదరాబాద్-500 044.

ఫోన్ : 2765 1308, 98491 02316, 83329 02316

27633936
☎ : 27633937
27635545

RAMAKRISHNA MATH

(A branch centre of
Ramakrishna Math, Belur, Howrah)
Ramakrishna Math Marg
Domalguda, Hyderabad - 500 029

అభినందన

శ్రీ పరాశరం ప్రసాద్ గారు ఆదర్శ దంపతులు శ్రీ శారదా రామకృష్ణులు ద్వారా శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస దివ్యజనని శారదాదేవి దంపతుల జీవితం ఆధారంగా ప్రస్తుత తరానికి గృహస్థ జీవితపు ఆదర్శాన్ని చూపించే ప్రయత్నం చేశారు. అదిదంపతులు శివ పార్వతులను మనం చూసినట్లైతే శివుడు మహాయోగి. మహాత్మాగి. అమ్మ పార్వతి మహాపతివ్రత, పవిత్రమూర్తి. వారిది పూర్తిస్థాయి అలోకిక జీవనం. అకాశమంత ఆదర్శం ఈ తొలి ఆలుమగల కాపురం. వారి సంసారం మనకు అనుకరించ వీలుకాని ఎత్తులో ఉంది. అందుకే పురాణేతిహాసాల ద్వారా ఋషులు అవతారమూర్తులు సీతారాములు, రాధాకృష్ణుల జీవితాలను మన ముందు నిలిపారు. వీరి లోకోత్తర జీవితాలు నేటి తరానికి అంతగా అర్థం కాలేదు అన్న విషయానికి ప్రస్తుత సమాజం దర్పణంగా నిలుస్తున్నది. వారిని మనం ఎలా అర్థం చేసుకోవాలి? అన్న ప్రశ్న మనకున్నట్లైతే శారదా-రామకృష్ణుల జీవితం మనకు సమాధానంగా కనపడుతుంది. ఈ దివ్యదంపతుల జీవితం ఆ ప్రాచీన ఆదర్శాలకు నవీన వ్యాఖ్య. వారి జీవితం ఆదర్శ కుటుంబ జీవితానికి అద్దంపడుతుంది. రామకృష్ణ మరం ప్రచురించిన కొన్ని ముఖ్య ప్రచురణలనుంచి చక్కటి సంఘటనలను ఏరి కూర్చి, వాటినుంచి ఏమి నేర్చుకోవచ్చో తెలియజేశారు శ్రీ ప్రసాద్ గారు. ఈ రోజుల్లో బహుసంఖ్యాకుల జీవితాలు చుక్కానిలేని నావల్లా సాగుతున్నాయి. కారణం జీవితానికి అర్థమేమిటో, ఆదర్శమేమిటో తెలియకపోవడమే. శ్రీ పరాశరం గారి రచన కుటుంబజీవితంలో అడుగిడుతున్న యువతీయువకులు అందరూ చదవవలసినది. ఈ చిన్ని పుస్తకం ధర్మబద్ధమైన వైవాహిక జీవితం గడుపుతూ కైవల్యానికి రాచబాబు వేసుకోవాలనుకునే దంపతులకు చక్కటి దిక్సూచిగా ఉపకరిస్తుందని మా భావన. ఆశ్రమాలలో కెల్లా ఉత్తమమైన గృహస్థాశ్రమం నిజానికి కఠినాతి కఠినమైనది. అజ్ఞానంతో నేటితరం తమ జీవితాలను ఇంకా క్లిష్టతరం చేసుకుంటున్నారు. వారందరికీ ఈ చిరుపాత్రం ఒక కరదీపికగా భాసిల్లగలదని మా నమ్మిక. శ్రీ పరాశరం గారిది సుసంకల్పం. వారి ప్రయత్నం అభినందనీయం. మూర్తిత్రయ కృపాకటాక్షపీక్షణం వారిపై సదా ప్రసరిల్లు గాక!

(స్వామి శితికంఠానంద)

అభినందనలు

యథాగ్నేర్దాహికా శక్తి రామకృష్ణ స్థితా హి యా ।

సర్వవిద్యాస్వరూపాం తాం, శారదాం ప్రణమామ్యహం ॥

ఆదర్శ దాంపత్యానికి శ్రేష్ఠమైన నమూనాని శ్రీరామకృష్ణ-శారదలు మనకందించారు. ఆదర్శ దాంపత్యం - అసాధారణం, అసామాన్యం, అద్భుతం, అనుపమానం, అలోకికం. కామవాసనలేని దాంపత్యజీవితం కూడా ఇంత మధురంగా, ప్రేమమయంగా, ఆత్మీయంగా ఉండటం సాధ్యమేనా అన్నది గొప్ప సందేహమే అయినా అటువంటి ఆదర్శం అంటూ ఒకటుంటే ఏనాటికైనా, దానిని చేరుకోవచ్చనే ఆశావహదృక్పథం ఈ పుస్తకం చదివిన వారికి తప్పక కలుగుతుంది.

వివేకానంద స్వామి తదితర ప్రత్యక్ష సన్యాస శిష్యుల జీవితాలని గమనిస్తే, శ్రీ రామకృష్ణులు సన్యాస శిష్యులకు ఆదర్శంగా ఉండటం కోసమే అవతరించారా ! అనే సందేహం తప్పక కలుగుతుంది. ఆ సంశయ నివారణ కోసమేనా అన్నట్లు వివాహం చేసుకొని, కామవాసనలేని అత్యున్నత ఆధ్యాత్మిక దాంపత్య జీవితాన్ని ఆదర్శవంతంగా గడిపి శ్రీరామకృష్ణ-శారదలు ప్రాతః స్మరణీయులు, చిరస్మరణీయులు అయినారు. వారి జీవితాన్ని నిశితంగా పరిశీలిస్తే వారిరువురికీ గృహస్థుల పట్ల గల పక్షపాతభోరణి కనిపిస్తుంది. బహుశా సన్యాసుల కన్న గృహస్థుల సంఖ్యే ఎక్కువ గనుకనే వారిని (గృహస్థులను) ఉద్ధరించటానికే ఆ దివ్య దంపతులు దాంపత్య జీవితాన్ని స్వీకరించారా అనిపిస్తుంది.

పరస్పర ప్రేమ, అవగాహన, గౌరవాలతో ఏడడుగుల స్నేహబంధంలో ప్రవేశించి, కామంతోకాక, ఆధ్యాత్మిక సహచరులుగా జీవించి, భర్త మనసిరిగిన భార్య, భార్య మనసిరిగిన భర్తగా జీవనయాత్ర కొనసాగిస్తూ, క్రమానుగతంగా విషయానంద, భజనానంద, బ్రహ్మానందాలతో జీవితాన్ని ఆనందమందిరంగా, చేసుకుంటూ, గృహలక్ష్మిగా, మాతృమూర్తిగా భర్త ఆహార విషయంలో కన్నతల్లి తన బిడ్డను సాకినట్లు ప్రవర్తిస్తూ, భర్తలో భగవంతుని చిత్తయరూపాన్ని భార్య, భార్యలో జగన్నాథ రూపాన్ని భర్త దర్శించి జీవితాలను సార్థకం చేసుకోవటం గృహస్థ జీవితానికి పరాకాష్ఠ. ఈ దాంపత్య జీవిత సోపాన పరంపరలో చివరిమెట్టు చేరటం సాధ్యమేనని నిరూపించటానికే అవతరించారు

శ్రీరామకృష్ణ-శారదలు. గృహస్థులైనవారు ఇంతటి మహోన్నత ఆదర్శాన్ని ఆచరించగలరా? అన్న ప్రశ్నకు స్వయంగా శ్రీరామకృష్ణలే సమాధానమిస్తూ తాము 16 అణాల సాధన ఆచరిస్తే, మనం ఒక్క అణావంతు ఆచరిస్తే చాలని మనకు ధైర్యాన్ని, ప్రోత్సాహాన్ని యిచ్చారు.

శ్రీ శారదా రామకృష్ణుల దాంపత్య జీవితంలోని అద్భుత సంఘటనలు శ్రీరామకృష్ణ భక్తులలో చాలా మందికి తెలిసినవే అయినా వాటన్నిటినీ క్రమానుసారం విభిన్న, సముచిత అంశాల క్రింద విభజించి **ఏడడుగుల స్నేహబంధం** ఎలా **చిత్తయం** అవగలదో సోదాహరణంగా, సులభగ్రాహ్యంగా అందించిన ఆత్మీయసోదరుడు శ్రీ పరాశరం ప్రసాదు గారి ఈ ప్రయత్నం హర్షణీయం, అభినందనీయం. అలౌకిక దాంపత్యానికి లౌకిక భావసమన్వయం చేసిన తీరు అత్యంత రమణీయంగా, హృదయానికి హత్తుకునేలా ఉంది.

ఈ చిరు గ్రంథం దంపతులందరికీ కరదీపిక కాగలదని ఆశిస్తూ...

గుంటూరు

10-11-2015

శ్రీ రామకృష్ణ చరణ సేవలో

డా॥ పన్నాల శ్యామసుందరమూర్తి

మాజీ కన్వీనర్,

రామకృష్ణ వివేకానంద భావప్రచార పరిషత్,

ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ.

రామకృష్ణ మిషన్, బేలూరుమల్ లైఫ్ అసోసియేట్,

మేనేజింగ్ కమిటీ సభ్యులు, రామకృష్ణ మిషన్, విజయవాడ.

తోడు - నీడ

‘విమర్శక కవిశేఖర’, ‘వేదావధాని’

డా॥ కె. కోదండ రామాచార్యులు

ఫోన్ : 9849392474, ఖమ్మం.

వివాహ బంధం చేత స్త్రీకి పురుషుడు, పురుషునకు స్త్రీ తోడుగా నుండుటకు అవకాశం కలుగుతుంది. ఇది బాహ్య ప్రపంచానికి కనిపించే విషయం. కాని వారి మనసులు, భావాలు, నడిచే మార్గాలు కలిసినపుడు ఒకరి నీడను ఇంకొకరు అనుసరిస్తూ నడుస్తున్నట్లే అని చెప్పవచ్చును. ఇలా ఏర్పడుటకు మూడు కారణాలు.

1. “వివాహము పెద్దలు కుదిర్చినది కదా” అని గౌరవంతో వారిని గుర్తు చేసుకొనుట.
2. ఆలోచనా విధానము, జీవన సరళి. ఈ రెండింటినీ గుర్తిస్తూ పరస్పరము సర్దుబాటు తనముతో జీవించుట.
3. ఐహిక సుఖభోగములే కాదు, పారలౌకిక పరమార్థము కూడా వివాహబంధము యొక్క లక్ష్యములలో ప్రధానమైనదని భావించుట.

“ప్రియా తు సీతారామస్య దారాః పితృకృతా ఇతి”. తండ్రి దశరథుడు ఆమోదించి వివాహము జరిపించగా, తోడుగా నిలిచిన భార్య అని సీతను శ్రీరాముడు మిక్కిలి ప్రేమగా చూచెను.

శివధనుర్భంగము చేయగానే సీతాదేవి శ్రీరాముని భార్య అన్నది నిశ్చయమే కదా! మరి దశరథుని ఆమోదమేంటి ? అని మనకో సందేహం. ధనుర్భంగం తర్వాత సీతారాముల వివాహం జరపడానికి సిద్ధపడ్డా తండ్రి దశరథ మహారాజు రావాలని, వారి ఆమోదం కావాలని కోరిన వాడు శ్రీరాముడు. అందుకే **సీతా పితృ కృతా** అనుకున్నాడు.

ఇక సీతాదేవి విషయానికి వస్తే సీతాదేవి హనుమకు మణిని ఇస్తూ, **మణింతు దుష్టా రామోవై త్రయాణాం సంస్కరిష్యతి, వీరో జనన్యా మమచ రాజ్ఞో దశరథస్యచ** - దీనిని చూడగానే శ్రీరామచంద్రునకు మా అమ్మ, నేను, దశరథ మహారాజు మువ్వురు గుర్తుకు వస్తారని చెప్పినది.

ఇప్పుడు శ్రీరాముడు, సీత ఇరువురు తమ వివాహం పెద్దల ఆమోదంతోనే జరిగినదన్న విషయాన్ని గురుపెట్టుకున్నట్లే కదా!

జనకుడు సీతను శ్రీరామున కప్పగిస్తూ **సహధర్మచరీ తవ** అని, **పతివ్రతా మహాభాగా**

ఛాయేవాసుగతాసదా - “ధర్మాచరణలో తోడుగా ఉంటుంది, మహాభాగ్యశాలి, పతివ్రత అయిన ఈమె నిన్నెప్పుడూ నీడవలె అనుసరించి ఉంటుంది” అని చెప్పాడు. వ్యక్తి ఎలా ఉంటే ఆయన నీడ కూడా అలాగే ఉంటుంది కదా! శ్రీరామునకు పట్టాభిషేకము తప్పిపోయినా, అడవికి వెళ్ళవలసి వచ్చినా విచారమేమీ లేదు. అలానే సీత కూడా ఏమీ విచారించలేదు.

అడవికి నీతో వస్తానంటూ **అగ్రతస్మై గమిష్యామి వృద్ధస్త్రీ కుశకంటకాన్** - దర్బలను, ముళ్ళను తొలగిస్తూ నేను ముందు వెడతాను అని సీత అన్నప్పటికీ వనమునకు బయలుదేరినప్పుడు **అగ్రతః ప్రయయా రామః సీతా మధ్యే సుమధ్యమా** - రాముడు ముందు నడుస్తుంటే అతని వెనుక సీత బయలుదేరినది. అంటే రాముని నీడను సీత అనుసరించినట్లే కదా! మనోగత భావాలు, క్రియలు ఒకే రీతిలో ఉంటేనే ఇలాంటి సఖ్యత ఏర్పడుతుంది.

మోక్షాన్ని పొందుటకు గృహస్థాశ్రమమే అత్యుత్తమమైన ఆశ్రమము. కాన అది రాజయోగము. సంసార జీవనం క్షీరసాగర మథనం వంటిది. భార్యాభర్తలు సహనంతో, పరస్పర అవగాహనతో సంసార సంద్రమును మధిస్తే, అమృతం ఉద్భవిస్తుంది. అప్పుడు దానిని మనసారా స్వీకరించవచ్చును.

భార్యాభర్తల మధ్య కుడిఎడమలు, బొమ్మబొరుసులు ఉండాలే తప్ప పాలక పాలిత సంబంధం ఉండకూడదు. భర్త ఏ మంచిమార్గంలో ఉత్తమ స్థితిని పొందుటకు ప్రయత్నిస్తున్నాడో భార్యకూడ అదే మార్గంలో అతనికి తోడు నీడై ఉండాలి. భార్యాభర్తల మధ్య అపేక్ష, ప్రేమ అభిమానములు తాళి కట్టిననాడు మొదలై ఒకరి మరణం తర్వాత జీవించి ఉన్న వారిలో కూడ అవి నశించకుండా ఉన్నప్పుడే అది ఉత్తమ దాంపత్యమంటారు.

దాంపత్యం = దంపత్యోః భావం; దంపతీ = జాయాచ పతిశ్చ దంపతీ - దంపతీ శబ్దంలోనే భార్యాభర్త అనే పదాలున్నవి. దీనిని సంస్కృతంలో ఏకశేషవృత్తి అంటారు. రెండుపదాలు కలసి ఒకేపదంగా మిగిలిపోవడం - అలాగే భార్యాభర్తల శరీరాలు వేరైనా మనసులు ఒకటిగా కలసిపోవడం - ఐహిక సుఖములనందించు శరీరములు ఒకటి యగుట కాదు. పారలౌకిక లక్ష్యమును తెలుసుకున్న అంతరంగములు పెనవేసుకోవడమే దంపతుల ప్రధాన లక్షణము. దీనిని గుర్తించిన వారు శారదా రామకృష్ణులు.

రామకృష్ణుల మాతృమూర్తి, వారి బంధువులు ఆయన పెండ్లికై ప్రయత్నిస్తుంటే రామకృష్ణులు జగజ్జనని అనుమతితో తల్లి మొదలగు వారి ఆమోద ముద్రతో వివాహం చేసుకున్నారు.

శ్రీరాముడు సత్యవాక్పరిపాలనా దృష్టితో రాజ్యసుఖములను త్యజించినట్లే, నిద్రిస్తున్న శారదామాతను చూస్తూ, “ఓ మనసా! నీకు లౌకిక సుఖభోగాలు కావాలా, పారమార్థిక భగవత్సేవయా” అని ప్రశ్నించి సుఖభోగములను త్యజించిన జితేంద్రియులు రామకృష్ణులు.

అలుమగలు ఒకరిమాటను ఒకరు మన్నించడమే అనుకూల దాంపత్యమునకు తొలిమెట్టు. పౌరాణిక నాటకానికి వెళ్ళవద్దని రామకృష్ణులు చెప్పినపుడు శారదామాత వెళ్ళకుండా ఉండడం, ఆ నాటకంలోని పాత్రలన్నీటిని రామకృష్ణులు తానే అభినయించి చూపడం - ఈ సన్నివేశం ఒకరి మాటను ఒకరు గౌరవించినట్లేయని తెలిపినది.

“బజారు మనిషితో ఎందుకు మాట్లాడుతావు” అని ఒక అనైతిక వృద్ధురాలి గూర్చి రామకృష్ణులు మొదట కోపంగా మాట్లాడినా, తర్వాత శారదామాత మాతృహృదయాన్ని గుర్తించి మరల ఏమీ మందలించలేదు.

సీతాదేవి శ్రీరాముని ఎడబాటును భరిస్తూనే అతని ప్రతిష్ఠకు పరాక్రమానికి భంగము రాకుండా ఉండుటకై, రాముని వద్దకు తన వెంట గొనిపోతానన్న హనుమ మాటను నిరాకరించినది.

శ్రీ రామకృష్ణుల మహాసమాధి తర్వాత శారదామాత వారి దివ్యసన్నిధికి దూరమైనా రామకృష్ణుల ఆశయాలకు, ఆలోచనలకు ఏ విధమైన భంగము కలుగకుండా ప్రవర్తించిన నారీశిరోమణి.

వివేచనాజ్ఞాని, కార్యదక్షుడు అయిన హనుమంతుని తనయునిగా సీతాదేవి భావించినది. అలానే వివేకము గలిగి క్రియాశీలియై ఆనందమును పంచెడి వివేకానందుని, తదితర శిష్యులను తన సంతానముగా భావించి సంతృప్తి చెందినది శారదామాత.

ఇలాంటివి ఎన్నో సంఘటనలను, శారదా రామకృష్ణుల సహజీవనంలో జరిగిన వానిని శ్రీ పరాశరం ప్రసాదుగారు వివరించినారు. వీరు రసాయన శాస్త్ర ఆచార్యులైనా, శ్రీరామకృష్ణ సేవా సమితి ప్రధాన కార్యకర్త. అందుచేతనే అనేక గ్రంథములను క్షుణ్ణముగా పరించి శారదా రామకృష్ణుల సహజీవనము గృహస్థులకు ఎట్లు స్ఫూర్తి దాయకమో వివరించినారు.

ఈ గ్రంథమును గూర్చి. ఒక మాట చెప్పండి అని నాకీ అవకాశమును కల్పించిన శ్రీ పరాశరం ప్రసాదు గారికి కృతజ్ఞతాభివందనములు.

ఖమ్మం,

14-11-2015

- కె. కోదండరామాచార్యులు

అభినుతి

లోక కల్యాణార్థం పరమాత్మ ప్రతియుగంలో అవతరిస్తుంటాడు. వాటిలో కొన్ని అవతారాలు దుష్టశిక్షణకు, శిష్ట జనసంరక్షణకు నిర్దేశించబడినవిగా పరమాత్మ తనకు తాను నిర్ణయించు కున్నాడు. మత్స్యావతారము నుండి ప్రారంభించి శ్రీరాముని వరకు పైన చెప్పబడిన కోవకు చెందుతాయి.

ద్వాపర యుగంలో శ్రీకృష్ణుడిగా అవతరించిన భగవానుడు ధర్మము, కర్మము, జ్ఞానము లను గుఱించి వివరణాత్మకంగా తెలియజేస్తూ జీవి దేవుని చేరడానికి తగిన మార్గాన్ని సూచిస్తూ జగద్గురువై జగత్తును అంధకారం నుండి వెలుగులోనికి నడిపాడు. కలియుగంలో గౌతమ బుద్ధునిగా, వర్ణమాన మహావీరునిగా, ఆది శంకరునిగా, రామానుజునిగా, మధ్వాచార్యులుగా, నానక్, మహ్మద్, జీసస్లుగా తన అంశలను దివి నుండి భువికి చేర్చిన పరబ్రహ్మ ప్రపంచంలో పలు మతాలను, సిద్ధాంతాలను పాదుకొల్పాడు. ఇవన్నీ విశ్వహితాన్ని లక్ష్యంగా చేసుకొన్నవే. కాని వాటి మూల ప్రయోజనాన్ని సరిగా గ్రహించక ధర్మశబ్దాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకొనక వితండ వాదాలు చేస్తూ ఒకరి సిద్ధాంతాలను మరొకరు ఖండిస్తూ రోష ద్వేషాలను బహిరంగంగా తీవ్రంగా ప్రదర్శిస్తున్న తరుణంతో, సంకట స్థితిలో ఉన్న ధర్మాన్ని పరిరక్షించడానికి, సర్వజన సమ్మతమైన ఆలోచన - అర్చన - ఆరాధన విధానాలను ప్రబోధించి మానవ జీవనమార్గాన్ని మహితంగా తీర్చిదిద్దడానికి, సర్వధర్మ స్వరూపునిగా అవతరించిన విశిష్టమూర్తి శ్రీరామకృష్ణులు. కొందరిచే సాక్షాత్ భగవానునిగా, కొందరిచే పరమహంసగా, మరికొందరిచే గురుదేవునిగా నతులు నతులు పొందుతున్న శ్రీరామకృష్ణులకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా అనునాయులు, అభిమానులు కోట్లాదిగా ఉన్నారు. ఆయన దివ్యబోధనలను ఆచరిస్తూ, సామాజిక సేవ కోసం తన శక్తియుక్తులను, ధనాన్ని సమయధనాన్ని వినియోగిస్తున్న ధన్యులు ఎందరో....

ఆత్మీయ మిత్రులు శ్రీ పరాశరం ప్రసాదు, సనాతన సంప్రదాయ కుటుంబంలో జన్మించడం వలన, బాల్యం నుండి తన మామగారైన శ్రీమాన్ పండిత పరాశరం గోపాలకృష్ణమూర్తిగారి శిష్యరికం చేయడం వలన సత్సంప్రదాయము, సద్ధర్మములపై చక్కని అవగాహన కలిగియుండటమేగాక, సంస్కృతాంధ్ర కావ్యాలను అధ్యయనం చేసి ఆకళింపు చేసుకున్న వ్యక్తి, మంచి సమీక్షకుడు. మనసున్న విమర్శకుడు. తనను తాను

చాటుకోని నిరాండంబర స్వభావి. ధార్మిక, ఆధ్యాత్మిక సంబంధమైన ప్రసంగాలు, ప్రవచనాలు శ్రోతలను ఆకట్టుకొని, కట్టి పడేసేలా చేయడంలో అందెవేసిన చేయి.

సంస్కృతాంధ్రాలను చదవడంతోపాటు రసాయన శాస్త్రాన్ని ఒంటబట్టించడంతో యం.యస్.సి స్నాతకోన్నత పట్టా పొంది, శీలం సిద్ధారెడ్డి జ్యోతి ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్స్ కళాశాలలో రసాయన శాస్త్రోపన్యాసకునిగా వృత్తి ధర్మాన్ని పదుగురు మెచ్చే విధంగా నిర్వహిస్తూనే ఎమ్.ఇడి చేయడంతోపాటుగా సమాజాన్ని లోతుగా అధ్యయనం చేశారు. హైందవ ధర్మ పరిరక్షణ కొరకు నిర్వహించబడిన పలువిధ కార్యక్రమాలలో తనవంతు భాగస్వామ్యాన్ని ప్రజ్ఞాపాటవాలతో నిర్వహించడమేగాక 'సేవాభారతి' ద్వారా గిరిజన జీవితాలలో వెలుగునింపడానికి వీరు చేసిన కృషి అమోఘం. ప్రస్తుతం శ్రీరామకృష్ణ సేవాసమితి, ఖమ్మం అధ్యక్షులుగా మూర్తిత్రయ సేవలో తరిస్తున్నారు శ్రీ పరాశరం ప్రసాదు.

ఇన్ని సామాజిక సేవా కార్యక్రమాలు శ్రీ ప్రసాదుగారు చేయడానికి అండదండలు, తోడు నీడ, చేదోడు వాదోడు (ఇలా ఎన్నో ఉపమానాలు చెప్పవచ్చు) వారి అర్ధాంగి శ్రీమతి శారద. ధర్మబద్ధము, శాస్త్ర విహితమైన జీవనాన్ని సాగిస్తున్న ధన్యజీవులు వీరు. బహుశః అందుకేనేమో వైవాహిక జీవనధర్మాలను సరళ సుందరంగా నేటి సమాజానికి తెలియజేయాలనే సంకల్పం శ్రీ పరాశరం ప్రసాదు గారికి కలిగింది.

లోకం దృష్టిలో దంపతులైనా, లౌకిక సుఖాలను దగ్గరకు రానీయకుండా, సమాజ కల్యాణమే పరమలక్ష్యంగా, సేవయే పరమావధిగా ఆదర్శజీవనం సాగించిన మాతృశ్రీ శారదాదేవి రామకృష్ణుల జీవన విధానాన్ని - వైశిష్ట్యతను, సప్రమాణికంగా నిరూపించారు ఈ రచయిత తన గ్రంథంలో. వీరి ప్రయత్నాన్ని అభినందిస్తూ...

ప్రతిభారతీయుడు తప్పక పరించవలసిన ఈ గ్రంథం త్వరలో ఆంగ్లములోనికి తర్జుమా చేయబడాలని, అట్టి ప్రయత్నం శ్రీ పరాశరం ప్రసాదు గారే చేసి మూర్తిత్రయం పట్ల తనకు గల అపారమైన భక్తి విశ్వాసాలను ప్రకటిస్తారని ఆశిస్తూ, ఇటువంటి మరెన్నో రచనలు వీరి కలం నుండి వెలువడాలని కోరుకుంటున్నాను.

హెచ్ వీయల్ ప్రసాదుబాబు

ఖమ్మం

9440083119

నివేదనము

రెండు దశాబ్దాల క్రిందటి మాట. మా అత్తమామల వివాహ స్వర్ణోత్సవం సందర్భంగా మామగారు శ్రీమాన్ పండిత పరాశరం గోపాలకృష్ణమూర్తి గారి స్ఫూర్తిదాయక జీవనాన్ని “జీవన గంగ” పేరుతో చిన్నపుస్తకంగా రచించి అందించడం జరిగింది. పూజ్యులు శ్రీ విశ్వయోగి విశ్వంజీ, శ్రీ మోపిదేవి కృష్ణస్వామి వంటి పెద్దలు ఆశీర్వాదించారు. అప్పుడప్పుడు పత్రికలకు వ్యాసాలు వ్రాస్తున్నా, ధార్మిక ఉపన్యాసాలు ఇస్తున్నా గ్రంథ రచన చేసే ఉద్దేశ్యం కలుగలేదు. శ్రీ త్రివిక్రమరావు గారు గురుదేవులు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసను గూర్చి చదివే అవసరం కల్పించి మా దంపతులను మూర్తిత్రయం పాదపద్మాలచెంతకు చేర్చారు. అదే ఈ గ్రంథ రచనకు పునాది. వారికి ముందుగా కృతజ్ఞతాభి వందనాలు.

గ్రంథాన్ని రచించాలన్న ఆలోచన రాగానే ముందుగా సంప్రదించింది నా సతీమణి శారదతోనే. అనంతరం రచన సాగుతున్నంతకాలం, సుమారు ఆరు నెలలు, ఎన్నో విషయాలు చర్చించుకున్నాము. సాధారణ పాఠకులను కూడా చదివించే విధంగా ఈ రచన చేయడంలో ఆమె పాత్ర చాలాఉంది. ఆమెకు కృతజ్ఞతలు తెలియజేయడం నా విధి.

ఈ గ్రంథ రచనకు ఉపక్రమించగానే రచనాప్రణాళికను ముందుగా శ్రీమాన్ డా॥ కోదండ రామాచార్యులు గారితోను, శ్రీ హెచ్.వి.ఎల్. ప్రసాదుబాబు గారితోను చర్చించి వారి సలహాలను స్వీకరించాను. గ్రంథం పూర్తి కాగానే పూజ్య స్వామి శితికంఠానంద మహారాజ్ గారికి, శ్రీ పన్నాల శ్యామసుందర మూర్తి గారికి చూపించాను. వారు కూడా గ్రంథం బాగున్నదని ఉత్సాహపరిచి అమూల్యమైన సూచనలనివ్వడమే గాక **అభినందనలు** అందించారు. శ్రీమాన్ కోదండ రామాచార్యులు గారు **తోడు - నీడ** అంటూ సీతా రాములతో శారదా రామకృష్ణులను పోల్చి వివరించగా శ్రీ ప్రసాదు బాబు గారు **అభినుతించి** మనసులో మాటను తెలియజేశారు. పూజ్య స్వామి శితికంఠానంద మహారాజ్ గారికి శిరసా ప్రణామాలు. శ్రీ శ్యామసుందర మూర్తిగారికి, శ్రీమాన్ ఆచార్యుల వారికి, శ్రీ ప్రసాద్ బాబు గారికి శతాధిక వందనాలు.

గ్రంథాన్ని ప్రచురించిన శ్రీ రామకృష్ణ సేవా సమితి, ఖమ్మం వారికి కృతజ్ఞతలు. శ్రీ రామకృష్ణ వివేకానంద భావప్రచార పరిషత్ వారు 2016 జనవరిలో 24వ వార్షిక భక్త సమ్మేళనాన్ని సత్తుపల్లిలో జరుపుతున్నారు. గ్రంథం ప్రచురింపబడుతుందని తెలియగానే దానిని సమ్మేళనంలో పూజ్య స్వామీజీల పవిత్ర హస్తాలతో ఆవిష్కరింపజేయడానికి అనుమతించిన పరిషత్ కార్యవర్గానికి, సమ్మేళనం నిర్వాహకులకు కృతజ్ఞతాంజులులు. గ్రంథాన్ని సకాలంలో అందంగా ముద్రించి ఇచ్చిన మిత్రులు శ్రీ జయకుమార్ రెడ్డి, విష్ణు ఆర్ట్స్ ప్రింటర్స్, హైదరాబాదు వారికి కృతజ్ఞతలు.

ఈ గ్రంథ రచనలో నిజానికి తోడు - నీడ ఆ దివ్య దంపతులే. ప్రణాళిక వారిదైతే పరికరాన్ని మాత్రమే నేను. వారి పాదాల మ్రోల సహస్రాధిక ప్రణామాలర్పిస్తూ ఈ గ్రంథ కుసుమాన్ని సమర్పిస్తున్నాను.

- రచయిత

ఇందులో...

	పేజీ నెం.
తొలి పలుకు	1
ఉపోద్ఘాతము	4
1. ఏడడుగుల స్నేహబంధం	9
2. సహచరులై...	16
3. మనసున మనస్సై	25
4. ఆనంద మందిరం	31
5. భోజ్యేషు మాతా...	35
6. చిన్మయం	41
అనుబంధం : 1. వ్యక్తుల పరిచయం	48
2. ప్రదేశాల పరిచయం	50
ఉపయుక్త గ్రంథ సూచి	51

తొలి పలుకు

ఓం స్థాపకాయచ ధర్మస్య, సర్వధర్మ స్వరూపిణే
అవతార పరిష్కాయ, రామకృష్ణాయతే నమః ॥
రామకృష్ణగత ప్రాణాం, తన్నామ శ్రవణ ప్రియాం,
తద్భావ రంజితాకారాం, ప్రణమామి ముహుర్ముహుః ॥

భగవాన్ శ్రీరామకృష్ణులు, మాతృదేవి శారదలు దివ్యదంపతులు అన్నది నిర్వివాదాంశం. అవతార మూర్తులుగా ఆ దివ్యదంపతులను పూజించి తరించాలనుకోవడం సాధారణం. వారి జీవితంలోని అనేక సంఘటనలు మన అదృష్టంకొద్ది గ్రంథస్థం చేయబడ్డాయి. వీటిలో ఎక్కువభాగం నేటి దంపతులకు కూడా ఆదర్శప్రాయమై, అనుసరించ దగినవై ఉన్నాయి. వారి జీవన విధానాన్ని అర్థంచేసుకొని, దానినుండి స్ఫూర్తిని పొంది నేటి దంపతులు తమ జీవితాలను ఆనందమయం చేసుకొని ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని సాధించడం ఉత్తమం అనిపిస్తుంది.

దివ్యనాటకంగా విరాజిల్లే శారదా రామకృష్ణుల దాంపత్య జీవనాన్ని లౌకిక దృష్టితో విశ్లేషించి నేటి తరానికి అందించబూనటం సాహసమే. అయినా హనుమంతుని మార్గమే శరణ్యం అనుకున్నాను. హనుమంతుడు సీతాన్వేషణ చేస్తూ రావణుని అంతఃపురంలో అస్తవ్యస్తంగాపడి నిద్రిస్తున్న స్త్రీలను చూస్తాడు. బ్రహ్మచారి అయిన తాను ఆ స్థితిలో స్త్రీలను చూసి తప్పు చేశానేమోనని బాధపడతాడు. ఆ తర్వాత “స్త్రీకోసం స్త్రీలమధ్యనే అన్వేషించక తప్పుదు. నా మనస్సు చలించనంత వరకు నా బ్రహ్మచర్య ప్రతానికి భంగం కలుగదు” అని సమాధాన పడతాడు. లౌకిక జీవితాన్ని గడిపే దంపతుల కోసం దివ్యజీవనాన్ని అయినా లౌకిక దృష్టితో విశ్లేషించి, అనుసరించదగిన విషయాలను తెలియజేయడం తప్పనిసరి. నేడు పండితులు రామాయణ భారతాలను సామాజిక దృక్పథంతో వివరించడం వింటూనే ఉన్నాం.

జగన్మాత దర్శనం పొందిన సాధకుడు శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస. ఆయన ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రవేత్త. మనస్సు, శరీరాలను ప్రయోగశాలగా చేసి అద్భుతమైన సాధనలు చేసిన

మహనీయుడు. సక్రమంగా ఏకాగ్రతతో చేసిన ఏ సాధనలైనా ఒకే సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మాన్ని దర్శింప చేస్తాయని నిరూపించిన వైజ్ఞానికుడు. తన పరిశోధనా ఫలితాలను ఆయన దాచుకోలేదు. తన వద్దకు వచ్చిన వారికి ఆ అనుభూతులను వివరించేవారు. అర్హులైన వారికి ఆయా సాధనా విధానాలను బోధించేవారు. వారు కూడా ఆయన చెప్పిన ఫలితాలనే సాధించే వారు. వైజ్ఞానిక ప్రయోగశాలల్లో శాస్త్రవేత్తలు అనుసరించేది కూడా ఈ విధానాన్నే. ఈ పద్ధతిలో ఆయన సనాతన వైదిక ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించి, మానవులలో ఆ ధర్మంపై విశ్వాసం నింపారు. ఆధునిక కాలానికి యుక్తమైన రీతిలో వైదిక ధర్మాన్ని బోధించారు. “ఓ మానవా! నువ్వు భగవంతుని స్వరూపం” అన్నదే గురుదేవుల సందేశ సారాంశం.

23 సంవత్సరాల వయసులో ఐదేళ్ళ బాలికను వివాహమాడి, ఆమెను మాతృదేవిగా, సంఘజననిగా తీర్చిదిద్దటం పరమాద్భుతం. ఈ పరిణామాన్ని ప్రణాళికాబద్ధంగా నిర్వహించడంలో గురుదేవులు అనుసరించిన విధానం శాస్త్రీయమైనది. ఇందుకోసం తన మనశ్శరీరాలను ఆయత్తపరుచుకోవడమేగాక, గురుదేవుల ఆశయాలను అర్థంచేసుకొని తదనుగుణంగా జీవించి, సమాజానికి మార్గదర్శనం చేసిన మాతృమూర్తి, పరమపావని శారదామాత. త్యాగమూర్తులైన ఆ దివ్యదంపతుల ఆశీస్సులతో మాత్రమే ఈ గ్రంథం పూర్తి అయింది. ఈ గ్రంథ రచనకోసం ఉపకరించిన గ్రంథాలను రచించి, అందించిన మహనీయులకు శిరసాప్రణామాలు అర్పిస్తున్నాను. గ్రంథ బాహుళ్యానికి వెలచి పై గ్రంథాలలోని సంఘటనలను సంక్షిప్తంగానే చెప్పడం జరిగింది. కొన్ని సంఘటనలు జరిగిన తేదీల విషయంలో అభిప్రాయ భేదాలు కన్పించాయి. వాటిని చర్చించే సాహసం చేయలేదు. పూర్తి వివరాలకోసం మూల గ్రంథాలను పరిశీలించమని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఉపయుక్త గ్రంథసూచి విడిగా ఇవ్వబడింది. ఈ గ్రంథంలోని వ్యక్తులు, ప్రదేశాల సంక్షిప్త పరిచయం కూడా అనుబంధంలో ఉన్నది. గమనించ ప్రార్థన.

అవతార స్థితిలో గురుదేవులు మాతృదేవి వేరు కాదు. మానవాళిని జీవనచక్రం నుండి ఉద్ధరించటమే భగవాన్ శ్రీరామకృష్ణుల జీవన కార్యం. గురుదేవుల ఉద్ధరణ శక్తియే మాతృదేవి. కనుక ఈ గ్రంథంలోని సంఘటనల వెనుక దివ్యత్వపు వెలుగులు,

అవతార రహస్యాలు ఇమిడి ఉండవచ్చు. ముందే విన్నవించుకున్నట్లు ఈ కోణంలో ఆయా సంఘటనలను విశ్లేషించడం ఈ గ్రంథం పరిధిలోకి రాదు. దేశకాలాలతో నిమిత్తం లేకుండా గృహస్థులు పారమార్థిక జీవితం గడుపుతూ ఆధ్యాత్మికోన్నతిని పొందగలరని, దానికి కావలసినది కేవలం మానసిక సంసిద్ధత మాత్రమేనని ఈ గ్రంథంలోని సంఘటనలు మనకు వివరిస్తాయి. “యద్యత్ కర్మ కరోమి తత్తదఖిలం శంభో తవరాధనం” అని శంకర భగవత్పాదులు చెప్పినట్లు రోజువారీ చేసే పనులన్నీ భగవదారాధనమనే భావనతో చేయడం, ఎల్లప్పుడు సంతృప్తితో ఆనందంగా జీవించడం ఇందులోని రహస్యం. వ్యక్తిగతంగా పై భావనను అలవరచుకోవడమేకాక, భార్యాభర్తలు కలిసి లోకకళ్యాణ కారకమైన జీవితాన్ని గడపడానికి, ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని పొందటానికి కావలసిన స్ఫూర్తిని ఈ గ్రంథం నుండి పొందుతారని ఆశిస్తూ.....

- రచయిత

ప్రతి వ్యక్తి ఇదో అదో సాధనను ఏదో తమ కర్తవ్యంగా భావించి అనుష్ఠిస్తారు. కాని వారిలో ఎందరు భగవంతుణ్ణి కోరతారు ? నీ కర్తవ్యాలను నువ్వు నిర్వర్తించవలసిందే. నీ మనస్సును అది చక్కని స్థితిలో ఉంచుతుంది. కాని జపం, ధ్యానం, ప్రార్థనలు చేయడం సైతం ఎంతో అవసరం. ప్రతి ఒక్కరు వీటిని ఉదయ, సాయంత్రాలలో అనుష్ఠించాలి. అట్టి అనుష్ఠానం పడవకు చుక్కాని వంటిది. సాయంత్రం ప్రార్థనకు కూర్చున్నప్పుడు ఆ రోజు తాను చేసిన పనులు మంచివా లేదా చెడువా అన్న విషయం గురించి వివేచించాలి. పిదప నాటి తన మనఃస్థితిని, వెనుకటి రోజు మనఃస్థితితో పోల్చి చూసుకోవాలి. తదనంతరం జపం చేస్తూ తన ఇష్ట దైవాన్ని ధ్యానించాలి. నిత్య కృత్యాలతో పాటు ధ్యానం అభ్యసించకపోతే నువ్వు వాంఛనీయమైనది లేక అవాంఛనీయమైనది చేస్తున్నావో ఎలా తెలుసుకోగలవు ?

- మాతృదేవి శారద

ఉపోద్ఘాతం

మహర్షిభర్తృంగళశీలవర్ణః, అభ్యూహితో ౨ నుష్ఠిత ఆదరేణ ।

చిరాదయం విశ్వజనీన ఆర్యాః, వివాహపంథానితరాం సమిన్దామ్॥

“మంగళశీలురు, మహనీయులైన మహర్షులు విశ్వకళ్యాణం కోరి వివాహపద్ధతిని ప్రవేశపెట్టారు. అంతేకాక ఎంతో ఆదరంతో వాళ్ళు గృహస్థ ధర్మాన్ని ఆచరించారు. మానవజాతికి మంచిని పంచే ఈ వివాహవ్యవస్థ ఇంకా ప్రకాశించుగాక”.

మనిషి సంఘజీవి. కూడు, గుడ్డ, గూడు మొదలైన ప్రాథమిక అవసరాలతోపాటు జ్ఞాన సముపార్జన, జీవనశైలి మొదలైన వాటికోసం సమాజంపైననే ఆధారపడాలి. ఆ విధంగా మనిషి సమాజానికి ఋణపడుతున్నాడు. కనుక సమాజాన్ని పరిపుష్టం గావించి ఋణవిముక్తుడవటం మనిషి బాధ్యత. ఇందుకోసం స్త్రీ పురుషులు వివాహమాడి గృహస్థాశ్రమాన్ని స్వీకరించి శ్రేష్ఠులైన వారసులను ప్రసాదించే వ్యవస్థను మన ప్రాచీనులు ఏర్పరిచారు. వారు దీనిని పవిత్రయజ్ఞంగా పరిగణించారు.

అయితే మానవ జీవితపు అంతిమలక్ష్యంలో జగద్ధితంతోపాటు ఆత్మసాక్షాత్కారం లేదా భగత్సాక్షాత్కారం కూడా ఉంది. ఇందుకోసం పారమార్థిక జీవనం అవసరం. సన్న్యాస ధర్మం మాత్రమే ఆత్మసాక్షాత్కారానికి తగినదనే భావం సమాజంలో ఏర్పడింది. అధికశాతం గృహస్థులు ఇంద్రియ సుఖాలలో మునిగి తేలుతూ ధన సంపాదన కోసం వెంపర్లాడటం సాధారణమైపోయింది. నిజానికి గృహస్థాశ్రమం సమాజ హితానికి అవసరమైనది. సన్న్యాసాశ్రమం సమాజాన్ని సేవిస్తూ వ్యక్తిగతంగా ముక్తి పొందటానికి అనువైనది. భారతీయ ఋషులు సన్న్యాస ఆదర్శాల ఔన్నత్యాన్ని ఆమోదిస్తూనే, సంసార ఆదర్శానికి తగిన స్థానం ఇచ్చే మార్గాన్ని అనుసరించి జీవించారు. ఆ కాలంలో భార్యాభర్తల జీవితాదర్శం బ్రహ్మజ్ఞానాన్ని పొంది, దాని ద్వారా పరమానందాన్ని ప్రాప్తించుకొని భగవద్దర్శనం పొందటం. ప్రపంచ చక్రం నిరాటంకంగా తిరగడానికే సంతానం పొందటం జరిగింది. అనంతరం వారు తమ జీవితపు చరమ ఆదర్శం కోసం తపించేవారు. అహల్యా గౌతములు ఆ విధంగా శతానందుడిని కన్నతర్వాత ఘోరతపస్సుల నాచరించి బ్రహ్మజ్ఞానులైనారు. వివాహ సమయంలో అరుంధతీ నక్షత్రాన్ని చూపించడం అరుంధతీ వశిష్టుల ఆదర్శాన్ని నూతన దంపతులకు గుర్తు చేయడానికే. అగస్త్యుడు, లోపాముద్ర

దంపతులు సమాజహితం కోరి ఉత్తర భారతం వదిలి దక్షిణాన వైదిక ధర్మాన్ని ప్రచారం చేసి, సమాజాన్ని అభివృద్ధి చేసారు. భయంకరమైన రామ రావణ యుద్ధంలో అగస్త్యుడు యుద్ధభూమిలో ప్రవేశించి ఆదిత్య హృదయం ఉపదేశించే సాహసం చేయడం, లోపాముద్ర అందుకు ఆమోదించడం మనకు ఆదర్శాలు. సమాజం కోసం సర్వస్వార్పణ చేయడమే వేదముఖల ఆదర్శం.

సనాతనమైన ఈ మార్గంలో సన్న్యాసధర్మంలోవలే తీవ్రమైన అనుష్ఠానం, ఏకాగ్రతలు ఉండవు. సంసార ధర్మంలోలాగ ఇంద్రియ లోలత్వం, ధనాశ ఉండవు. ఈ మధ్యే మార్గం ఆధునిక మానవునికి కూడా అనుకూలమై, అనుసరణీయమైనదే. కాని నేటి జీవనశైలి అందుకు తగినది కాదనే అభిప్రాయం ఉంది. ఆ అభిప్రాయాన్ని త్రోసిరాజని ఈ సనాతన ధర్మమార్గంలో జీవించి దాని ఔన్నత్యాన్ని మానవజాతికి చాటిన ఆదర్శ దంపతులు మాతృదేవి శారద, గురుదేవులు శ్రీరామకృష్ణులు.

గృహస్థులుగా శారదారామకృష్ణులు కలకత్తా వంటి ఆధునిక మహానగరంలో సాధారణ పరిస్థితులలో కూడా పవిత్రులుగా, పుణ్యదంపతులుగా జీవించారు. వేదముఖల వలే గార్వస్థ్యంలో కూడా పారమార్థిక జీవితం గడపటం సాధ్యమేనని నిరూపించి మానవ సమాజానికి మార్గదర్శనం చేశారు. భారతీయ సనాతన ధర్మం, సాంప్రదాయాల మూలాలను అవగతం చేసుకొన్న ఈ దంపతులు నేటి సామాజిక జీవనంలోని మంచి చెడులను విశ్లేషించారు. జీవన సాఫల్యం దిశగా పురోగమించాలంటే ఏ విధంగా జీవించాలో ఆ విధంగా వారు మనకు ప్రత్యక్షంగా జీవించి చూపారు. “నేను 16 అణాలు జీవించాను. మీరు ఒక అణా మేరకు (6.25%) జీవించండి” అని గురుదేవులు చెప్పడంలోని అంతరార్థం - సాధారణ మానవులకు ఆధ్యాత్మిక పురోగతి సాధించటానికి ఆ మాత్రం ప్రయత్నం సరిపోతుందని తెలియచెప్పడమే. శారదామాత కూడా “నా జీవితం ఆదర్శమయ జీవితంగా రూపుదిద్దుకోవడానికి అపసరమైన దానికంటే ఎక్కువగానే జీవించి చూపాను” అని చెప్పారు. బురదలో పద్మంలాగా సంసారంలో కళంకం అంటుకుండా జీవిస్తూ ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని ఎలా సాధించాలో, భగవద్దర్శనాన్ని ఎలా పొందాలో వారు మనకు ఉపదేశించారు. వారు విశ్వకళ్యాణం వాంఛించారు.

శారదా రామకృష్ణుల వివాహం 1859 మే నెలలో జరిగింది. తదాది గురుదేవుల మహాసమాధి (1886 ఆగష్టు 16) వరకు 27 సంవత్సరాలు పైగా వారిరువురు

భార్యాభర్తలుగా కలిసి జీవించారు. వివాహం నాటికే శ్రీరామకృష్ణులు జగజ్జననిని ప్రత్యక్షం చేసుకొని ఆమె అనుమతించిన రీతిలోనే జీవిస్తున్న సిద్ధపురుషుడు. అప్పటికి ఆయన వయస్సు 23 సంవత్సరాలు. తీవ్రసాధనలకు తట్టుకోలేక ఆయన శరీరం అనారోగ్యం పాలైంది. కన్నతల్లి కోరిక మేరకు ఆయన దక్షిణేశ్వరం నుండి కామార్పుకూర్ జేరారు. అక్కడ ఆయన దివ్యోన్మాదం కొంత ఉపశమించింది. వివాహం చేస్తే ఆయన దివ్యోన్మాదానికి తెరపడుతుందని ఆయన తల్లి, బంధువులు ఆశించారు. అయితే శ్రీ రామకృష్ణులు అందుకు అనుమతించరేమోనని భావించి రహస్యంగా తమ ప్రయత్నాలు కొనసాగించారు. వారి ప్రయత్నాలు విఫలమౌతున్న రోజుల్లో గురుదేవులే ఒకరోజు వధువును సూచించి అందరిని ఆశ్చర్యపరిచారు. ఆ వధువు జయరాంబాటిలోని రామచంద్ర ముఖర్జీ కుమార్తె శారద. అప్పుడు ఆమె వయస్సు 5 సంవత్సరాలు. ఆ రోజుల్లో బాల్యవివాహాలు సాధారణమే.

శ్రీ రామకృష్ణుల పట్టుదల అందరికీ తెలిసినదే. ఆయన సంకల్పించితే వివాహం చేసుకోకుండా ఉండగలరు. కానీ బ్రాహ్మణునికి (ఆయన దృష్టిలో బ్రాహ్మణ దేహానికి) నిర్వర్తింపవలసిన పది సంస్కారాలలో వివాహం ఒకటి. కాబట్టి ఆ సంస్కారం నిర్వర్తించి ధర్మానుష్ఠానం చేయాలనుకున్నారు. ఈ విషయాన్ని ఆయన గిరిష్ మొదలైన శిష్యులతో స్వయంగా చెప్పారు. జగజ్జనని అనుమతితోనే ఆయన వివాహం చేసుకున్నారు. అందుకే ఆయన సూటిగా వధువును సూచించారు.

వివాహాలక్ష్యం ఇంద్రియతృప్తి మాత్రమే కాదు. ముందు వివరించినట్లు వివాహానికి మహాపవిత్రమైన, అత్యున్నతమైన ఉద్దేశ్యం మరొకటి ఉన్నది. ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తూ స్వామి శారదానంద - “తమ వైవాహిక జీవితంలో శక్తిమేరకు ఇంద్రియనిగ్రహం పాటిస్తూ, తాము తరించి సమాజాన్ని తరింపజేస్తున్నవారు ఎందరున్నారు ? భర్తల పక్కన నిలబడి, భగవత్ సాక్షాత్కారం మాట అటుంచి, లోకహితం ఒనగూర్చే ఉన్నత ఆదర్శాలతో వారికి ప్రేరణనిచ్చే భార్యలెందరు? పరిత్యాగమే జీవితోద్దేశ్యం అని గ్రహించి భార్యలకు ఆ విషయం ఉపదేశించే భర్తలెందరు?” అని ప్రశ్నిస్తారు. ఇందుకు సమాధానం మహోన్నతమైన వివాహ ఆదర్శాన్ని మనముందు ఉంచే శారదా రామకృష్ణుల వైవాహిక జీవితమే.

ఒకవేళ గురుదేవులు వివాహం చేసుకోకుండా కామినీ కాంచనత్యాగం గూర్చి బోధిస్తూ వుంటే “వివాహం చేసుకోనందునే బ్రహ్మచర్యం వ్రతం గూర్చి అంతగా చెబుతున్నారు. భార్యను ప్రేమతో తనదాన్ని చేసుకొని ఆమెతో ఏనాడూ కాపురం చేసి ఉండనందునే

మాకు సుదీర్ఘ ధర్మోపదేశాలు చేస్తున్నారు” అని గృహస్థ శిష్యులు అనుకొనేవారు. అది వారి పారమార్థిక జీవితానికి ఆటంకంగా మారేది.

శ్రీ రామకృష్ణులు వివాహం చేసుకోవడమేగాక యౌవనవతియైన భార్యను దక్షిణేశ్వరంలో తమ వద్దనే ఉంచుకున్నారు. 8 నెలలపాటు ఏకశయ్యాగతులై ఆమెతో గడిపారు. ఆమెలో జగజ్జనని అభివ్యక్తీకరణను అనుభూతమొనర్చుకున్నారు. ఆమెలో షోడశిదేవిని ఆవాహన చేసి పూజించారు. తన తపఃఫలాన్ని అర్పించారు. ఆయన లాగా కఠోర బ్రహ్మచర్యం పాటించడం శక్తికి మించిన పని.

“వైవాహికజీవితంలో కనీసం ఒక్కబిడ్డనైనాకనాలి. ‘ప్రజాతంత్రం మావ్యవచ్చేచ్ఛీ’ అని ఉపనిషత్ వాక్యం. అప్పుడే మనిషికి పితృబుణం నుండి విముక్తి. కనుక శారదా రామకృష్ణులు కనీసం ఒక బిడ్డనైనా కన్న తర్వాత ఇంద్రియ సుఖాలను వదిలి ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక శక్తులను పొందవచ్చును కదా?” అని కొందరు ప్రశ్నించవచ్చు. స్వామి శారదానంద ఇలా అంటారు. “మనోమందిరంలో అసత్యప్రమాణం చేయవద్దు. ఆత్మ వంచన చేసుకోవద్దు. కేవలం సృష్టి కొనసాగించే సదుద్దేశ్యంతోనే గృహస్థులందరు శారీరక సంబంధాన్ని కొనసాగిస్తున్నారా? ఏదో కారణంగా శారీరక సంబంధం తెగిపోయిన తదనంతరం కూడా జీవితాంతం భార్యను గౌరవించి, అభిమానంతో ప్రేమించే పురుషులెందరు?”

జాగ్రత్తగా గమనిస్తే కొందరు దంపతులు నేడు స్వల్ప కారణాలకు కూడా విడాకుల వరకు వెళ్తున్నారు. వారెవరూ తమ సామాజిక బాధ్యతలను గూర్చి ఆలోచించటం లేదు. కేవలం వ్యక్తిగత అంశాలే (ముఖ్యంగా స్వార్థ, అహంకారాలే) విడాకులకు కారణం అవుతున్నాయి. ప్రేమానుబంధాలు వారిని కలిపి ఉంచలేకపోతున్నాయి. వివాహ ఆదర్శాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకోలేకపోవడమే ఇందుకు కారణం. “ఆదర్శ దంపతులు మనకు పురాణోపాసనలో కన్పిస్తారు. ఈ నాడు అది సాధ్యంకాదు” అనుకొనేవారున్నారు. ఆధునిక కాలంలో శారదా రామకృష్ణుల దాంపత్య ఆదర్శం వారికి సమాధానమిస్తుంది.

శ్రీ రామకృష్ణులు వివాహానంతరం సన్న్యాసం స్వీకరించారు. ఆయన వివాహితుడని తెలుసుకొన్న ఆయన గురువు తోతాపురి “ఒక వ్యక్తిలో స్త్రీ పురుష భేదభావం నిలిచి ఉన్నంతకాలం అతడి పావనత్వం పరిపూర్ణం కాదు. ఈ దశను అతిక్రమించి సర్వత్రా భగవంతుడిని దర్శించే వ్యక్తి మాత్రమే బ్రహ్మజ్ఞాని. పరబ్రహ్మంలో సిద్ధంగా నెలకొన్న ఆ వ్యక్తికి భార్య ఆటంకం కాదు” అని బోధించారు. ఈ అభిప్రాయాన్ని శ్రీ రామకృష్ణులు

తన జీవితంలో ప్రత్యక్షంగా పరీక్షింపగోరారు. ఏకశయ్యాగతులై శారదాదేవితో గడుపుతూ ఒకరోజు ఆయన తన మనస్సుకు పరీక్ష పెట్టారు. పక్కనే నిద్రిస్తున్న శారదామాతను చూస్తూ ఆయన తన మనస్సుతో “నీకు భగవంతుడు కావాలా లేక స్త్రీ శరీరం కావాలా? స్త్రీ సుఖాన్ని ఆశిస్తే నీముందే ఉంది. అందుకో” అన్నారు. ఆ భావన రాగానే ఆయన మనస్సు కుంచించుకుపోయి ప్రగాఢ సమాధిలో లీనమైంది. మరునాడు ఎంతో ప్రయత్నం మీద మాత్రమే ఆయనకు బాహ్యస్మృతి కలిగింది. ఈ విషయంలో ఆయన మనస్సు భగవంతుడినే కోరుకుంది. ఆయన విజయం సాధించారు. నిజమైన సన్న్యాసి తన పుణ్యసంపత్తి చేత ఏడుతరాల పితృదేవతలను ఉద్ధరిస్తాడని శాస్త్రాలు వచిస్తున్నాయి, శారదా రామకృష్ణులు బిడ్డలను కనలేదు కనుక వారి పితృబుణం తీరలేదనే కలత అక్కరలేదు. వారు ఈ జగత్తంతా తమ సంతానంగానే భావించారు.

గృహస్థులు ధనవంతుడి ఇంటి పనిమనిషి వంటి వారని గురుదేవులు అనేవారు. ఆమె తన యజమానుల ఇంటి వారిని తన వారిగానే సేవిస్తుంది. వారి బిడ్డలను తనబిడ్డల వలెనే లాలించి, పాలించి, పోషిస్తుంది. కాని ఆమెకు తనదైన కుటుంబం వేరే ఉన్నదని, ఈ ఇంటినుండి బైటపడి ఎప్పటికైనా వారితోనే జీవించాలని సంపూర్ణంగా ఎరిగి ఉంటుంది. గృహస్థ కూడా తను భగవంతుడికి చెందినవాడినని, ఏనాటికైనా ఆయనను పొందటమే జీవిత పరమార్థమని గుర్తుంచుకోవాలి. సాంసారిక విషయాలలో మనసుపెట్టి పనిచేయాలి గాని మనసంతా సంసారమే కారాదు. నీళ్ళలో పడవ ఉండవచ్చు గాని పడవలో నీళ్ళు ఉంటే ప్రమాదం కదా !

శారదా రామకృష్ణుల అనురాగ పూర్ణ జీవితం, పరస్పరం అర్థం చేసుకొని ఒకరి ఆశయాలకోసం మరొకరు అంకితం కావడం, పరస్పరం గౌరవించుకోవడం, అభిప్రాయ భేదాలలో సర్దుకుపోవడం వంటి అనేక అంశాలు సంఘటనల రూపంలో ఈ గ్రంథంలో కన్పిస్తాయి. ఆ దంపతులు అంతిమ లక్ష్యంపై స్పష్టమైన అవగాహనతో జీవన ప్రయాణం సాగించి గమ్యాన్ని చేరుకోవడం కన్పిస్తుంది. వాటిని చదివి ఉద్వేగం చెందటంతో ఆగిపోక ఆయా సంఘటనలను పదేపదే తలుచుకుంటూ వారు జీవించి చూపిన మార్గం అర్థం చేసుకొని కొంత అయినా మన జీవితాలలో ఆచరించాలని నిర్ణయించుకొని ముందుకు సాగితే మనమూ జీవితాలను పండించుకొన్న వారం అవుతాము. ఆ దివ్యదంపతుల ఆశీస్సులు తప్పక లభిస్తాయి.

1. ఏడడుగుల స్నేహ బంధం

వైదిక విధానంలో వివాహం జరిగేటప్పుడు వరుడు వధువుతో ఇలా అంటాడు....

“సఖా సప్త పదా భవ / సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ / సఖ్యం తే గమేయం సఖ్యాత్తే మా యోషం సఖ్యాన్తే మా యోష్యాః సమయావ సంకల్పావహై / సంప్రియౌ రోచిష్ఠ / సమసస్య మానౌ / ఇష మూర్జ మభిసంవసానౌ / సంనౌమనాంసి సంవ్రతా / సముచిత్యా న్యాకరం”.

సప్తపదిలో చెప్పే ఈ మంత్రాల అర్థం : “నాతో ఏడడుగులు నడిచి నాకు మంచి స్నేహితురాలివి కావాలి. మనమిద్దరం కలిసి ఏడడుగులు నడిస్తే స్నేహితులమౌతాం. అప్పుడు నేను నీ స్నేహాన్ని ప్రేమను పొందుతాను. నీ స్నేహాన్నిండి ఏనాడూ వియోగం పొందను. నా స్నేహం నుండి నీవు ఎన్నడూ వియోగం పొందకు. పరస్పరం ప్రేమతో, అనుకూల దాంపత్యంతో ప్రకాశిస్తూ నిండుమనస్సుతో ఆహారాన్ని, బలాన్ని పొందుతూ కలిసి ఉండాం. కలిసి ఆలోచించుకుండాం. మన మనస్సులు కలిసేలా నడుచుకుండాం. అలాగే అన్ని నియమాల్లోను బాహ్యేంద్రియాలు కూడా కలిసి ఉండేటట్లు నడుచుకుండాం.”

అనగా సప్తపది పూర్తి అయితే వధూవరులు స్నేహితులౌతారు. ఆ భార్యాభర్తలు స్నేహితులవలే పరస్పరం గౌరవభావంతో మెలగాలి. గౌరవించడం నాగరిక లక్షణం. జీవితభాగస్వామిని అగౌరవపరచడంకన్నా అనాగరికచర్య మరొకటి లేదు. భారతదేశంలో సాధారణంగా భర్తకన్నా వయస్సు కొంత తక్కువ ఉంటున్న కారణంగా పెద్దవాడైన భర్తను భార్య గౌరవించడం సంప్రదాయంగా ఉన్నది. ఆ గౌరవాన్ని కాపాడుకొనే బాధ్యత భర్తదే. ప్రతిగా అతడు భార్యను గౌరవంగా చూడవలసి ఉంది. ఇతరుల ముందు హాస్యానికైనా జీవిత భాగస్వామిని తక్కువ చేసి మాట్లాడటం మంచిది కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు అది మనస్పర్థలకు కారణమై దాంపత్య జీవితంలో ఆనందం కరువౌతుంది. భార్యాభర్తలు పరస్పరం గౌరవంతో మంచి స్నేహితులవలే మెలిగినప్పుడే సమాజంలో ఆ జంటకు గౌరవం లభిస్తుంది. ఈ విషయంలో శారదారామకృష్ణులే మనకు ఆదర్శం.

19వ శతాబ్దపు కుగ్రామంలో పెరిగే సగటు బాలికకు ఉండే సరళ స్వభావం, ఆప్యాయత, త్యాగగుణం, పెద్దల యెడల గౌరవం మొదలైన సద్గుణాలన్నీ శారదలో ఉన్నాయి. వివాహానంతరం శ్రీ రామకృష్ణులు ఒకసారి జయరాంబాటి వెళ్ళారు. అప్పుడు శారదామాతకు 7 సంవత్సరాలు. ఆమె గురుదేవులను చూడగానే ఎదురువెళ్లి తోడ్కొని

వచ్చారు. కాళ్ళు కడిగి, సుఖాసీనునిచేసి వినసకర్రతో వినరటం మొదలు పెట్టారు. స్నేహితురాళ్ళు ఎగతాళి చేసినా ఆమె తన భర్తను గౌరవించడంలో పరిణితి చెందిన స్త్రీ వలెనే వ్యహరించారు.

అనంతరం శ్రీ రామకృష్ణులు 7 సంవత్సరాలపాటు దక్షిణేశ్వరంలో అనేక సాధనలతో గడిపారు. విధి విధానంగా సన్న్యాసం స్వీకరించారు. తర్వాత ఆయన కామార్పుకూర్ వెళ్ళారు. శారదామాతను కూడా జయరాంబాటి నుండి పిలిపించారు. గురుదేవులు ఆమె యందు తన బాధ్యతను విస్మరించలేదు. ముందుగా ఆమెలో తాను ఆమెకు స్వంతం అన్న విశ్వాసం నింపారు. ఆమె మాట మన్నిస్తూనే ఆమెలో తాను కోరుకున్న పరివర్తన రావడానికి తగిన శిక్షణ నందించారు.

భార్య మాటను మన్నించడం రామకృష్ణులకు తెలిసినంతగా ఎవరికీ తెలియదని పిస్తుంది. శారదామాత చిన్నబుచ్చుకోవడం ఆయనకు ఎంతమాత్రం ఇష్టం లేదు. ఒకరోజు శారదామాత పొరుగు గ్రామంలో జరిగే పౌరాణిక నాటకం చూడటానికి ఇతర స్త్రీలతో కలిసి వెళ్ళాలనుకుంది. గురుదేవులు ఆ నాటకాన్ని అప్పటికే చూసి ఉన్నారు. ఆయన ఎందుకో వారిని వెళ్ళవద్దన్నారు. కానీ శారదామాతకు నిరాశ కలుగుతుందని భావించి ఆయన ఆ నాటకాన్ని అన్ని పాత్రలు తానై ప్రదర్శించి చూపి వారికి నాటకం చూడలేదనే చింత లేకుండా చేసారు.

“నన్ను ఏనాడూ తుయీ (నువ్వు) అని సంబోధించని భర్త లభించిన అదృష్ట వంతురాలిని” అని శారదామాత పొంగిపోయేవారు. వంగభాషలో వయసులో చిన్నవారిని, పనిమనుషులను తుయీ(నువ్వు) అని సంబోధిస్తారు. మిత్రులను, సమానులైనవారిని తుమీ (మీరు) అని; పెద్ద వారిని, గౌరవాస్పదులను ఆపీ (తమరు) అని సంబోధిస్తారు. గురుదేవులు మాతృదేవిని “తుమీ” (మీరు) అని సంబోధించేవారు.

దక్షిణేశ్వరంలో ఒకనాటిరాత్రి మాతృదేవి రామకృష్ణుల గదికి భోజనం తీసుకు వెళ్ళారు. ఆ సమయంలో గురుదేవులు కండ్లు మూసుకొని పడుకొని ఉన్నారు. లక్ష్మి ఆహారం తెచ్చిందని తలచి ఆయన “నువ్వు వెళ్ళేటప్పుడు తలుపు మూసి వెళ్ళు” అన్నారు. శారదాదేవి “సరే, తలుపు వేస్తున్నాను” అనగానే ఆమె గొంతు గుర్తించిన గురుదేవులు అమర్యాదగా సంబోధించినందుకు కలత పడుతూ తక్షణమే “అన్యధా భావించవద్దు” అన్నారు. అంతేకాక మరునాడు తెల్లవారగానే నహబత్ తలుపువద్ద నిలబడి మాతృదేవితో

“నిన్ను అమర్యాదగా సంబోధించినందుకు నేను రాత్రంతా నిద్రపోలేకపోయాను” అని అపరాధ భావంతో అన్నారు. మాతృదేవిని గురుదేవులు అంతగా గౌరవించారు.

ఒకసారి గురుదేవుల సమక్షంలోనే హృదయ్ మాతృదేవితో అమర్యాదగా మాట్లాడాడు. మాతృదేవి సహించారు కాని గురుదేవులు మాత్రం అతడిని సహించలేదు. “నువ్వు నన్ను ఎంత నిందించినా సహిస్తాను. కానీ ఆమెతో మాత్రం అలా మాట్లాడకు. నాలోని శక్తి కోపగించుకొన్నా బహుశః నువ్వు బతికి బైటపడవచ్చు కానీ ఆమెలోని శక్తి బుసకొడితే చాలు, త్రిమూర్తులు కూడా నిన్ను కాపాడలేరు” అని అతడిని హెచ్చరించారు. ఆ మాటలు పెడచెవిని పెట్టి హృదయ్ దుఃఖమయ జీవితాన్ని అనుభవించాడు.

తనవల్ల శారదామాత ఎలాంటి ఇబ్బందులకు లోనుకాకుండా శ్రీ రామకృష్ణులు జాగ్రత్త వహించేవారు. ఒకరోజు ఆయన రాఖాల్తో కలిసి బేణిపాల్ ఉద్యాన గృహానికి వెళ్లారు. ఆ రోజు రాత్రి అక్కడ ఉండేటందుకు సిద్ధమై వెళ్లారు. ఆ గృహాన్ని ఆశించి ఉన్న ప్రేతాత్ములు గురుదేవుల రాకవలన అక్కడ ఏర్పడిన పవిత్ర వాతావరణాన్ని భరించలేక ఉద్యానవనాన్ని వదిలి వెళ్ళవలసినదిగా పదేపదే ఆయనను ప్రాధేయపడ్డాయి. రాత్రి పొద్దుపోయిన తర్వాత ఆయన బండి మాట్లాడుకొని రాఖాల్తో కలిసి దక్షిణేశ్వరం తిరిగి వచ్చారు. అప్పటికి ఆలయం తలుపులు మూసివేశారు. గురుదేవులు తలుపులు తెరిపించి తన గదిలోనికి వెళ్తున్నారు. మాతృదేవి నిద్రలేచి గురుదేవులు వచ్చారని తెలుసుకొని ఆయన భోజనానికై ఏర్పాట్లు చేయడానికి ఆత్రుత పడసాగారు. ఆ విషయమై ఆమె పని మనిషితో మెల్లగా మాట్లాడుతున్నా గురుదేవులు విన్నారు. వెంటనే “మేము భోజనం చేసి వచ్చాము” అని బిగ్గరగా చెప్పారు. పగలంతా పనిచేసి అలసిపోయిన మాతృదేవిని ఆ సమయంలో ఇబ్బంది పెట్టడం ఆయనకు ఇష్టం లేకపోయింది.

మాతృదేవి దక్షిణేశ్వరంలో ఉన్న రోజుల్లో గురుదేవులు ఒకనాడు పానీహాటిలో జరిగే ఉత్సవానికి బయల్దేరారు. మాతృదేవి కూడా ఆ ఉత్సవం చూడాలనుకొని ఒక భక్తురాలి ద్వారా గురుదేవులకు తెలియజేశారు. ఆయన “ఆమెకు రావాలనిపిస్తే రావచ్చు” అన్నారు. ఉత్సవపు రద్దీ కారణంగా తాను రావటం గురుదేవులకు సమ్మతం కాదని ఆమెకు అర్థం అయింది. ఆయన మనోభావాన్ని గౌరవించి ఆమె ఉత్సవానికి వెళ్ళలేదు. కాలాంతరంలో మాతృదేవి ఈ విషయం చెబుతూ “నేను రావాలని ఆయన మనస్ఫూర్తిగా కోరుకుంటే “తప్పకుండా రావచ్చు” అనేవారు. “ఆమెకు రావాలనిపిస్తే రావచ్చు” అని

సందిగ్ధత వెలిబుచ్చడంతో వెళ్ళకపోవడమే సముచితమని తీర్మానించాను” అని చెప్పారు.

తనవల్ల మాతృదేవి మనస్సు ఏ విధంగాను బాధపడకుండా గురుదేవులు ఎంతో జాగ్రత్త పడేవారు. దక్షిణేశ్వరంలో గురుదేవులను దర్శించుకోవడానికి వచ్చే భక్తులు ఆయనకు పండ్లు, తీపిపదార్థాలు సమర్పించుకొనేవారు. మాతృదేవి వీటిలో కొంత గురుదేవులకు ప్రత్యేకంగా తీసి, తక్కినవి అక్కడి భక్తులకు, చుట్టుపక్కల పిల్లలకు పంచేవారు. ఏదీ మిగిలేవారు కాదు. అదితెలిసి ఒకసారి గురుదేవులు “ఇలా ఇష్టం వచ్చినట్లు ఖర్చుచేస్తే నువ్వు కుటుంబాన్ని ఎలా నిర్వహిస్తావు” అన్నారు. తన వద్దకు వచ్చేవారికి ఏదైనా పెట్టాలనే మాతృత్వ భావనకు గురుదేవుల ప్రశ్న అడ్డుకట్టవేసింది. ఆమె మనసు బాధపడింది. ముఖం వాడిపోగా మారుమాట్లాడకుండా నహబత్కు¹ వెళ్లిపోయారు. ఆమె మనసు అర్థం చేసుకొన్న గురుదేవులు వెంటనే “ఒరే రామ్ లాల్ ! నీ పిన్నమ్మ కోపగించుకుని వెళ్లిపోయింది. పరుగెత్తు. పరెగెత్తుకెళ్ళి ఆమెకు సద్దించెప్పు. లేకపోతే నా అవస్థ అంతే” అంటూ మాతృదేవిని అనునయించడానికి రామ్ లాల్ ను పురమాయించారు.

ఒకమారు గురుదేవులు మాతృదేవితో కలిసి జయరాం బాటి వెళ్లారు. అక్కడ ఒక రోజు అర్ధరాత్రి ఆయన మేల్కొని ఆకలౌతుండన్నారు. మాతృదేవి లేచి చూస్తే వంట ఇంట్లో ఆహార పదార్థాలు ఏవీలేవు. ఆరోజు సాయంత్రం జరిగిన విందులో అన్నీ

1. నహబత్ అంటే వాద్యమంటపం. జగద్ధాత్రి దేవాలయానికి ఉత్తరాన, దక్షిణాన రెండు నహబత్లు ఉన్నాయి. మాతృదేవి ఉత్తరపు నహబత్లో నివశించారు. అది తప్ప ఆమె మరుగుగా జీవించడానికి ఆలయంలో వేరేస్థలం లేదు. అక్కడ స్నానాల గదివంటి సౌకర్యాలు లేవు. మాతృదేవి అతివేకువనే ప్రక్కనే ఉన్న గంగానదిలో స్నానాదులు ముగించుకొని గదిలోకి వెళ్ళేవారు. ఆ గది చాల చిన్నది. అష్టభుజాకారంలో ఉన్న ఆ గదిలో గోడలమధ్య గరిష్టంగా 8 అడుగుల దూరం ఉంటుంది. ఆ గదిలోనే బియ్యం, పప్పుబస్తాలు, కూరగాయలు ఉంచేవారు. గురుదేవుల ఆహారం ఉంచిన ఉట్లు పైనుండి వ్రేలాడుతూ ఉండేవి. సరిగా కాళ్ళు చాపి పడుకోవడానికూడా వీలులేదు. ఆ గది చుట్టూ 4 అడుగుల వెడల్పున వసారా ఉంది. దాని చుట్టూ తడికలు కట్టారు. ఈ వసారాలో మెట్లకింద మాతృదేవి వంట చేసేవారు. మెట్లమీదుగా పైకి వెళ్ళితే అటువంటిదే చిన్నగది ఉంది. ఆ గదిలో గురుదేవుల తల్లి చంద్రమణిదేవి ఉండేవారు.

అయిపోయాయి. కొద్దిగా అన్నం మిగిలితే దానిని ఒక ముంతలో వేసి నీరుపోసి ఉంచారు. అది ఆయనకు పెట్టదగినది కాదు. ఆ విషయమే ఆయనతో చెప్పి మాతృదేవి ఎంతో బాధపడ్డారు. గురుదేవులు ఆ అన్నాన్నే తీసుకు రమ్మన్నారు. అందుకు మాతృదేవి బాధ పడుతూ దానిలోకి కూర కూడా లేదన్నారు. దానికి గురుదేవులు ఆమెతో ఏమైనా అడుగు బొడుగు మిగిలించేమో వెతకమన్నారు. గిన్నెలలో వెదకగా అడుగున దొరికిన కొద్ది కూరతో ఆ అన్నమే తిని ఆకలి తీర్చుకున్నారు. మాతృదేవి మనస్సు నొచ్చుకోకుండా ఆయన జాగ్రత్తపడ్డారు. మాతృదేవిపై ఆయనకు అంత ప్రేమ, గౌరవం ఉన్నాయి. మాతృదేవి గురుదేవులను గూర్చి ఒకసారి రాధాతో “నన్ను ఏనాడూ ఆయన పువ్వుతో కొట్టి అయినా బాధించాలనుకోలేదు” అంటారు.

గురుదేవులు వ్యాధిగ్రస్తులై వైద్యంకోసం కలకత్తాలో నివసించలసి వచ్చింది. మాతృదేవిపై కోపంతో ఆయన దక్షిణేశ్వరం వదిలి వెళ్ళారని గోలాప్ మా అనాలోచితంగా యోగిన్మాతో అన్నారు. ఈ విషయం తెలిసి మాతృదేవి కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తూ కలకత్తాలో ఉన్న గురుదేవులను జేరి నిజానిజాలను తెలుపమని ప్రార్థించారు. గుండెలు పగిలేలా విలపిస్తున్న మాతృదేవిని చూచి గురుదేవులు కలత చెందారు. గోలాప్ మా వచ్చి అబద్ధాలు చెప్పిందని ఆమెకు నచ్చజెప్పి అనేక విధాలుగా ఆమెను అనునయించారు. ఆమె దక్షిణేశ్వరం తిరిగి వెళ్ళిన పిదప ఆయన గోలాప్మాను పిలిపించి మాతృదేవి మనస్సు గాయపరచినందుకు అగ్రహించారు. తప్పు తెలుసుకొన్న గోలాప్మా విలపిస్తూ గురుదేవులను క్షమార్పణ కోరారు. ఆయన క్షమార్పణ అర్థించమని గోలాప్ మాను మాతృదేవి వద్దకు పంపారు. క్షమార్పణ యాచిస్తున్న గోలాప్మా వీపు నిమురుతూ చిరునవ్వుతో ప్రేమగా మాట్లాడి మాతృదేవి ఆమెను సముదాయించారు. తల్లి ప్రేమను మించినదేదీ లేదు కదా. “అహేతునానో దయసే సదోషాన్, స్వాంకే గృహీత్వా యదిదం విచిత్రం” అని స్వామి అభేదానంద శారదామాతను కీర్తించడంలో ఏ మాత్రం అతిశయోక్తి లేదు. దోషయుతులమైనా లెక్కింపక అకారణమైన దయతో మనలను మాతృదేవి తన ఒడిలో చేర్చుకొని కాపాడతుండటం విచిత్రమే గదా.

చికిత్స కోసం రామకృష్ణులను భక్తులు శ్యాంపుకూర్లోని అద్దె ఇంట్లో ఉంచారు. ఆయన కోసం పథ్యాహారాన్ని తయారు చేయడానికి మాతృదేవి రావలసిన అవసరం ఉన్నదని భక్తులు తలచారు. కాని అక్కడి అసౌకర్యాలు భరిస్తూ అపరిచితుల మధ్య ఆమె

ఉండలేదేమోనని సంశయించారు. ఈ విషయం గురుదేవులతో ప్రస్తావించినప్పుడు ఆయన వారితో “ఆమె లజ్జావంతురాలు. ఇక్కడ ఉండగలదా? ఇక్కడి పరిస్థితులన్నీ వివరంగా చెప్పండి. అప్పటికీ ఆమె ఇష్టపడితే నిరభ్యంతరంగా రావచ్చు” అన్నారు. విషయం తెలియగానే మాతృదేవి తన అసౌకర్యాలు లెక్కచేయకుండా శ్యాంపుకూర్ ఇంటికి వచ్చారు. గురుదేవుల గది పక్కనే ఉన్న మెట్లకు వెలుపల దాబా పైన 6 అడుగుల విస్తీర్ణంలో వేసిన కప్పుకింద పగలంతా ఉండి గురుదేవులకు పథ్య పానాదులు తయారుచేసి పెట్టారు. గురుదేవులంటే ఆమెకు అంత భక్తి. దర్శనానికి వచ్చే వారిలో చాలామందికి మాతృదేవి అక్కడ ఉంటున్న విషయమే తెలియదు.

గురుదేవులవలె మాతృదేవి అన్నిటికీ భగవంతుని సహాయాన్ని యాచించేవారు. ఏదైనా విషయమై గురుదేవులు మాతృదేవిని సంప్రదిస్తే ఆమె వెంటనే తమ అభిప్రాయం తెలిపేవారు కాదు. “కాస్త అవకాశం ఇవ్వండి. కాసేపు తర్వాత చెబుతాను” అనేవారు. అందుకు గురుదేవులు-అదేమిటి? ఇప్పుడే ఎందుకుచెప్పకూడదు? ఎవరితో ఆలోచించాలి? అని అడిగేవారు. కాని మాతృదేవి “క్షమించండి. నేను కాస్త ఆలోచించి ఆ విషయం మీతో మాట్లాడుతాను” అనేవారు. తర్వాత నహబత్కు వచ్చి జగన్నాథను “అమ్మా! నేను ఏమి చెప్పాలో దయచేసి వెల్లడించు” అని ప్రార్థించేవారు. ప్రార్థన మూలంగా పొందిన జవాబునే ఆమె గురుదేవులతో చెప్పేవారు. అందుకే మాతృదేవి నిర్ణయాన్ని గురుదేవులు ఎప్పుడూ గౌరవించేవారు. ఆమెకు భిన్నంగా నడుచుకోవడానికి ఏ మాత్రం ప్రయత్నించే వారుకాదు. ఒక మారు గురుదేవులు ఎక్కడికో వెళ్ళాలనుకొని మాతృదేవిని సంప్రదించారు. ఆమె వారించారు. గురుదేవులు ప్రయాణం మానుకొన్నారు. కాలాంతరంలో గురుదేవులు “ఆమె వద్దని చెప్పగానే నేను వెళ్ళడం మానుకున్నాను. నా పరిస్థితే ఇలా తయారైతే సామాన్య గృహస్థుల గతి ఎలా ఉంటుందో!” అంటూ సరదాగా చమత్కరించారు.

యౌవనంలో అనైతికంగా జీవనం గడిపిన ఒక వృద్ధురాలు తరుచుగా మాతృదేవి వద్దకు వచ్చి భగవత్ప్రసంగాలతో తన హృదయ తాపాన్ని చల్లార్చుకొనేది. ఆ సమయంలో మాతృదేవి వద్దకు వచ్చే భక్తురాండ్రపై ఆ వృద్ధురాలి పాతజీవితపు దుష్ప్రభావం పడవచ్చుననుకున్నారేమో, గురుదేవులు మాతృదేవిని వారిస్తూ “అలాంటి బజారు మనిషితో ఎందుకు మాట్లాడుతావు?” అన్నారు. మనుషులలో మానసికపరివర్తన సాధ్యమేనని నమ్మిన మాతృదేవి మాత్రం “అమ్మా!” అని పిలుస్తూ ఆ వృద్ధురాలు రాగానే ఆప్యాయంగా

మాట్లాడి తినడానికి ఏమైనా ఇచ్చిపంపేవారు. మాతృత్వపు ఉన్నతదశను చేరుకున్న శారదా మాత మనఃస్థితిని అర్థంచేసుకున్న గురుదేవులు ఆ విషయాన్ని అంతటితో వదిలివేశారు.

శారదామాత మాతృత్వానికి ఎల్లలు లేవని రామకృష్ణులకు తెలుసు. ఒకసారి మధుర భావాన్ని అనుసరించే ఒక భక్తురాలు రామకృష్ణులను తన నాయకునిగా స్వీకరించడానికి అనుమతి కోరింది. స్త్రీలందరినీ జగజ్జననిగా భావించే గురుదేవులు ఆగ్రహోదగ్రులై ఆమెను తిడుతూ అరవసాగారు. ఈ అరుపులు సహజత్ లోని మాతృదేవికి విన్పించాయి. బిడ్డను తన సమక్షంలో తిడుతుంటే తల్లిపడే ఆవేదన ఆమె ముఖంలో ప్రస్ఫుటమైంది. ఆమె గోలాప్ మాను పంపి ఆ స్త్రీని పిలిపించుకొని “ఆయన చివాట్లు పెడుతుంటే అక్కడే నిల్చుకు, నా వద్దకు వచ్చేయి” అని ఆప్యాయంగా చెప్పారు.

సహజత్ లో పైగదిలో గురుదేవుల తల్లి చంద్రమణిదేవి ఉండేవారు. అనారోగ్యం కారణంగా ఆమె తన అవసరాలకు శారదామాతపైనే ఆధారపడేవారు. ఆమె పిలిస్తే శారదాదేవి మెట్లమీదుగా పరుగెత్తుకుంటూ వెళ్ళేవారు. అంత వేగంగా పరుగెత్తితే క్రింద పడే ప్రమాదం ఉందని ఆమెను యోగిన్ మా హెచ్చరించి వారించేవారు. అందుకు మాతృదేవి “ఆమె పెద్దవారు. నా తల్లితో సమానురాలు. వృద్ధురాలు. పిలిచిన వెంటనే వెళ్ళికపోతే ఆమెకు ఏదైనా అసౌకర్యం కలగవచ్చు” అనేవారు.

ఎల్లలు లేని శారదామాత మాతృప్రేమను శ్రీరామకృష్ణులు ఎంతగానో గౌరవించారు. మాతృదేవి గురుదేవుల శరీరానికి తైలం మర్దించినప్పుడు, పాదాలుఒత్తి సేవించినప్పుడు ఆయన ఆమెకు నమస్కరించేవారు. ఆయన ఒకసారి గోలాప్ మాతో మాతృదేవి గురించి చెబుతూ “ఆమె ఎంతో ఓర్పు గలది. ఆమె ఓర్పు ముందు నేను తలవంచుతున్నాను” అన్నారు. కాలాంతరంలో ఆయన ఒకసారి యోగిన్ మాకు గంగా తీరంలో సాక్షాత్కరించి మాతృదేవి పవిత్రత గూర్చి తెలుపుతూ తన శరీరం వైపు చూపి “ఇదే, ఆమె వేరు కాదు” అన్నారు. గురుదేవుల శక్తిస్వరూపమే శారదామాత. ఆమెలోని ప్రేమ, సహనం, దయాగుణం, శ్రద్ధ, మృదుభాషణం, మానసికసంతులనం. పెద్దలను గౌరవించే లక్షణం మొదలైన సద్గుణాలు అందరికీ శిరోధార్యం. శారదారామకృష్ణుల స్నేహమయ దాంపత్య జీవనం మానవాళికి ఆదర్శ ప్రాయం.

2. సహచరులై

మనసశ్చిత్తమాకూతిం, వాచస్పత్య మశీ మహి ।

పశూనాం రూపమన్నస్య, యశః శ్రీ శ్రయతాం మయి ॥

“మనమిద్దరం మనో విజ్ఞానాన్ని, మంచి సంకల్పాన్ని, సత్యవాక్కుని పొందాలి. అట్లే పశుసంపద, అన్న సంపద పొంది వాటిద్వారా వచ్చే కీర్తి ప్రతిష్ఠలను అనుభవించాలి” అని వివాహ సమయంలో నూతన దంపతులు కోరుకుంటారు. భార్యాభర్తలు పరస్పరం వారి మనోభావాల నెరిగి ప్రవర్తించాలని, దాని వలననే సంపదలు, కీర్తి ప్రతిష్ఠలు వృద్ధి పొందుతాయని వైదిక ధర్మం తెలుపుతుంది.

భార్యాభర్తలు వర్తమానంలో తామున్న పరిస్థితులను యథాతథంగా స్వీకరించి, విశ్లేషించుకోవాలి. అప్పుడే వారు భవిష్యత్ కార్యాచరణను నిర్ణయించుకోగలుగుతారు. లక్ష్యసాధనామార్గంలో క్రమంగా పురోగమించి జీవిత లక్ష్యాన్ని చేరగలుగుతారు. మన లక్ష్యం ఏదైనా కావచ్చు, దంపతులు పరస్పరం సహకరించుకోవడం ముఖ్యం. ఎంతైనా జీవితమూ, లక్ష్యమూ వారివే కదా. శారదా రామకృష్ణుల జీవన విధానాన్ని పరిశీలిస్తే పరస్పర అవగాహనతో వారు తమ లక్ష్యాన్ని సాధించిన విధం గృహస్థులందరికీ ఆచరణీయమే.

శ్రీ రామకృష్ణుల జీవితం ఒక పారమార్థిక విజ్ఞాన సర్వస్వం. శిష్యుల మానసిక పరిపక్వతకు తగ్గట్లుగా ఆయన వారికి సాధనామార్గం సూచించేవారు. శారదామాత ఆయనకు జీవితభాగస్వామి మాత్రమే కాదు, మొదటి శిష్యురాలు కూడా. భర్తయే గురువై తన లక్ష్యానికి అనుగుణంగా ఆమెను మలుచుకోవడం వారి జీవితంలో కన్పిస్తుంది. మాతృదేవి ఆ లక్ష్యాన్ని అందుకోవడమేకాక మరెందరో ఆ లక్ష్యానికి అంకితమయ్యే విధంగా తీర్చిదిద్దారు. సంఘ జననియై వారందరికీ నేతృత్వం వహించే స్థాయికి జేరుకున్నారు. ఈ పరిణామ సాధనకై గురుదేవులు మాతృదేవికి శిక్షణ అందించిన విధానం, ఆమె దానిని స్వీకరించి ఆచరించిన తీరు పరిశీలిస్తే గృహస్థులకు దారిచూపే వెలుగులు ఎన్నో కన్పిస్తాయి.

శారదామాతకు ఏదేండ్ల వయసులో శ్రీరామకృష్ణులు ఒకసారి హృదయ్తో కలిసి జయరాంబాటి వెళ్లారు. ఆ సందర్భంగా ఆ ఇంట పండగ వాతావరణం నెలకొంది. హృదయ్ ఆ సమయంలోనే శారదామాత పాదాలను పూజించాడు. అనంతరం శారదా రామకృష్ణులు కామార్పుకూర్ వెళ్లారు. ఈ సందడి అంతా చూసి శారదామాత పొరపాటున ఆ రోజే తన పెండ్లి అనుకుంటుందేమోనని గురుదేవులు ఆమెతో “..... నీకు ఐదేళ్ళప్పుడే పెండ్లి అయింది. ఈ రోజు నీ పెండ్లి అనుకోకు” అని చెప్పారు. బహుశః ఆనాటి నుండే గురుదేవులు ఆమెకు శిక్షణ అందించడం మొదలు పెట్టారని చెప్పవచ్చు.

శారదామాత 14 ఏళ్ల వయస్సులో ఉన్నప్పుడు శ్రీ రామకృష్ణులు కామార్పుకూర్ వెళ్లారు. శారదామాతను కూడా జయరాంబాటి నుండి అక్కడకు రప్పించారు. అప్పటికి ఆమెకు కొంత వ్యక్తిత్వం వచ్చింది. అక్కడ గురుదేవులు నెలకొల్పిన ఆనందభరిత వాతావరణం ఆమెను ఆకర్షించింది. ఆయన కథలతో, ఉదాహరణలతో, ఉపమానాలతో, దృష్టాంతాలతో సులభంగా అర్థమయ్యే రీతిలో పారమార్థిక జీవితపు ఆవశ్యకతను తన చుట్టూ జేరిన వారికి వివరిస్తుండేవారు. వాటిని శారదామాత కూడా వింటూ ఉండేది. అవి ఆమె హృదయంలో గాఢమైన ముద్రనే వేసాయి. పారమార్థిక జీవితంపై ఆమెకు ఆకర్షణ ఏర్పడింది. గురుదేవుల ఆనందమయ జీవితానికి మూలం తెలుసుకోవాలనే అభిలాష కలిగింది. దానిని తెలియ చెప్పగలవారు గురుదేవులేనని ఆమెకు అర్థమయింది. ఆమె తన భర్తనే గురువుగా స్వీకరించారు. గురుదేవుల శిక్షణా విధానంలోని విశేషం ఇదే. శిష్యులు తమకు తెలియకుండానే గురుదేవుల ఆశయాలకు అనుగుణంగా శిక్షణ పొందుతారు.

ఇహపర విషయాలన్నిటిలో పూర్తిగా తనపైనే ఆధారపడి ఉన్న పసిభార్యకు గురుదేవులు శిక్షణ నందించారు. ముందుగా తనపై ఆమెకు విశ్వాసం కలిగించారు. అందువలన గురుదేవులందించే శిక్షణను స్వీకరించే మానసిక సంసిద్ధత శారదామాతలో నెలకొంది. అనంతరం ఆమెకు గురుదేవులు దేవతలను, గురుజనులను, అతిథి అభ్యాగతులను సేవించడం, గృహకృత్యాలను చక్కదిద్దుకోవడం, ధనాన్ని సద్వినియోగ పరచడం, దేశకాల పరిస్థితుల ననుసరించి వ్యవహరించడం, వీటన్నిటికంటే ముఖ్యంగా సర్వస్వాన్నీ భగవంతునికి సమర్పించడం, మొదలైన అనేకాంశాలలో శిక్షణ నందించారు.

అంతేకాక అఖండ బ్రహ్మచర్యం పాటిస్తూ భక్తిమార్గంలో వ్యాకుల చిత్తంతో భగవద్దర్శనానికై తపించటం, అంతా భగవన్మయంగా దర్శించటం అనే స్వీయ ఆదర్శాన్ని ఆమె ఎదుట ఉంచారు. ఆమెలో ఆశించిన పరివర్తన కోసం ఆయన అందించిన శిక్షణా విధానం అనితర సాధ్యం.

గ్రామీణ వాతావరణంలో పెరిగిన శారదామాత అక్కడి సాధారణ స్త్రీలందరి వలెనే “గోద్రాలైన స్త్రీ మంగళ కార్యాలలో పాల్గొనడానికి అనర్హురాలు” అని నమ్మింది. కనుక అమ్మా అంటూ పిలిచే పిల్లలు తనకు కూడా కావాలనుకుంది. కాని గురుదేవులు సంసారం, పిల్లలు, వారి పెంపకంలోని కష్టాలు, వారికేమైనా అయితే కలిగే ఆవేదన, దురదృష్టవశాత్తూ వారు మరణిస్తే మిగిలే దుఃఖం వగైరా విషయాలను సోదాహరణంగా పదేపదే ఆమెతో ప్రస్తావిస్తూ “ఈ బాదరబందీ లేకుండా నువ్వు మహారాణిలాగా ఉన్నావు. జీవితమంతా ఇలాగే ఉండు” అన్నారు.

ఒకరోజు శారదామాత ఇల్లు అలుకుతున్నారు. గురుదేవులు ఆమెతో పదేపదే బిడ్డల మరణం గూర్చి మాట్లాడసాగారు. ఆమె ఉండబట్టలేక మెల్లగా, దృఢంగా “ఏమిటి? పుట్టిన బిడ్డలంతా చనిపోతారా?” అన్నారు. వెంటనే శ్రీ రామకృష్ణులు పెద్దగా “అయ్యో నాయనా! అసలు విషయం తెలుసుకోకుండా తాచుపాము తోకను తొక్కిసాను కదా! అమాయకురాలు, సరళమైనది అనుకున్నానే! ఈమె చూడు, ఎంత ఘాటుగా సమాధానం చెప్పిందో! ఆహా!” అన్నారు. శారదామాత అక్కడినుండి వెళ్ళిపోయారు. సరదాగా అన్నారనిపించినా శ్రీరామకృష్ణులు ఈ సంఘటనద్వారా శారదామాత మాతృత్వపు పరిమాణాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకోలేదని గ్రహించారు. మాతృత్వం అంటే ఒకరిద్దరు పిల్లలను కనడం కాదని, త్రికరణ శుద్ధిగా అందరినీ తన పిల్లలుగా ప్రేమించే ఉదాత్త భావనయే మాతృత్వం అని ఆమెకు తెలియజెప్పవలసి ఉన్నదని ఆయన నిర్ణయించుకున్నారు. ఇందుకోసం ఆయన జగన్మాతను “అమ్మా! ఈమె మనసులో నుండి కామాన్ని కూకటివేళ్ళతో పెకిలించి వేయి” అని ప్రార్థించారు.

శ్రీ రామకృష్ణులు ఒకరోజు శారదామాత తల్లి శ్యామసుందరితో “ఎందుకు ఆవేదన చెందుతారు ? భవిష్యత్తులో మీ కుమార్తెను “అమ్మా! అమ్మా! అంటూ పిలిచే పిలుపులతో ఆమె చెవులు తూట్లు పడతాయి. వేచి చూడండి” అన్నారు. ఈ మాటలు శారదామాతలో

ఆలోచనలు రేకెత్తించాయి. తన జీవిత పరమార్థాన్ని గురుదేవులు వేరుగా నిర్ణయించారని ఆమెకు అర్థం అయింది.

గురుదేవులు ఏనాడూ శారదామాతకు అనవసరమైన విషయాలు చెప్పేవారు కాదు. లోకకళ్యాణార్థం తనతో కలిసి పాటుపడటానికి కావలసిన మానసిక సంసిద్ధతను మాత్రమే ఆనాడు ఆయన శారదామాతకు అందించారు. ఆమెకు 14 ఏండ్ల వయస్సులో గురుదేవులు కామార్పుకూర్లోని భక్తులకు ఆధ్యాత్మిక విషయాలు బోధిస్తున్నారు. వారితో ఉన్న శారదామాత అలసట కారణంగా నిద్రపోయారు. అక్కడి స్త్రీలలో ఒకరు “అమూల్యమైన విషయాలు వినకుండా ఈమె నిద్రపోతుందే” అన్నారు. వెంటనే గురుదేవులు “ఆమెను నిద్ర లేపకండి. కారణం లేకుండా ఆమె నిద్రపోదు. ఈ విషయాలన్నీ వింటే ఆమె రెక్కలు విప్పి ఈ లోకం నుండి ఎగిరిపోతుంది” అన్నారు. ఆమెకు అందించదగిన శిక్షణ విషయంలో ఆయనకు స్పష్టమైన అవగాహన ఉంది. ఆ రోజుల్లోనే ఆయన చూచాయగా ఆమెకు 3 సందేశాలను కూడా ఇచ్చారు.

1. ఆనందం నీలోనే నెలకొని ఉంది. దాని కోసం బాహ్యంగా వెతకవద్దు.
2. నీ మాతృత్వపు పరిధి విస్తృతమైనది. వేలాది బిడ్డలకు తల్లి కావలసినదానవు.
3. గృహస్థ ధర్మాలనే నీవు పారమార్థిక సాధనలుగా మలచుకోవాలి.

ఈ సందేశాలను అందిపుచ్చుకున్న శారదామాత ఆలోచనాధోరణిలో మార్పు వచ్చి ఉంటుంది. శారదామాత కారణంగా రామకృష్ణుల బ్రహ్మచర్యానికి భంగం వాటిల్లుతుందని శంకించిన ఖైరవి బ్రాహ్మణి వారిరువురు అగ్నిగోళాలని, వారి కలయికవల్ల ప్రపంచానికి వెలుగులు లభిస్తాయని అర్థం చేసుకుందంటే శారదామాతలో మార్పు ప్రస్ఫుటంగానే ప్రకటితం అయిందనుకోవచ్చు.

తరువాత నాలుగేండ్లకు శారదామాత దక్షిణేశ్వరంలో శ్రీ రామకృష్ణులను చేరేనాటికి ఆమెకు భావి జీవితంపై స్పష్టత ఏర్పడింది. అప్పటికే గురుదేవులు విషయ వాంఛలకు దూరంగా జీవిస్తున్నారు. శారదామాత శ్రీ రామకృష్ణుల గదిలోనే నివసించారు. రాత్రుళ్ళు ఆయన పారవశ్యస్థితిలో ఉండి నవ్వుటం, ఏడవటం వంటివి చేస్తూ ఉండేవారు. ఒక్కొక్కసారి ప్రగాఢమైన సమాధిస్థితిలో స్పృహలేకుండా పడి ఉండేవారు. ఎప్పుడూ ఎరుగని ఈ

స్థితులను చూచి శారదామాత సంభ్రమాశ్చర్యాలతో దిక్కుతోచక చూస్తుండి పోయేవారు. ఒకసారి భయంతో వణికిపోతూ హృదయేని రప్పించారు. అతడు గురుదేవుల చెవిలో భగవన్నామం పలుసార్లు ఉచ్చరించిన పిదప ఆయన బాహ్యస్మృతికి వచ్చారు. ఇదంతా శారదామాతకు అగమ్యగోచరంగా ఉండేది. ఆమె అవస్థ గమనించి గురుదేవులు ఏ సమాధి స్థితిలో ఏ మంత్రాన్ని తన చెవిలో ఉచ్చరించాలో ఆమెకు నేర్పారు. అయినా భయంతో ఆమె నిద్రలేని రాత్రులు గడుపుతున్నారని తెలిసి గురుదేవులు ఆమెను నహబత్లో తన తల్లితోపాటు ఉండమన్నారు. కానీ అప్పటికే మాతృదేవిలో గురుదేవుల ఆధ్యాత్మిక స్థితులను అవగాహన చేసుకోవాలనే ఉత్సుకత పెరిగింది.

అనంతరం గురుదేవులు శారదామాతకు మంత్రోపదేశం చేసి పారమార్థిక జీవితానికి ఆధారభూతమైన జపం, ధ్యానం మొదలైన వాటిలో శిక్షణ ఇచ్చారు. ఆమె తెల్లవారు ఝాముననే 3 గంటలకు లేచి జప ధ్యానాదులు అనుష్ఠించేవారు. ఆమె ఎప్పుడైనా అలా చేయలేకపోతే గురుదేవులు నహబత్ తలుపుల గుండా నీళ్ళు పోసి “మేలుకో, మేలుకో!” అని బిగ్గరగా అరిచేవారు. ఆ కాలంలోనే ఆయన శారదామాతకు పలు దేవతా మంత్రాలను, వాటిని ఉపదేశించే పద్ధతిని నేర్పారు. కాలాంతరంలో మాతృదేవి భక్తులకు ఆ మంత్రాలనే ఉపదేశించారు. రాజయోగంలోకూడా గురుదేవులు శారదామాతకు శిక్షణ ఇచ్చారు. శరీరంలోని చక్రాలు, కుండలినీ శక్తి మొదలైన విషయాలను వివరిస్తూ చిత్రాలు గీసి చూపించారు.

శ్రీ రామకృష్ణులు సమర్థులైన గురుదేవులు. శిష్యుల అర్హతను బట్టి శిక్షణను అందించి అనుభూతిని అనుగ్రహించడంలో దిట్ట. దక్షిణేశ్వరం వచ్చిన రెండునెలల లోపలే మాతృదేవిలో ఆశించిన ఆధ్యాత్మిక చైతన్యం జాగృతమైనదని నిర్ధారించుకున్న తర్వాత, ఒక పవిత్ర దినాన షోడశిదేవిగా గురుదేవులు శారదామాతను అర్పించారు. అర్చన జరుగుతున్నప్పుడే వారివురు భావసమాధి స్థితిని అందుకున్నారు. ఆ స్థితిలో భౌతిక శరీరాలు వేరైనా వారి ఆత్మలు కలిసిపోయాయి. వివాహానికి నిజమైన అర్థం రెండు ఆత్మల కలయికే కదా. ఈ భావాతీతస్థితిలో కొన్ని గంటలు గడిచాయి. చివరలో గురుదేవులు తాను వివిధ సాధనల కొరకై ఉపయోగించిన జపమాల వంటి పరికరాలను, ఆభరణాలను అమ్మకు అర్పించి, బిల్వ పత్రంపై తనపేరును వ్రాసి ఆమె పాదాలవద్ద

సమర్పించారు. తద్వారా తన సాధనల ఫలాన్ని ఆమెకు సమర్పించారు. ఆమెలోని దివ్యత్వాన్ని వెల్లడి చేసారు. ఆమెను తన పారమార్థిక జీవితానికి తోడైన నేస్తంగా, దీటైన సహధర్మచారిణిగా మార్చారు. తామిద్దరమూ ఒకటేనని, ఒకే నాణానికి రెండు ముఖాల వంటి వారమని లోకానికి చాటారు.

గురుదేవుల శిక్షణలో శారదామాత అచిరకాలంలోనే ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని సాధించారు. అప్పుడు ఆమెకు గురుదేవులు దర్శించిన ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక స్థితులను అనుభూతం చేసుకోవాలనే కాంక్ష కలిగింది. తనకు సమాధి స్థితిని అనుగ్రహించమని ఆమె యోగిన్మా ద్వారా గురుదేవులకు విన్నవించారు. ఆమె ప్రార్థన ఆలకించి గురుదేవులు గంభీర ముద్ర దాల్చారు. మాట్లాడే ధైర్యంలేక యోగిన్మా నహబత్కు తిరిగి వచ్చారు. అప్పటికే శారదామాత ప్రగాఢ సమాధిమగ్నులై ఉన్నారు. అద్భుతమైన ఆ దృశ్యాన్ని చూసి యోగిన్మా నెమ్మదిగా నహబత్ తలుపులు మూసి బైటకు వచ్చారు.

శారదామాత జీవితం ఆధ్యాత్మిక రంగంలో మాత్రమేకాక సాధారణ గృహస్థ జీవితంలో కూడా ఆదర్శప్రాయంగా ఉండాలని గురుదేవులు వాంఛించారు. సాంసారిక విషయాలలో కూడా ఆయన శారదామాతకు సరిపడినన్ని బోధనలు చేసారు. కూరలు తరగటం దీపంలో వత్తి సరిచేయడం, తమలపాకులు చుట్టడం, బంధువులతో మెలిగే విధానం, ప్రయాణాలలో తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు, ఇల్లు సర్దుకొనే విధం మొదలైన అనేక విషయాలు శారదామాతకు బోధించారు. మచ్చుకు కొన్ని.....

1. ఏ వస్తువైనా ఉపయోగించిన పిదప అలక్ష్యంగా ఎక్కడో పడవేయరాదు. దానికంటూ నిర్దేశించిన స్థలంలోనే ఉంచాలి. మనం తరుచుగా వాడే వస్తువులు అందుబాటులో ఉంచుకోవాలి. ఒకచోటునుండి తీసిన వస్తువును మళ్ళీ అదేచోట ఉంచాలి. అప్పుడే చీకట్లో కూడా తడుముకోకుండా దానిని తీసుకోగలం.
2. ఇంట్లోకి ప్రవేశించే మార్గంలోను, ముందు గదిలోను తగినంత వెలుతురు ఉండాలి.
3. పడవలోనో, బండిలోనో ఎక్కేటప్పుడు ముందుగా ఎక్కాలి. దిగేటప్పుడు చివరగా దిగాలి. అప్పుడే ప్రయాణ సమయంలో తీసుకు వెళ్ళి సామానులన్ని సరిగా ఎక్కించామా, సరిగా దింపామా అన్నది గమనించడం సాధ్యం అవుతుంది.

4. గృహస్థ జీవితంలోనైనా, సామాజిక జీవితంలోనైనా మన విజయరహస్యం మానవ సంబంధాలలోనే ఉంది. వ్యక్తి మనోభావాలు, గుణగణాలు, ఆచార వ్యూహాలు, దేశ కాలాలు గమనించి తగిన విధంగా వారితో సంబంధాలు ఏర్పరచుకోవడం మంచిది. ప్రతి వ్యక్తి మనస్సు పూర్తిగా భిన్నం అయినదనే విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. కొందరితో గాఢ స్నేహం చేయవచ్చు. మరికొందరిని “ఏమిటి ! క్షేమమేనా?” అని అడిగి సరిపెట్టాలి. అంతమాత్రం స్నేహానికి కూడా పనికిరానివారిని గుర్తించి దూరంగా ఉంచగలగాలి.

5. అందరి అభిప్రాయాలను గౌరవించాలి. ఎవరినీ నొప్పించవద్దు. ఇరుగుపొరుగు వారితో స్నేహంగా ఉండాలి.

శ్రీ రామకృష్ణులు చాలా మామూలు విషయాలు చెప్పారనిపిస్తుంది. గ్రామీణ స్త్రీలు సహజంగానే సంసారం, కుటుంబ బాధ్యతల నిర్వహణ, ఆప్యాయంగా చూడటం వంటి విషయాలలో శిక్షణ పొంది ఉంటారు. శారదామాతను ఆమె తల్లి “ఈ రకంగా ఈమె సహాయకారి కాకుంటే పనితో, పిల్లలతో నేను అల్లాడి పోయేదాన్ని. కుమార్తె అంటే నా కుమార్తే” అని మెచ్చుకొనేవారు. కనుక గురుదేవులు శారదామాతకు ఆయా పనులు చేయడం మాత్రమే నేర్పించారని మనం అనుకోరాదు. జీవితంలో నిత్యంచేసే పనులనే పారమార్థిక దృష్టితో చేయడం ఆమెకు నేర్పారు. అందువలననే శారదామాత గృహస్థ జీవితాన్నే పారమార్థిక జీవిత సోపానంగా మలచుకోగలిగారు. ఆమె ప్రతి పనిని వినమ్రతతో, మనస్ఫూర్తిగా, ఆరాధనాభావంతో చేసేవారు. తన ఆధ్యాత్మిక సాధనలు గృహకృత్యాలకు అడ్డురాకుండ జాగ్రత్త పడేవారు. భక్తులనుండి కూడా ఆమె అదే పద్ధతిని ఆశించారు. మచ్చుకు ఒక సంఘటన...

ఒక భక్తుడు ఇల్లు ఉధ్ధిస తర్వాత చీపురును వినరి వేయడం మాతృదేవి గమనించారు. వెంటనే ఆమె “ఏమిటి ? పని పూర్తికాగానే ఇష్టం వచ్చినట్లు వినరి వేయడమా ! వినరి వేయడానికి ఎంత సేపు పడుతుందో దాన్ని యధాస్థానంలో ఉంచడానికి కూడా అంతే సమయం పడుతుంది... అది కూడా ఈ కుటుంబంలో ఒకటి. ఆ విధంగా దానికి ఈ ఇంట్లో ఒక స్థానం ఉంది. దానికి ఇవ్వవలసిన మర్యాద ఇవ్వవలసిందే” అని మందలించారు. గురుదేవులందించిన శిక్షణ ఫలితంగా ఆమె ఇల్లు ఊడవటం కూడా భగవదారాధన యేనని. దాన్ని శ్రద్ధగా చేయాలనీ, చీపురు కూడా పూజా పుష్పాలవలె పవిత్రమైనదేనని

భావించే ఉన్నత స్థితిని పొందారు. చీపురును సింగారపు కట్ట అనికూడా అంటారు. భూమాతను సింగారించడానికి - అనగా ఊడ్చి, కళ్ళాపి చల్లి, ముగ్గులు పెట్టి అందంగా తీర్చిదిద్దడానికి - ఉపయోగించే సాధనం కనుక చీపురు కూడా పూజా పుష్పాలవలె పవిత్రమైనదే. భగవదర్పితంగా పనిచేసేటప్పుడు అధర్మకార్యాలకు తావు ఉండదు. ధార్మిక సమాజం సుఖశాంతులతో వర్ధిల్లుతుంది.

మనం ఆకాశంలో చంద్రుడిని చూస్తాం. పిల్లలకు “చందమామ” అని బంధుత్వం కలుపుకొని చెబుతాం. గురుదేవులు శారదామాతకు చంద్రుడిని చూపిస్తూ “చందమామవలే భగవంతుడు కూడా అందరికీ సొంతం. ఆయనను ప్రార్థించే హక్కు అందరికీ ఉంది. మనస్సును భగవంతుని వైపు మళ్ళించి నిండుమనస్సుతో, బంధుత్వ భావనతో ఆయనను ప్రార్థించు. అప్పుడే ఆయనను పొందగలవు” అని చెప్పేవారు. మాతృదేవి నహబత్ మెట్లపై కూర్చొని చంద్రుడిని చూస్తూ, దూరంగా వినవచ్చే వేణుగానం భగవంతుని నుండే వస్తున్నట్లు భావించి తాదాత్మ్యం చెందేవారు. ఆ విధంగా ప్రకృతితో మమేక్యం చెందే వ్యక్తులు మానసిక ప్రశాంతతను పొంది ఆనందం అనుభవిస్తారు.

శారదా రామకృష్ణులకు భక్తులే బంధువులు, శిష్యులే బిడ్డలు, లోక కళ్యాణమే జీవిత లక్ష్యం. ఒకమారు బలరాం బోస్ భార్యకు జబ్బు చేసింది. ఆ సంగతి తెలిసి శ్రీ రామకృష్ణులు మాతృదేవితో ఒకసారి వెళ్లి ఆమెను చూసి రమ్మన్నారు. బలరాంబోస్ ఇల్లు కలకత్తాలో ఉంది. దక్షిణేశ్వరం నుండి అక్కడికి చేరుకోవడానికి బాడుగ బండి దొరకని కారణంగా ఆమె వెంటనే వెళ్ళలేకపోయారు. ఈ సంగతి తెలిసి గురుదేవులు చికాకు పడుతూ “బండి దొరకకపోతే నడిచి వెళ్ళు” అన్నారు. మాతృదేవి లజ్జారూపిణి. పడుగురున్న చోటికి ఆమె వెళ్ళదని ఆయనకు తెలుసు. అయినా ఆయన భక్త పరాధీనత ఆమె నియమాన్ని తోసిరాజన్నది. అదృష్టవశాత్తూ ఆమెకు ఆరోజే బండి దొరికి బలరాంబోస్ ఇంటికి వెళ్లి వచ్చారు. ఈ భక్త పరాధీనతా లక్షణాన్ని మాతృదేవి కూడా పుణికి పుచ్చుకొన్నారు.

గురుదేవుల గొంతులో వ్రణం ఏర్పడింది. వైద్యం కోసం కలకత్తాలో కాశీపూర్ ఉద్యానవనంలో శిష్యులు ఆయనను ఉంచారు. ఆయనకు సపర్యలు చేస్తూ మాతృదేవి అక్కడే ఉన్నారు. ఒకరోజు ఆయన మాతృదేవిని తేరిపార జూస్తూ చాలాసేపు కూర్చున్నారు.

“ఏమైనా చెప్పదలచు కొన్నారా” అని మాతృదేవి అడిగారు. అందుకు గురుదేవులు “నువ్వు ఏమీ చేయవా ? అన్నీ నేనే చేయాలా?” అన్నారు. మాతృదేవి “స్త్రీని. నేను ఏమీ చేయగలను” అని ఎదురు ప్రశ్న వేశారు. అందుకు గురుదేవులు “నువ్వు చేసి తీరాలి. నువ్వు చేయాల్సింది చాలా ఉంది” అన్నారు. గురుదేవులు తమ కార్యభారాన్ని అప్పగిస్తున్నారని అర్థమైన మాతృదేవి మౌనంగా ఉన్నారు. మరొకరోజు ఆయన మాతృదేవితో “ప్రజలు అజ్ఞానాంధకారంలో కీటకాల్లా కొట్టుమిట్టాడుతున్నారు. వారిని నువ్వు ఆదుకోవాలి” అని ఆదేశించారు. తర్వాత తన భక్తురాండ్రను, లాటు, యోగిన్, రాఖాల్, నరేంద్రుడు వంటి శిష్యులను మాతృదేవితో కలసి మెలసి ఉండేలా చేశారు. యువశిష్యుడైన శారదా ప్రసన్నుడికి మాతృదేవితో మంత్ర దీక్ష ఇప్పించారు. యోగిన్మా బృందావన యాత్రకు మాతృదేవిచే అనుమతి ఇప్పించారు. తారకేశ్వరంలో మాతృదేవి శివుడిని ప్రార్థించే సమయంలో ఆమెకు మాయ యొక్క స్వరూప స్వభావాలు తెలిసేటట్లు చేసారు. శ్రీ రామకృష్ణుల మహాసమాధి అనంతరం సహధర్మచారిణిగా తనకు అప్పగించిన కార్యం నెరవేర్చడానికే ఆమె తన శరీరాన్ని నిలిపి ఉంచారు. సంఘ జననియై గురుదేవుల ఆశయ సాధనకు పాటుపడ్డారు. స్వామి శారదానంద మాతృదేవిని గూర్చి “ఆమె సజీవంగా ఉన్న ఆద్యాశక్తి” అంటారు.

మూడు విషయాలలో అప్రమత్తత వహించు : మొదటిది - నదీ తీరంలో ఇల్లు. ఏ సమయంలోనైనా నది పొంగి ఆ ప్రవాహంలో ఇల్లు కొట్టుకొని పోవచ్చు. రెండవది - పాము. అది కంఠపడగానే జాగ్రత్త పడాలి. ఏ క్షణంలో అది పడగ విప్పి కాటు వేస్తుందో తెలియదాయె ! మూడవది - సాధువు. ఆయన ఒక మాటగాని లేదా తలపుగాని గృహస్థునికి చెరువు చేకూర్చగలదని నువ్వెరుగవు. సాధువు ఎదురుపడినప్పుడు ఆయన పట్ల గౌరవం కనబరచు. ప్రతి నిందలతో లేదా నిర్లక్ష్య వ్యాఖ్యానాలతో ఆయన పట్ల అమర్యాదగా వ్యవహరించకు.

- మాతృదేవి శారద

3. మనసున మనసై

యదేతత్ హృదయం తవ, తదస్తు హృదయం మమ ।

యదిదం హృదయం మమ, తదస్తు హృదయం తవ ॥

వివాహ సమయంలో వరుడు వధువుతో “నీ హృదయం నాది కావాలి. అలాగే నా హృదయం నీది కావాలి” అంటాడు. వధూవరుల మనసులు ఒకటై, వారి ఆలోచనలు, ఆకాంక్షలు ఒకటి కావాలని కోరుకోవడమే ఈ మంత్రార్థం. జీవిత భాగస్వామి మనసెరిగి మనసుకొన్న కాపురాలు ఆనందమందిరాలు. పరస్పర సహకారంతో జీవిత లక్ష్యాన్ని సాధిస్తూ గృహస్థ జీవితాన్ని పండించుకొనే బాధ్యత దంపతులదే. ఇందుకు వారిమధ్య సరియైన అవగాహన, త్యాగబుద్ధి అవసరం. ముఖ్యంగా నూతన దంపతులు ఈ విషయంలో జాగ్రత్త పడకపోతే చిన్నచిన్న విషయాలలో కూడా అభిప్రాయ భేదం ఏర్పడి, తీవ్రమై, ఘర్షణలకు దారి తీయవచ్చు. ఫలితంగా పవిత్రమైన వివాహబంధం కూడా తెగిపోయే ప్రమాదం ఉంది. “మనసున మనసై, బ్రతుకున బ్రతుకై, తోడొకరుండిన అదే భాగ్యము, అదే స్వర్గము” అన్న ఆశ్రేయ మాటలు అక్షర సత్యాలు.

శారదా రామకృష్ణులు ఒకరికొకరు తోడు నీడై, మనసులు కలిసి మనుగడ సాగించిన ఆదర్శ దంపతులు. శ్రీ రామకృష్ణుల జీవితాదర్శాలకు అనుగుణంగా తన మనశ్శరీరాలను సిద్ధపరచుకొని శారదామాత దక్షిణేశ్వరంలో గురుదేవుల వద్దకు జేరారు. విషయ వాంఛలకు దూరంగా నివసిస్తున్న గురుదేవులు శారదామాత మనస్థితిని తెలుసుకొనగోరి “శారదా! నువ్వు నన్ను లౌకికలంపటంలోకి లాగడానికే వచ్చావా ?” అని అడిగారు. ఆమె తక్షణమే “కానే కాదు. నేనేందుకు మీ జీవితాన్ని పాడుచేయాలి ? మీ సాధనలో సాయపడటానికే వచ్చాను” అని సూటిగా జవాబిచ్చారు.

అనంతరం ఒకరోజు రాత్రి శారదామాత గురుదేవుల పాదాలు ఒత్తుతూ “అవునూ! మీరు నన్నెలా చూస్తున్నారు ?” అని ప్రశ్నించారు. తక్షణమే గురుదేవులు “ఎందుకూ ! మాతగానే. ఆనంద స్వరూపిణియైన జగజ్జనని స్వరూపంగానే నిన్ను చూస్తున్నాను. ఆలయంలో విగ్రహరూపంలో ఉన్న ఆమెయే ఈ దేహాన్ని కన్న తల్లిగా సహజంగా

ఉంది. ఇప్పుడు ఆమె నా పాదాలు ఒత్తుతుంది” అన్నారు. మాతృదేవికి తమ దాంపత్యం వేదముషుల దాంపత్యంవలే లోకానికి ఆదర్శప్రాయమై ఉండాలన్నదే గురుదేవుల వాంఛ అన్న విషయం అర్థం అయింది. ఆమె జీవితాంతం గురుదేవుల ఆశయాలకు, ఆకాంక్షలకు అనుగుణంగా జీవించారు. కాలాంతరంలో గురుదేవులు ఈ విషయం ప్రస్తావిస్తూ “ఆమె అంత పావని కాకపోయి ఉంటే నేను కూడా ఇంద్రియవిశుద్ధులైన లౌకికజీవితంలో మునిగి ఉండనని నిశ్చయం ఏమిటి ?” అన్నారు. భార్యాభర్తలు పరస్పరం అవగాహనతో జీవించే విధానం శారదారామకృష్ణులనుండే నేర్చుకోవాలి.

మాతృదేవి సరళంగా, వినయంతో, గోప్యంగా జీవించే విధానం గురుదేవులకు ఎంతో నచ్చింది. ఆయన ఈ విషయాన్ని హృదయ, రాంలాల్ ప్రభృతులతో చెప్పేవారు. అది తెలిసి మాతృదేవి జగజ్జననిని “అమ్మా ! నేను సరళంగా, వినయంతో జీవించేటట్లు ఆశీర్వాదించు” అని ప్రార్థించేవారు.

లజ్జ కారణంగా మాతృదేవి గురుదేవుల వద్దకూడా మేలిముసుగు ధరించి ఉండేవారు. పరపురుషుల సమక్షంలోకి రావడం ఆమెకు ఇష్టంలేదు. ఆమె మనసెరిగిన గురుదేవులు రామ్లాల్ ను కూడా సహజంగా గడపనిచ్చేవారు కాదు. హృదయ ఒకరోజు ఏవో కబుర్లు చెబుతూ హస్త్యాలాడుతూ పెద్దగా నవ్వుతూ సహజంగా వద్ద ఎక్కువ సమయం గడిపాడు. మాతృదేవి ఇబ్బందిపడ్డారు కానీ అతడిని పల్లెత్తుమాట అనలేదు. విషయాన్ని తెలుసుకున్న గురుదేవులు హృదయని పిలిపించి మాతృదేవికి అసౌకర్యం కలిగించినందుకు కోపగించారు.

ఒకమారు గురుదేవులు మాతృదేవి సమక్షంలో గౌరీమాను “మా ఇద్దరిలో ఎవరంటే నీకు ఎక్కువ ఇష్టం ?” అని ప్రశ్నించారు. వైష్ణవ శాస్త్రాలెరిగిన గౌరీమా ఒకపాట పాడారు. దాని అర్థం “ఓ కృష్ణ ! మురళీగానలోలా ! నీవు ఖచ్చితంగా రాధకంటే గొప్పవాడివి కావు. ఎందుకంటే భక్తులు తమ బాధలను దూరం చేసుకోవడానికి నిన్ను పిలుస్తారు. కానీ నీ అశాంతిని దూరం చేసుకోవాలంటే నువ్వు మాత్రం వేణునాదంతో రాధను పిలుస్తావు”. ఆ పాటను వింటూనే శారదామాత ఇబ్బందిపడి ఆపమన్నట్లుగా గౌరీమా చేతిని గట్టిగా నొక్కారు. గురుదేవులు మాత్రం మనసారా నవ్వుకుంటూ వెళ్లారు.

శారదా రామకృష్ణుల మధ్యగల ప్రగాఢమైన ప్రేమానురాగబంధాన్ని గురించి చెబుతూ గౌరీమా “ఒకసారి మాతృదేవికి తలనొప్పి వచ్చింది. గురుదేవులు చిన్న పిల్లాడిలా “రామ్ లాల్ ! ఆమెకు ఎందువల్ల తలనొప్పి వచ్చింది” అని ఆవేదనతో ప్రశ్నించడం నేను చూశాను” అని చెప్పారు. మాతృదేవి వేకువనే గంగానదికి స్నానానికి వెళ్ళేవారు. ఒకరోజు ఆమె చీకటిలో మెట్లపై పడుకొని ఉన్న మొసలిపై కాలు వేయబోయారు. ఆసంగతి తెలిసి గురుదేవులు ఆమెను లాంతరు తీసుకొని స్నానానికి వెళ్ళమని ఆదేశించారు. ఆమెకు ఎట్టి ప్రమాదం జరగరాదన్నదే రామకృష్ణుల అభిలాష.

భర్తే తన కోరికలను, అవసరాలను గ్రహించి తీర్చాలని సాధారణంగా ఏ భార్య అయినా కోరుకుంటుంది. మాతృదేవికి ఆభరణాలు ధరించాలనే కోరిక ఉండేది. గురుదేవులు ఆమెను గూర్చి “ఆమె పేరు శారద. సరస్వతీదేవి అవతారం. అందువల్లనే ఆభరణాలు ధరించాలనుకుంటుంది” అనేవారు. గురుదేవుల సాధనాకాలంలో మధుర్ బాబు ఆయనకు కొన్ని నగలు చేయించారు. వాటిని ధరించి ఆయన స్త్రీ వేషంలో మధురభావ సాధనను అనుష్ఠించారు. షోడశిపూజలో ఆ నగలను ఆయన మాతృదేవికి అర్పించారు. వాటిలో బంగారు అడ్డిగ, గుండ్రని ముక్కు పుడక, చెవి దిద్దులు మొదలైన నగలున్నాయి. అవికాక ఆయన మాతృదేవికి బంగారు గాజులు చేయించారు. పంచవటిలో గురుదేవులకు సీతాదేవి దర్శనం కలిగింది. ఆ దేవి ధరించిన గాజుల వంటివే ఆయన మాతృదేవికి చేయించారు. “నేను శారదకు నగలను చేసి పేట్టేటంత సంబంధం మా మధ్య ఉంది” అని గురుదేవులు చమత్కరించేవారు.

మాతృదేవి ఖర్చులకు నెలకు ఐదారు రూపాయలు అవసరం అవుతాయని లెక్కించి గురుదేవులు తనకు ఆలయం నుండి జీతంగా వస్తున్న 7 రూపాయలను జమ చేయించి సుమారు 600 రూపాయలు బలరాంబోస్ వద్ద ఉంచి 6 నెలలకు ఒకసారి 30 రూపాయలు మాతృదేవికి పంపే ఏర్పాటు చేసారు.

భర్త చేసే చిన్నచిన్న ప్రశంసలు కూడా భార్యకు అపరిమితానందాన్ని కలుగజేస్తాయి. నహబత్ లో ఒకరోజు రాత్రి మాతృదేవి లక్ష్మితో కలిసి శ్రావ్యంగా పాడారు. ఆ పాటను గురుదేవులు విన్నారు. భావంతో లీనమై సాగిన ఆ గానం మధురానుభూతిని కలుగ జేసింది. మర్నాడు ఆయన మాతృదేవితో “నిన్నటి రాత్రి పాటను తన్మయత్వంతో పాడావు.

చాలా శ్రావ్యంగా ఉంది” అని మెచ్చుకొన్నారు.

ఒకమారు మాతృదేవి మల్లె మొగ్గలను, ఎర్ర గన్నేరు మొగ్గలను కలిపి దట్టంగా మాలకట్టి, నీటిలో ఉంచి మొగ్గలు వికసించే సమయంలో ఆలయంలో జగజ్జునికి అలంకారం చేయమని పంపారు. నలుపు చలువరాతి విగ్రహంపై తెలుపు, ఎరుపు కలగలిసిన పూలహారం చాలా అందంగా ఉంది. అది చూచి గురుదేవులు “అహ! ఏమి అద్భుతం! ఎంత ఆకర్షణీయంగా ఉంది” అని ప్రశంసించారు. ఆ మాల కట్టింది మాతృదేవి అని తెలుసుకొని “ఎవరైనా వెళ్లి ఆమెను తీసుకు రండి. ఆమె కూడా ఈ అందాన్ని చూడాలి” అని మాతృదేవిని పిలిపించారు. తను కట్టిన మాల కాళీమాత కంఠంలో ప్రకాశిస్తూ ఉండటం చూచి మాతృదేవి పొంగిపోయారు.

మాతృదేవి జీవితాన్ని, అవసరాలను గురుదేవులు ఎరిగి ఉన్నట్లే గురుదేవుల ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక స్థితులు కూడా మాతృదేవికి ఎరుకే. ఒకమారు గురుదేవులు కాళికాలయానికి వెళ్లి త్వరగా తిరిగివచ్చారు. ఆ సమయంలో మాతృదేవి ఆయన గది శుభ్రం చేస్తున్నారు. కళ్ళు ఎర్రబారి, కాళ్ళు తడబడగా, తూలుతూ గురుదేవులు తాగిన వ్యక్తివలె మాతృదేవిని నెట్టుకుంటూ గదిలోకి వచ్చారు. వస్తూనే “శారదా ! నేనేమన్నా మధ్యం తాగానా” అన్నారు. హఠాత్తుగా ఆయన కంఠం విని, ఆయన రూపం చూసి మొదట్లో శారదామాత హడలిపోయారు. కాని వెంటనే తేరుకొని “లేదు లేదు. మీరెందుకు మధ్యం సేవించాలి? మీరు కాళీమాత ప్రేమామృతం గ్రోలి ఉన్నారు కదా” అన్నారు. తన యథార్థ మానసికస్థితిని మాతృదేవి సరిగా అర్థం చేసుకొన్నందుకు ఆయన పరమానందం చెందారు.

ఒకమారు మాతృదేవి గురుదేవుల మాట మన్నించి, ఆయన మనోభావాన్ని గుర్తించి పానీహాటి మహోత్సవానికి వెళ్ళకుండా ఉండిపోయారు. ఉత్సవం నుండి తిరిగి వచ్చిన పిదప గురుదేవులు “ఆమె రాకపోవడం మంచిదయింది. ఎంత రద్దీ! నా పారవశ్య స్థితుల కారణంగా అందరి దృష్టి నా మీదే ఉంది. ఆమెను నాతోపాటు చూసి ఉంటే ‘హంసా, హంసి వచ్చారు’ అంటూ ఎగతాళి చేసేవారు. ఆమె బాగా ముందుచూపు గలది. అందుకే ఇక్కడే ఉంది” అని మాతృదేవిని ప్రశంసించారు.

భక్తుడైన లక్ష్మీనారాయణ మార్వాడి గురుదేవుల పేరుపై పదివేలు బ్యాంకులో

నిల్వజేస్తానని, దానిపై వచ్చే వడ్డీని ఖర్చుల కోసం వాడుకోమని గురుదేవులను ప్రాధేయ పడ్డాడు. కామినీ కాంచనాలను త్యజించి జీవించే గురుదేవులు ఇందుకు ఎంతమాత్రం అంగీకరించలేదు. ఈ విషయం ప్రస్తావించవద్దని గురుదేవులు చెప్పినా అతడు పదే పదే ప్రాధేయపడసాగాడు. గురుదేవులు శారదామాతకు విషయం చెప్పి “నీకు ఇష్టమైతే తీసుకో” అన్నారు. ఆ పైకాన్ని తీసుకోవడానికి నిరాకరిస్తూ మాతృదేవి “నేను తీసుకున్నా ఆ డబ్బు మీ సేవలకే ఉపయోగపడుతుంది. కనుక మీరు తీసుకున్నట్లే అవుతుంది. అందువల్ల ఆ ధనాన్ని స్వీకరించవద్దు” అని ఖచ్చితంగా చెప్పేసారు. ఆమె ఆ డబ్బును నిరాకరించడంతో గురుదేవుల మనస్సు తేలికపడింది. ఆయన ఎంతో సంతోషించారు. భార్య తన మనోభావాలను మన్నించితే ఏ భర్త ఆనందించకుండా ఉంటాడు ?

మాతృదేవి ఒకమారు జయరాంబాటిలో తీవ్రమైన కడుపునొప్పితో బాధపడ్డారు. ఆ గ్రామంలో చేసిన చికిత్సలకు అది ఉపశమించలేదు. ఆమె కృశించి శల్యావశిష్టం అయినారు. కంటి చూపు మందగించింది. ఆమె బ్రతకరేమోనని అనుమానించే పరిస్థితి ఏర్పడింది. గురుదేవులకు ఈ విషయం తెలిసింది. ఆయన ఎంతో ఆవేదన చెందారు. “మానవజన్మ పరమావధి సాధించకుండానే ఆమె చనిపోతుందా ? ఇలాంటి అకాల మరణానికా ఆమె జన్మించింది” అని పదేపదే దుఃఖిస్తూ హృదయంతో అన్నారు. మాతృదేవి సింహవాహిని ఆలయంలో ప్రాయోపవేశం చేశారు. ఆ దేవి ఆమెకు ఔషధాలను సూచించారు. ఆమె ఆరోగ్యవంతురాలైనారు. నాటినుండి ప్రజలు సింహవాహిని దేవిని జాగృద్దేవతగా ఆరాధించడం మొదలైంది. అక్కడి మట్టికి వ్యాధులకు నయం చేసే శక్తి ఉందనే విశ్వాసం నేటికీ ఉంది.

ఒకమారు మాతృదేవి జయరాంబాటి నుండి దక్షిణేశ్వరం నడచి వస్తున్నారు. దారిలో తేలో భేలో మైదానంలో బందిపోటు ఆమెను అడ్డగించాడు. శారదామాత అతడిని తండ్రిగా భావించి “మీ అల్లుడు దక్షిణేశ్వరంలో ఆలయ పూజారి. నేను అక్కడికే వెళ్తున్నాను. నాతో వచ్చినవారు ముందుకు వెళ్లారు. నన్ను మీ అల్లుడి వద్దకు చేరిస్తే ఆయన సంతోషిస్తారు” అని కోరారు. ఇంతలో అతడి భార్య వచ్చింది. మాతృదేవి ఆమెతో “అమ్మా ! అదృష్టవశాత్తు నువ్వు నాన్న కన్పించారు. లేకపోతే ఏం చేసేదాన్ని” అన్నారు. త్రికరణశుద్ధిగా మాట్లాడటం శారదామాత స్వభావం. ఆమెకు మాటలు గుండె లోతుల్లో

నుండి వస్తాయి. ఆమె ప్రేమగా నిస్సంకోచంగా మాట్లాడటం ఆ దంపతులను ఆకర్షించింది. వారు ఆమెను కుమార్తె వలెనే ఆదరించారు. ఆ రాత్రి, మరునాడు ఆమెకు ఆహారం సమకూర్చారు. మర్నాడు వారు శారదామాతను ఆమెతో కలిసి వచ్చిన వారితో జేర్చారు. దక్షిణేశ్వరం రావలసినదని శారదామాత వారిని కన్నీళ్ళతో అర్థించారు. వారు వాగ్దానం చేసిన పిదపనే ఆమె మిగిలిన వారితో కలిసి దక్షిణేశ్వరం బయల్దేరారు. ఆ తర్వాత ఆ దంపతులు పలుమార్లు శారదామాతను చూడటానికి దక్షిణేశ్వరం వెళ్లారు. ఆ దంపతుల ప్రేమానురాగాలు తెలిసిన గురుదేవులు వారిని ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించి, ఉపచర్యలు చేసి వారిపట్ల అల్లుడి వలెనే ప్రవర్తించారు. సత్సంగత్యం వల్ల వారు అనతికాలంలోనే దారిదోపిడీలు మాని సత్ప్రవర్తనతో జీవితం గడిపారు.

మాతృదేవికి గురుదేవుల పట్లగల ప్రేమ పావనమైనది. పావన ప్రేమ త్యాగాన్ని కోరుతుంది. అందుకే మాతృదేవి గురుదేవులపై ఎలాంటి ఆధిపత్యం అభిలషించలేదు. భక్తుల కోరిక మేరకు గురుదేవుల సేవల కోసం వారిని అనుమతించిన కారణంగా ఒక్కొక్కమారు నెలల తరబడి గురుదేవుల సాన్నిధ్యం కోల్పోయినా ఆమె సహించారు. కానీ ఆమె ఏ పని చేస్తున్నా ఆమె హృదయంమాత్రం గురుదేవుల చెంతనే నిలచిఉండేది.

గురుదేవులు పాటించిన సర్వసంగ పరిత్యాగమే ఆయన జీవితాన్ని మహోన్నతంగా నిలిపింది అన్నదే మాతృదేవి అభిప్రాయం. “ఇలాంటి సహజసన్న్యాసం వేరేవరిలోనైనా కన్పించుతుందా ? సన్న్యాసమే ఆయన ఆభరణం” అని ఆ త్యాగపురుషుని గూర్చి మాతృదేవి అనేవారు. కానీ గురుదేవుల అడుగుజాడలలో మాతృదేవి కూడా అంతే సహజంగా సన్న్యాసాన్ని జీవితంలో పాటించారు. భార్యాభర్తలు ఒకరి మనోభావాలను మరొకరు తెలుసుకొని ప్రవర్తించి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు పొందాలని వైదిక ధర్మం కోరుకుంది. మనసులు కలుపుకొని శారదారామకృష్ణులు సనాతన ధర్మమార్గంలో జీవించారు. అదే వారిని నేటి దంపతులకు ధృవతారలుగా చేసింది.

4. ఆనంద మందిరం

మనిషి కోరుకున్న ప్రధాన గమ్యం ఆనందమే. మనస్సు ఎల్లప్పుడూ ఆనందాన్ని అన్వేషిస్తూనే ఉంటుంది. “ఆనందమే జీవిత మకరందం” అనుకుంటూనే ఉంటుంది. శ్వాసించడం కూడా ఆనందం కోసమే అంటుంది తెత్తీరీయోపనిషత్ (బ్రహ్మనందవల్లి 7వ అనువాకము). పరమానందానుభూతి పొందిన వ్యక్తిని గురించి తెత్తీరీయోపనిషత్ ఈ విధంగా చెబుతుంది.

యతో వాచో నివర్తంతే, అప్రాప్య మనసా సహ ।

ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్, న బభేతి కుతశ్చనేతి ॥

“ఏ పరమాత్మను చేరజాలక మనస్సుతోసహా వాక్కులు వెనుదిరిగి వస్తున్నాయో అట్టి పరమాత్మ యొక్క ఆనందం (పరమానందం లేక బ్రహ్మనందం) సాక్షాత్కరించుకొన్న విద్వాంసుడు భయాతీతుడగుచున్నాడు”.

పరబ్రహ్మ అవాంఞ్మానస గోచరుడు కనుక శబ్దాలకు, భావనకు అతీతుడు. ఈశ్వర చంద్ర విద్యాసాగర్ తో శ్రీరామకృష్ణులు “బ్రహ్మం ఒక్కటే ఉచ్ఛిష్టం కాలేదు” అంటారు. బ్రహ్మవేత్తకు అనిర్వచనీయమైన బ్రహ్మనందానుభూతి లభిస్తుంది. సర్వమూ బ్రహ్మ మయంగా దర్శిస్తాడు. అతడు పాపం చేయలేదు కనుక నిర్భయుడు. ఈ బ్రహ్మనంద ప్రాప్తియే వేదముల జీవితాదర్శం అయింది.

ఆనందానుభూతి కోసం బాహ్య ప్రపంచంలో అన్వేషిస్తే మనస్సు ఆకర్షణల వలలో చిక్కి తాత్కాలికమైన ఆనందం మాత్రమే లభిస్తుంది. ఇందువల్ల జీవితంలో అసంతృప్తి మాత్రమే మిగులుతుంది. నిజానికి మనిషి కోరుకొనేది శాశ్వతానందం. ఇదే బ్రహ్మనందం. దీని కొరకు మనిషి తనలోనే వెతుక్కోవాలని మహర్షులు అనుభవపూర్వకంగా తెల్పారు. భారతీయ సనాతన సంప్రదాయాలు, కర్మకాండలు వ్యక్తిని ఈ దిశగా నడిపించే ప్రయత్నం చేస్తున్నాయి. ఆ మార్గంలో ఆనందమయ జీవితం సాధించిన సిద్ధులు శారదారామకృష్ణులు. సత్యమై, నిత్యమై వెలిగే ఆనందానుభూతికోరే వారికి ఆదంపతుల జీవితమే ఆదర్శం.

గురుదేవులను గూర్చి శారదామాత ఇలా అంటారు. “ఆయన ముఖం వాడి ఉండటం ఎన్నడూ చూడలేదు. సదా ఆనందంగా ఉంటారు. ఆయనతో ఉంటున్నది బాలురైనా, వృద్ధులైనా, ఎవరైనా సరే; పరిస్థితులు ఎలా ఉన్నా సరే; వారి సంతోషానికి, ఆనందానికి

కొదవ ఉండేదికాదు”. ఆ ఆనందపూర్ణుని సహచర్యం లభించిన శారదామాత అద్భుత వంతురాలు. ఆమె ఆ ఆనందానుభూతిని స్వంతం చేసుకున్న విధం అద్భుతం. అందరికీ అనుసరణీయం.

సమాధి స్థితిలో జగన్మాతను ప్రత్యక్షంగా దర్శించిన పిదప శ్రీరామకృష్ణులు దక్షిణేశ్వరం నుండి కామార్పుకూర్ వెళ్ళారు. శారదామాతను కూడా జయరాంబాటి నుండి పిలిపించారు. అప్పటికి ఆమె వయస్సు 14 సంవత్సరాలు. వ్యక్తిత్వం తెలిసిన తర్వాత గురుదేవులను చూడటం ఆమెకు అదే మొదటిసారి. ఆయన నిరంతరం పరమానందంలో మునిగి ఉండటమే గాక తన వద్దకు వచ్చే వారందరిలో ఆనందం నింపేవారు. ఆ ఆనందానుభూతి కోసం కామార్పుకూర్ వాసులు ఆయన చుట్టూ జేరడం సాధారణ దృశ్యం. సహజంగానే శారదామాతలో ఈ వాతావరణం ఉత్సుకతను రేకెత్తించింది. ఆనందానుభూతి మూలాలను తెలపగలవారు గురుదేవులేనని ఆమెకు అర్థమైంది. ఆ రోజుల్లోనే గురుదేవులు ఆమెకు చూచాయగా “ఆనందం నీలోనే నెలకొని ఉంది. దానికోసం బాహ్యంగా వెతకవద్దు” అని తెలియజేశారు. ఫలితంగా ఆమె గురుదేవుల లక్ష్యసాధనకై పాటుపటడంలోనే ఆనందం నిండి ఉందని, అందుకై తన మనశ్శరీరాలను సిద్ధపరచుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు. నాలుగేండ్ల తర్వాత ఆమె ఆ నిర్ణయంతోనే దక్షిణేశ్వరం వెళ్ళారు. భార్య కూడా భర్తకు లక్ష్యసాధనలో తోడ్పడితే ఆ దంపతుల జీవితలక్ష్యం శీఘ్రంగా నెరవేరుతుంది.

శారదామాత దక్షిణేశ్వరం జేరిన కొత్తలో ఆమెనుగూర్చి గురుదేవులు కొంత ఆందోళన చెందారు. మధుర్నాథ్ మరణించిన కారణంగా తాను ఆమెకు తగిన సౌకర్యాలు కల్పించలేనేమోనని కలత చెందారు. గ్రామీణ వాతావరణంలో స్వేచ్ఛగా పెరిగిన శారదామాతకు పట్టణపు అలవాట్లు తెలియని కారణంగా ఎవరైనా ఆమెను అవహేళన చేస్తే, తాను ఆవేదన చెందవలసి వస్తుందేమోనని భయపడ్డారు. కానీ మాతృదేవి ఆనందంతో పరిస్థితులకు అనుగుణంగా సర్దుకుపోయారు. “ఎప్పుడు ఎలాగో అప్పుడు అలా, ఎక్కడ ఎలాగో అక్కడ అలా, ఎవరితో ఎలాగో వారితో అలా” అన్న గురుదేవుల ఉపదేశాన్ని ఆమె జీవితంలో పరిపూర్ణంగా అనుష్ఠించారు. గురుదేవులు కూడా ఆమె ఒద్దికగా జీవిస్తుందని మెచ్చుకొనేవారు. ఎన్ని అసౌకర్యాలు ఉన్నా తాను నహబత్ లో ఆనందంగా జీవించానని కాలాంతరంలో మాతృదేవి భక్తులతో చెప్పేవారు. అనగా ఆనందం మానసికమైనది. భౌతికమైన సౌకర్యాలతో దానికి సంబంధం లేదు.

గురుదేవుల గదికి ఎందరెందరో భక్తులు వచ్చేవారు. వారితో ఆయన జరిపే దివ్యసంభాషణలు. వారితో కలిసి చేసే నామసంకీర్తనం, ఆయనకు కలిగే సమాధిస్థితులు, ఆ స్థితిలో ఆయన అప్పుడప్పుడూ చేసే నృత్యం - వీటన్నిటితో ఆయన గది ఆనంద కోలాహలంగా ఉండేది. ఆ గది ఉత్తరపు వాకిలి తెరిచి ఉంటే నహబత్ చుట్టూ ఉన్న తడికల రంధ్రంలో నుండి ఈ ఆనంద కోలాహలాన్ని మాతృదేవి చూసే వీలుంది. ఆమె ఆనందం కోసం గురుదేవులు ఆ తలుపులు తీసి ఉంచేవారు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆమె గంటల కొద్దీ తడికల వద్ద నిలబడి గురుదేవులు పారవశ్యంతో నృత్యం చేయడం, పాడటం మొదలైనవి చూచి ఆనందించేవారు. లజ్జారూపిణియైన కారణంగా ఆమె భక్తుల మధ్యకు వచ్చేవారు కారు. దీనిని గమనించి గురుదేవులు ఆమెతో “అడవులలో విహరించే పక్షిని గూట్లో బంధించితే దానికి కూడా వాతరోగం కమ్ముతుంది. నువ్వు అప్పుడప్పుడు బయటకు వెళ్లి కాసేపు నడవడటం మంచిది” అని చెప్పేవారు. అంతేకాదు, మధ్యాహ్నం సమయంలో జనసంచారం లేకపోతే మాతృదేవిని పిలిచి “పంచవటి వైపు ఎవరూ లేరు. అటువైపు వెళ్లి కాసేపు నడిచి రా” అనేవారు. ఆమె స్వేచ్ఛగా ఆనందంగా జీవించాలని గురుదేవులు కోరుకున్నారు.

మాతృదేవిలోని సానుకూలదృక్పథం ఆమె ఆనందపూర్ణ జీవనానికి కారణం అయింది. గురుదేవుల వద్ద కూడా ఆమె తనకంటూ ఎట్టి ప్రత్యేకతలు కోరలేదు. “ఆయన నాకు మాత్రమే కాదు, అందరికీ గురుదేవులే కదా” అనుకొనేవారు. కొన్ని సందర్భాలలో ఆమెకు చాలరోజులపాటు గురుదేవులను దర్శించే అవకాశం కలిగేది కాదు. అప్పుడు ఆమెకు “నేను భక్తురాలిగా మాత్రమే ఉండినట్లయితే ఆయన అమృతవాక్కులు వింటూ సదా ఆయన వద్దనే ఉండేదాన్ని కదా” అనిపించేది. వెంటనే ఆమె “ఓ మనసా ! సదా ఆయనతో ఉండేటంత పుణ్యం నువ్వు చేసుకున్నావా” అని తన మనస్సును ప్రశ్నించి ఊరుకోబెట్టేవారు. తన కోరికలను, ఆలోచనలను గురుదేవుల జీవితాదర్శంతో ముడివేసి అది సఫలం చేయడం కోసం పాటుపడటంలోనే ఆమె ఆనందం పొందారు. ఒక మహాత్ముని అర్ధాంగికి తన భర్తపట్ల ఉన్న ప్రేమను, మర్యాదను వ్యక్తపరచడానికి గల ఉత్తమమైన మార్గం ఆ మహాత్ముడు ఎంచుకొన్న లక్ష్యసాధనకోసం పాటుపడటం తప్ప మరొకటి కాదు.

వెన్నెల రాత్రులతో శారదామాత నహబత్లో మెట్లపై కూర్చోనేవారు. సర్వత్రా నెలకొన్న ప్రశాంతత, ఆకాశంలో వెలుగులీనే చందమామ, వెన్నెల వెలుగుల్లో తడిసి

ముద్దవుతున్న జగజ్జనని ఆలయం, పంచవటి పరిసరాలు, నిశ్శబ్దంగా పారే గంగా నది తరంగాలపై జిగేలుమనే వెన్నెల తళుకులు, నదిలో చేపలుపట్టే జాలరుల పాటలు, దూరం నుండి వినవచ్చే పిల్లనగ్రోవి మధురనాదం - ఇవన్నీ ఆమెను ఆనందానుభూతిలో ముంచెత్తేవి. “ఆ చందమామ వలే భగవంతుడు కూడా అందరికీ సొంతమే” అని గురుదేవులు చెప్పిన మాటలు గుర్తుకు వచ్చేవి. వేణునాదం భగవంతుని నుండే వస్తున్నట్లు అనిపించి ఆమె ప్రకృతిలో లీనమై ఆనందంతో మైమరచేవారు.

ఒక రోజు గురుదేవులు కొంత జనపనారను మాతృదేవికి ఇచ్చి ఒక ఉట్టి తయారుచేసి తన గదికి పంపమన్నారు. ఉట్టి చేయగా మిగిలిన నారతో ఆమె ఒక దిండు చేసుకొన్నారు. నహబత్లో ఆమె ఒక గోనె పట్టా పరిచి దానిపై ముతకచాప వేసి ఆ దిండు తలకింద పెట్టుకొని పడుకొనేవారు. కాలాంతరంలో మాతృదేవి “ఇప్పుడు ఈ పరుపుల మీదలాగానే ఆ రోజుల్లోకూడా బాగా నిద్రపోయాను. నాకు ఎలాంటి తేడా కనపడలేదు” అనేవారు. ఈ మానసిక సమతౌల్యమే ఆనందానికి మూలం. ఇరుగు పొరుగు వారికి ఉన్న సౌకర్యాలు మనకు లేవని చింతించడంవల్ల మానసిక ప్రశాంతతను, ఆనందానుభూతిని కోల్పోవడమే మిగులుతుంది. “ఆ రోజుల్లో ఎలాంటి కష్టమైనా నాకు బాధ కలిగించలేదు. ‘గురుదేవుల కోసం’ అనుకున్న మరుక్షణం ఎలాంటి అసౌకర్యం నా దరిదాపులకు కూడా వచ్చేది కాదు. నా జీవితం ఆనందంగాను, ప్రశాంతంగాను గడిచింది. ఆహా ! ఎలాంటి ఆనందం అది ! ఆ రోజుల్లో దక్షిణేశ్వరం ఒక ఆనంద నిలయంగా అలరారింది” అంటూ మాతృదేవి కాలాంతరంలో ఆనందంగా దక్షిణేశ్వరం జీవితాన్ని గూర్చి చెప్పేవారు.

ఇతరుల లోపాలు ఎత్తి చూపడం, పరోక్షంలో ఇతరులను గూర్చి చెప్పుకోవడం మంచిది కాదు. అన్ని జీవులలో భగవంతుడిని చూడలేకనే పరనింద చేస్తాము. మనం ఎదగడానికి ప్రయత్నించడం మాని ఇతరుల మంచిచెడులు లెక్కిస్తూ అనవసరంగా సమయాన్ని వృథాచేస్తూ మనోద్రేకాన్ని పొందుతాము. “నీకు ప్రశాంతత కావాలంటే ఇతరుల లోపాలు చూడకు. అందుకు బదులుగా నీ తప్పులను చూసుకో. లోకాన్నంతా సొంతం చేసుకోవడం నేర్చుకో. ఎవరూ అన్యులు కారు. లోకమంతా నీ సొంతమే” అని మాతృదేవి బోధించారు. ఈ ప్రేమపూరిత సానుకూల దృక్పథం ఆమె ఆనందంగా జీవించడానికి కారణం అయింది. ఈ దృక్పథంతో జీవిస్తే ఎవరికైనా ఆనందం స్వంతమౌతుంది. ఇది అందరికీ ఆచరణీయమే.

5. భోజ్యేషు మాతా ...

ఆహారశుద్ధౌ సత్త్వశుద్ధిః, సత్త్వ శుద్ధౌ ధృవాస్థుతిః

“యోగ్యమైన ఆహారం స్వీకరించితే మనస్సు పరిశుద్ధంగా ఉంటుంది. అప్పుడే ఏకాగ్రత, జ్ఞాపకశక్తులు అలవడతాయి”. ఇక్కడ ఆహారం అంటే కడుపుకు తినే అన్నం మాత్రమే కాదు. పంచేంద్రియాల ద్వారా గ్రహించేవన్నీ వాటికి భోజ్య వస్తువులు అవుతాయి. మంచి దృశ్యాలు కంటికి, మృదువైన శబ్దాలు చెవికి, అహ్లాదకరమైన సువాసనలు ముక్కుకు, హితమై మితంగా భుజించే స్వాతికాహారం నాలుకకు, సుఖానుభూతి నందించే స్పర్శ శరీరానికి, ఇవన్నీ యోగ్యమైనవి అయినప్పుడే మనస్సు పరిశుద్ధం అవుతుందని అర్థం. ఆరోగ్యవంతంగా వండిన ఆహారాన్ని ప్రేమగా తినిపించినప్పుడే శరీరం, మనస్సు వికాసం చెందుతాయని యోగశాస్త్రం చెబుతుంది. అవసరమైన విధంగా ఆహారం తయారు చేసుకోవడంలో ఉన్న సంతృప్తి తయారీగా ఉన్న ఆహారం స్వీకరించడంలో ఉండదు. తినే ఆహారం దోషభూయిష్టమైతే మనస్సు కలుషితమవుతుంది. ధర్మాచరణలో లోపం ఏర్పడుతుంది. మంచినీలలు చేయడానికి కావలసిన సూక్ష్మబుద్ధి, యుక్తాయుక్త విచక్షణా జ్ఞానం లోపిస్తాయి.

ఆహారం విషయంలో భార్యాభర్తలు తీసుకునే జాగ్రత్తలపైనే వారికి కలిగే సంతానం యొక్క శారీరక మానసిక ఆరోగ్యం ఆధారపడి ఉంటుంది. ఇదే విషయాన్ని “దీపో భక్షయతే ధ్వాంతం, కజ్జలంచ ప్రసూయతే” అని పెద్దలు సోదాహరణంగా చెబుతారు. చీకటిని మింగే దీపం నల్లటి మసినే కంటుందని అర్థం. అందుకే ఏ ఆహారం పడితే ఆ ఆహారం, ఎంత పడితే అంత, ఎక్కడ పడితే అక్కడ తినరాదు. కావలసిన విధంగా పరిశుభ్రమైన పౌష్టికాహారాన్ని తయారుచేసి ఇంట్లో వారందరికీ ప్రేమగా తినిపించడంలో స్త్రీలదే పైచేయి. వంటింటిలో తన అధికారాన్ని కోల్పోవడాన్ని భారతీయ మహిళ ఇష్టపడదు. భర్తపై అనురాగం కురిపిస్తూ తనవాడిగా చేసుకొనే అవకాశాన్ని ఏ భార్య వదులుకొంటుంది ? శారదా రామకృష్ణుల దాంపత్యం ఈ విషయంలో ఏం సూచిస్తుందో గమనిద్దాం.

తీవ్రమైన తపస్సాధనల ఫలితంగా శ్రీ రామకృష్ణుల ఆరోగ్యం దెబ్బతిన్నది. ఆయన కామార్పుకూర్ చేరారు. పుట్టింటి నుండి శారదాదేవి కూడా కామార్పుకూర్ వచ్చారు. గురుదేవులు “దీనిని వండాలి, దానిని వండాలి” అంటూ మారాం చేయడమూ, “దీనిలో ఉప్పు లేదు, దానిలో మసాలా తక్కువ అయింది” అంటూ గొడవ చేయడమూ, అంతలోనే విరక్తి భావంతో “ఏం తిని ఏం ప్రయోజనం ? పొట్ట కేవలం మలం గిడ్డంగి వంటిది. ఎప్పుడూ పొంగుతూనే ఉంటుంది” అంటూ తన విరేచనాల గురించి విసుక్కోవడము మాతృదేవి గమనించారు.

ఒకరోజు రామకృష్ణులు భోజనానికి కూర్చున్నారు. శారదామాత, లక్ష్మి తల్లి చేసిన వంటలు వడ్డించారు. పదార్థాలు రుచి చూస్తూ గురుదేవులు లక్ష్మితల్లి వంట చాలా బాగుందని, మాతృదేవి వంట అరకొరని అన్నారు. వెంటనే హృదయ “మీకు అందుబాటులో ఉండేది అరకొర వైద్యుడే” అన్నాడు. గురుదేవులు ఆమోదిస్తూ “ముమ్మాటికీ నిజం. ఆమె సదా తయారీగా ఉంటుంది” అన్నారు. మాతృదేవికి తాను ఇంకా నైపుణ్యం సాధించవలసి ఉన్నదని అర్థమయింది. అది కేవలం వంట చేయడంలో మాత్రమే కాదు. ఆయనను అర్థం చేసుకొని ఆయనకు నచ్చే విధంగా జీవితాన్ని దిద్దుకోవాలని, అందుకై తయారుగా ఉండమని గురుదేవులు తనకు సూచిస్తున్నారని అర్థమై ఉంటుంది. అందుకే దక్షిణేశ్వరం వెళ్ళినప్పటినుండి ఆమె తన జీవనశైలిలోను, గురుదేవుల ఆహారం విషయంలోను చాలా శ్రద్ధ వహించారు.

గురుదేవుల జీర్ణశక్తి చాలా సున్నితమైనది. కొన్ని నిర్దిష్టమైన పద్ధతులలో వండిన ఆహారాన్నే ఆయన జీర్ణం చేసుకోగలిగేవారు. వండే పద్ధతిలో ఏమాత్రం మార్పు వచ్చినా ఆయన ఇబ్బంది పడేవారు. అందువల్ల మాతృదేవి ఆయన కోసం బహు జాగ్రత్తగా ఆహారం తయారు చేసేవారు. ఆయన భుజించేటప్పుడు పక్కనే కూర్చొని మాట్లాడుతూ ఆయన హఠాత్తుగా భావపారవశ్య స్థితిలోకి వెళ్ళకుండా జాగ్రత్త వహించేవారు. ఇవన్నీ దృష్టిలో ఉంచుకొనే గురుదేవులు ఒకమారు భోజనం చేస్తూ బలరాం బోస్ మొదలైన శిష్యులకు తన చేతిలోని ఆహారం చూపిస్తూ “ఇందుకోసమే వివాహం చేసుకున్నాను. లేకపోతే నన్నెవరు చూసుకుంటారు. నానారకాల ఆహారం నా వంటికి సరిపడదు. కొన్ని

సమయాలలో భోజనం చేయాలనే ఎరుకే ఉండదు. నాకు ఎలాంటి ఆహారం సరిపోతుందో ఆమెకు బాగా తెలుసు.....” అన్నారు.

గురుదేవులు చాలా స్వల్పంగా ఆహారం స్వీకరించేవారు. అందువల్ల మాతృదేవి ఏదో ఒకటిచేసే ఆయన తగినంత ఆహారం స్వీకరించేటట్లు చేసేవారు. అన్నం ఎక్కువగా కనిపించరాదని రెండు చేతులతో గట్టిగానొక్కి ముద్ద చేసి పెట్టేవారు. ప్రతిరోజూ ఆంచెలంచలుగా నాలుగైదు సేర్ల పాలు ఇచ్చేవారు. పాలను బాగా మరిగించి పావు భాగానికి తగ్గించి ఇచ్చేవారు. పాలపైన పేరుకొన్న మీగడను చూసి గురుదేవులు “పాలు ఎక్కువగా ఉన్నట్లుందే!” అంటే మాతృదేవి “అంత ఎక్కువగా ఏమీ లేవు. సేరు, సేరున్నర మాత్రమే” అనేవారు. ఒకరోజు గోలాప్ మా గురుదేవులకు నిజాన్ని చెప్పింది. ఆయన మాతృదేవిని పిలిచి తను ఎన్ని పాలు తాగుతున్నానో ఖచ్చితంగా లెక్క చెప్పమన్నారు. దానికి మాతృదేవి “ఈ లెక్కలన్నీ ఎవరికి తెలుసు ? మీరు పాలు తీసుకోవాలని మాత్రమే నాకు తెలుసు. ఈ సేరు, అరసేరు లెక్కలన్నీ నాకు తెలియవు” అన్నారు. గురుదేవులు సంతృప్తి చెందలేదు. “ఇన్ని పాలు తాగితే నాకు అజీర్ణం తప్పదు” అన్నారు. ఆయన మనసులో ఆ ఆలోచన రాగానే నిజంగానే ఆయనకు అజీర్ణం చేసింది. ఆ రాత్రికి ఆయన బర్లిజావ మాత్రమే తీసుకోగలిగారు. అనాలోచితంగా మాట్లాడి ఆయనకు రాత్రి భోజనం లేకుండా చేసినందుకు గోలాప్ మా ఎంతో చింతించారు.

మాతృదేవి ఆయనకు ఇచ్చే తాంబూలంలో సుగంధద్రవ్యాల వంటివి వేసేవారు కాదు. భక్తులకోసం చుట్టే తమలపాకు చిలకలలో మాత్రం అవన్నీ ఉండేవి. ఆ తేడా గూర్చి యోగిన్ మా ప్రశ్నించినప్పుడు మాతృదేవి సుగంధద్రవ్యాలున్న తాంబూలం భక్తుల కోసం అని చెప్పి “వారిని ప్రేమతో, ఆప్యాయతతో నా బిడ్డలుగా చేసుకోవాలి కదా!” అన్నారు. వెంటనే మందహాసంతో “ఈ రెండవ రకం గురుదేవుల కోసం. ఆయన ఇప్పటికే నా వారు కదా” అన్నారు. నిజానికి తాంబూలం ఆయన ఆరోగ్యానికి తగ్గట్టుగానే చుట్టటంలో ఆమె జాగ్రత్త వహించేవారు.

హృదయ మూర్ఖత్వం కారణంగా ఒకమారు మాతృదేవిని ఆమె తల్లి జయరాంబాటి తీసుకువెళ్లారు. తరువాత కొద్ది కాలానికి హృదయ ఉద్యోగం ఊడింది. అతడు దక్షిణేశ్వరం నుండి వెళ్ళగొట్టబడ్డాడు. అతడి పనులన్నీ గురుదేవుల అన్న కుమారుడైన రామ్ లాల్ కు

అప్పగించారు. రామ్ లాల్ అహంకరించి గురుదేవులకు సరిగా పరిచర్యలు చేయడం మానివేసాడు. సమయానికి సరియైన ఆహారం అందక గురుదేవులు శుష్కించసాగారు. ఈ కబురు తెలిసి మాతృదేవి వెంటనే గురుదేవుల సేవకై దక్షిణేశ్వరం వచ్చారు. ఆ తర్వాత ఆమె ఒకటి రెండుసార్లు జయరాంబాటి వెళ్ళినా సత్వరమే తిరిగివచ్చి గురుదేవుల సేవలో మునిగిపోయేవారు.

ఒకరోజు మాతృదేవి సహబత్ నుండి గురుదేవుల గదికి ఆహారం తీసుకువెళ్ళుతున్నారు. అప్పుడు ఒక స్త్రీ ఎదురు పడి “అమ్మా ! గురుదేవులకు ఆహారం పట్టుకెళ్ళే భాగ్యం ఈ ఒక్కరోజుకు నాకు ప్రసాదించండి” అని ప్రార్థించింది. “అమ్మా!” అనగానే మనసు ద్రవించిన మాతృదేవి ఆహారపు పళ్ళేన్ని ఆమెకిచ్చి తమతో తీసుకువెళ్లారు. ఆమె దానిని గురుదేవుల గదిలో ఉంచి వెళ్లారు. మాతృదేవి గురుదేవులకు ఆహారం వడ్డించి విసురుతూ పక్కన నిలుచున్నారు. గురుదేవులు ఆమెతో “ఆ స్త్రీ యోగ్యురాలు కాదని నీకు తెలియదా? ఆమె తాకిన ఆహారాన్ని నేను ఎలా స్వీకరించగలను” అన్నారు. అందుకు మాతృదేవి “మీ పరిస్థితి నాకు తెలుసు. దయచేసి నా కోసం ఈ ఒక్కరోజు ఆహారం స్వీకరించండి” అని బ్రతిమాలారు. తనకోసం తెచ్చే ఆహారాన్ని విచక్షణారహితంగా ఇతరుల చేతికి ఇవ్వనని వాగ్దానం చేయమని గురుదేవులు మాతృదేవిని అడిగారు. ఆమె వెంటనే చేతులు జోడించి “నన్ను క్షమించండి. అది మాత్రం చేయలేను. సాధ్యమైనంత వరకు ఎవరికీ ఇవ్వకుండానే ఆహారాన్ని తీసుకురావడానికి ప్రయత్నిస్తాను. అమ్మా ! అని ఎవరైనా పిలిచి ఏదైనా కోరితే నేను కాదనలేను. మీరు నాకు మాత్రమే కాదు, అందరికీ గురుదేవులే కదా!” అన్నారు. ఆమె మాతృత్వపు ఉన్నత దశను చేరుకున్నదని గురుదేవులు ఆనందించారు.

అనారోగ్యం కారణంగా శ్రీ రామకృష్ణులను ఆయన శిష్యులు కలకత్తాలోని శ్యాంపుకర్ణో అద్దె ఆంట్లో ఉంచారు. అక్కడ స్త్రీల కోసం ప్రత్యేకంగా గది లేదు. స్నానాల గది కూడా లేదు. ఇంకా అనేక అసౌకర్యాల మధ్య మాతృదేవి అక్కడే నివసించి గురుదేవులకు ఆహారం తయారు చేసేవారు. ఆహారం సిద్ధం అయిన తర్వాత గురుదేవుల గదికి కబురు పంపేవారు. ఆయన వద్ద ఉన్నవారు బయటకు వెళ్ళేవారు. అప్పుడు మాతృదేవి ఆయనకు ఆహారం పెట్టేవారు. అనంతరం గురుదేవులు కాశీపూర్ ఉద్యానంలో నివసించినప్పుడు కూడా మాతృదేవి అక్కడే ఉండి ఆయనకు పథ్యాహారం తయారుచేసి పెట్టేవారు. వైద్యులు

ఏదైనా ప్రత్యేకమైన ఆహారం సూచిస్తే దానిని తయారుచేసే విధం తెలుసుకొని తయారు చేసేవారు.

ఒకసారి గంగా ప్రసాద్ సేన్ అనే వైద్యుడు గురుదేవులకు మందులు ఇస్తూ ఆయన నీళ్ళు తాగకూడదనే నియమం పెట్టాడు. గురుదేవులు మాతృదేవితో “ఇది జరిగే పనేనా” అన్నారు. అందుకామె “మీరు చేయగలరు. మీవల్ల అవుతుంది” అన్నారు. వెంటనే గురుదేవులు “దానిమ్మ పండు గింజలను కడిగి ఇచ్చేటప్పుడు కూడా ఒక్క చుక్క నీరు లేకుండా తుడిచి ఇవ్వాలి. అలా చేయగలవా” అన్నారు. అందుకు మాతృదేవి కాళికాదేవి కృప వల్ల అంతా సాధ్యమౌతుంది. ప్రయత్నిద్దాం” అన్నారు. అన్నట్లే గురుదేవులు ఔషధ సేవనం పూర్తి అయ్యేవరకు ఒక్క చుక్క కూడా నీరు తాగలేదు.

మాతృదేవి గురుదేవులను దర్శింప వచ్చేభక్తులకు కూడా వంట చేసేవారు. రామచంద్ర దత్తా ఇంట్లో పని చేస్తున్న లాటు (కాలాంతరంలో స్వామి బ్రహ్మానంద) గురుదేవులపై భక్తితో దక్షిణేశ్వరం వచ్చి ఆయనతో పాటు ఉండేవాడు. చపాతీల కోసం మాతృదేవి రోజూ రెండు మూడు సేర్ల పిండి కలపవలసి వస్తున్నదని తెలిసి గురుదేవులు లాటును ఆమెకు సహాయకారిగా పంపారు. రామచంద్ర దత్తా గురుదేవులను దర్శింప వచ్చినప్పుడు బండినుండి దిగుతూనే “ఈ రోజు నాకు చపాతి, పప్పు కావాలి” అని బిగ్గరగా చెబుతూ గురుదేవుల గదిలోకి వెళ్ళేవారు. ఆ మాటలు చెవినబడిన వెంటనే మాతృదేవి రామచంద్ర దత్తా కోసం వంట మొదలు పెట్టేవారు. గురుదేవులతో ఉండే రాఖాల్ కోసం కిచిడీ చేసి పెట్టేవారు. ఒక్కొక్కరోజు గురుదేవులు నరేంద్రుడిని (కాలాంతరంలో స్వామి వివేకానంద) ఈ రోజు ఇక్కడే ఉండు అనేవారు. ఆ మాట విన్న వెంటనే మాతృదేవి నరేంద్రుడికి ఇష్టమైన విధంగా పప్పు, చపాతీలు చేసి పెట్టేవారు.

గురుదేవుల సూచనల ననుసరించి జపధ్యానాదులు అనుష్ఠించడానికై పలువురు యువశిష్యులు అప్పుడప్పుడు రాత్రి సమయాలలో దక్షిణేశ్వరంలోనే ఉండేవారు. గురుదేవులు వారి శక్తి ననుసరించి వారు రాత్రిపూట ఎన్ని చపాతీలు తినవచ్చునో నిర్ణయించేవారు. ఒకరోజు బాబూరామ్ అనే శిష్యుడు ఎక్కువ చపాతీలు తింటున్నాడని తెలిసి గురుదేవులు అతడిని అన్ని చపాతీలు ఎందుకు తింటున్నావని ప్రశ్నించారు. దానికతడు మాతృదేవి పెట్టినవి పెట్టినట్లే తింటున్నానని జవాబు ఇచ్చాడు. వెంటనే

గురుదేవులు నహబత్కు వెళ్లి “మితంలేకుండా ఆహారం ఇస్తే వారి ఆధ్యాత్మిక జీవితానికి అవరోధం కలగదా?” అని మాతృదేవిని నిలదీసారు. అందుకు ఆమె “రెండు చపాతీలు ఎక్కువ తిన్నాడని ఎందుకు ఇంతగా కలవరపడతారు? ఈ విషయానికి అంతగా ప్రాధాన్యం ఇవ్వకండి. వారందరి బాగోగులు నేను చూసుకుంటాను” అని గంభీరంగా చెప్పారు. ఆమెపై నమ్మకంతో గురుదేవులు మరొకమాట మాట్లాడకుండా అక్కడినుండి వెళ్లిపోయారు. ఆ నమ్మకాన్ని మాతృదేవి వమ్ము చేయలేదు. కాలాంతరంలో ఆమె రామకృష్ణ సంఘ జననియై శిష్యుల బాగోగులు చూసుకుంటూ వారందరిని తీర్చిదిద్దారు.

శారదాప్రసన్న తన తల్లి దండ్రులకు తెలియకుండా గురుదేవుల వద్దకు రావలసి వచ్చేది. అతడి ఇబ్బంది గమనించి గురుదేవులు ఒకసారి అతడిని మాతృదేవి వద్దకు తీసుకు వెళ్లి బండి బాదుగ కోసం అతడికి ఒక అణా ఇవ్వమన్నారు. ఆనాటినుండి మాతృదేవి శారదా ప్రసన్న వచ్చిందే తడువుగా ఒక అణా నహబత్ ద్వారం వద్ద ఉంచేవారు. తిరిగి వెళ్ళేటప్పుడు అతడు ఆ డబ్బు తీసుకు వెళ్ళేవాడు. ఇలా మాతృదేవి కన్నతల్లిలాగా అందరి అవసరాలు తీర్చేవారు.

యోగీన్మా మొదటిసారి దక్షిణేశ్వరంలో గురుదేవులను దర్శింప వచ్చినప్పుడు ఆమె భోజనం చేయలేదని తెలిసి ఆయన ఆమెతో “నహబత్లో అన్నం, కూరలు ఉన్నాయి. వెళ్లి తిను” అన్నారు. మాతృదేవి ఆమెకు అన్నం, లూచీలు, కూరలతో ప్రేమగా భోజనం పెట్టారు. ఈ సంఘటన యోగీన్మా హృదయంలో చెరగని ముద్ర వేసింది. ఆమె మాతృదేవికి సన్నిహితురాలైనారు.

ఈ విధంగా మాతృదేవి గురుదేవులకు మాత్రమేగాక ఆయనను దర్శింప వచ్చిన వారికి, ఆయన శిష్యులకు కూడా ప్రేమగా, అప్యాయంగా వండి పెడుతూ దానినే గృహస్థ జీవితంలో పారమార్థిక సాధనా సోపానంగా మలచి జీవించారు. భగవంతుడికే తను వండి పెడుతున్నానని, వారందరి నోళ్ళతో తింటున్నది ఆ పరమాత్ముడేనని ఆమె భావించారు. ఈ సేవయే ఆమెను ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక పీఠాన్ని అధిరోహింపజేసి ఆమెకు సుస్థిరమైన మాతృస్థానాన్ని సంపాదించి పెట్టింది.

6. చిన్మయం

అవినాశితు తద్విద్ధి, యేన సర్వమిదం తతం ।

వినాశవ్యయస్యాస్య, నకశ్చిత్ కర్తు మర్హతి ॥

అస్తవస్త ఇమేదేహో, నిత్యసౌఖ్యక్తాః శరీరిణః ।

అనాశినోఽ ప్రమేయస్య..... ॥

“శరీరమందు వ్యాప్తమైన ఆత్మ నాశనములేనిది. దానిని నశింపజేయగలవారు ఎవ్వరూ లేరు. అది అప్రమేయమై, శాశ్వతమైనది. భౌతిక శరీరం మాత్రం నశించునదే” అని కృష్ణభగవానుడు అర్జునునకు ఉపదేశించాడు.

శ్రీరామకృష్ణులు ఒకసారి శ్యాంబసు అనే భక్తునితో “పంచభూతాత్మకమైన దేహాన్ని స్థూలశరీరం అంటారు. మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారం, చిత్తం - వీటితో నెలకొన్నది సూక్ష్మ శరీరం. ఏ శరీరంతో భగవదానందం ప్రాప్తిస్తుందో, భగవంతునితో సంసర్గం పొందుతుందో దానిని కారణ శరీరం అంటారు. తంత్ర శాస్త్రాలు దీనినే “భగవతీ తనువు”గా పేర్కొంటాయి. వీటన్నిటికీ అతీతమైనది మహాకారణం” అని చెప్పారు. ఆధ్యాత్మిక దేహం శాశ్వతమైనది, చిదానందమయమైనది. ఈ దేహం ద్వారా సంసర్గం పొందిన వ్యక్తులలో ఒకరి భౌతిక శరీరం నశించినా రెండవ వారికి అతడు చిన్మయుడే. మృత్యువు వారిని విడదీయలేదు. శారదా రామకృష్ణుల బంధం ఆధ్యాత్మిక దేహసంబంధం.

1886 ఆగస్టు 15 వ తేదీ నాడు గురుదేవుల ఆరోగ్యం బాగా క్షీణించింది. మాట్లాడటం కష్టంగా ఉంది. మాతృదేవి రోదించసాగారు. గురుదేవులు ఆమెతో “కలత చెందకు. ఇప్పుడు ఉన్నట్లే ఇకపై కూడా ఉండబోతోంది. నన్ను చూసుకున్నట్లే వీళ్ళందరూ (నరేంద్రాదులు) నిన్నుకూడా చూసుకుంటారు. లక్ష్మిని చూసుకో” అన్నారు. ఆరోజు అర్ధరాత్రి దాటిన తర్వాత గురుదేవులు మహాసమాధి పొందారు. మరునాడు ఆయన భౌతిక శరీరం కాశీపూర్ సృశాన వాటికలో అగ్నికి ఆహుతి చేయబడింది. మాతృదేవి తనను తాను వితంతువుగా చేసుకోబూని చేతికిఉన్న బంగారు గాజులు తీసే ప్రయత్నం చేసారు. గురుదేవులు సాక్షాత్కరించి “నేను చనిపోయానని ఈ సుమంగళి స్వరూపాన్ని

తీసి వేస్తున్నావా? నేను చనిపోలేదు. ఇదిగో! ఇక్కడే ఉన్నాను” అంటూ ఆమె ప్రయత్నాన్ని వారించారు. అయినా సమాజం కోసం ఆమె తాను ధరించిన చీరలోని విశాలమైన ఎరుపు అంచులో చాలాభాగాన్ని చింపి వేసి సన్నని అంచుగల చీరగా మార్చి ధరించారు. కాలాంతరంలో లోకుల విమర్శలకు తట్టుకోలేక మాతృదేవి తన గాజులను తీసివేసే ప్రయత్నం చేసినప్పుడు కూడా గురుదేవులు సాక్షాత్కరించి ఆమెను వారించారు.

గురుదేవుల మధురస్మృతులు మాతృదేవిని విపరీతంగా వెంటాడి బాధించాయి. ఆమెకు జీవితంపై విరక్తి కలిగింది. కానీ గురుదేవులు అప్పగించిన కార్యభారాన్ని వదిలి పెట్టడం వీలుపడదు కనుక ఆ మహత్తరకార్యం పూర్తి అయ్యేవరకు ఆయన పరికరంగా జీవించి తీరడంతప్ప ఆమెకు మరోమార్గం లేకపోయింది. ఆమె దుఃఖాన్ని ఉపశమింప చేయడానికి భక్తులు తీర్థయాత్రలకు ఏర్పాటు చేసారు.

కాశీవిశ్వనాథుని ఆలయంలో సంధ్యాహారతి దర్శించి వస్తూ మాతృదేవి పారవశ్య స్థితిలో అమిత వేగంగా అడుగులు వేస్తూ నడిచారు. తర్వాత అందుకు కారణం అడిగితే మాతృదేవి “ఆలయం నుండి నేను తిరిగి వచ్చేటప్పుడు గురుదేవులు నా చేయి పట్టుకొని తీసుకువచ్చారు” అని చెప్పారు.

గురుదేవులు మహాసమాధికి కొన్ని రోజులు ముందు ఆయన మాతృదేవికి ఆమె ఇష్ట దైవమంత్రం వ్రాసిన బంగారు తాయెత్తును ఇచ్చారు. ఆమె దానిని ప్రతిరోజు పూజించి తమచేతికి కట్టుకొనేవారు. ఆమె బృందావనానికి రైలులో వెళ్ళుతున్నప్పుడు ఆ తాయెత్తు ధరించిన చేతిని కిటికీ మీద ఉంచి, దానిపై తలవాల్చి నిద్రపోతున్నారు. ఆమెకు గురుదేవులు సాక్షాత్కరించి “నా తాయెత్తు నీ వద్ద ఉంది. అది తొలగిపోకుండా జాగ్రత్తపడు” అన్నారు. వెంటనే మాతృదేవి మేల్కొని తాయెత్తు విప్పి గురుదేవుల చిత్రపటంతోపాటు చిన్న పెట్టెలో జాగ్రత్తపరచి ప్రతిరోజూ పూజించసాగారు. ఆమె దానిని మళ్ళీ కట్టుకోలేదు. కాలాంతరంలో ఆ తాయెత్తు బేలూరు మరానికిచ్చారు.

బృందావనంలో మాతృదేవి దుఃఖం ఇనుమడించింది. ఆమె ఆరోగ్యం దెబ్బతింది. ఒకరోజు ఆమె తన చేతి గాజులను తీసే ప్రయత్నం చేసారు. ఆమెకు గురుదేవులు సాక్షాత్కరించి “ఎందుకిలా ఏడుస్తూ ఉంటున్నావు? నేను ఎక్కడికి వెళ్ళిపోయానని?

ఇక్కడే ఉంటున్నాను కదా! ఒక గదినుండి మరో గదిలోకి వెళ్ళాను. అంతే” అని సముదాయించారు. అంతేకాక “గాజులు తీసివేయకు. నీకు వైష్ణవతంత్రం తెలుసా” అని అడిగారు. మాతృదేవి తెలియదన్నారు. గౌరి నీకు ఈ విషయం వివరిస్తుంది అని చెప్పారు.

తర్వాత మాతృదేవి గౌరీమాను కలిసినప్పుడు ఆమె వైష్ణవ తంత్ర శాస్త్రాలలోని అనేక విషయాలు తెలియజేశారు. ఆత్మకు నాశనం లేదు. నశింపని ఆత్మద్వారా సంబంధం కలిగి ఉన్న వ్యక్తులు రాధాకృష్ణులవలే నిత్యులు. వారిలో ఒకరి దేహం నశించినా వారి సంబంధం శాశ్వతమే. దేహత్యాగం వలన వారి నిత్యత్వానికి భంగం రాదు. శారదా రామకృష్ణుల సంబంధం ఆత్మల అనుబంధమే. ఆ విధంగా మాతృదేవికి గురుదేవులు శాశ్వతులు. ఆయన చిన్మయులు. చిత్ స్వరూపుడు అనగా నాశనం లేనివాడు. కనుక మాతృదేవి నిత్య సుమంగళి. ఆమెకు వితంతు వేషధారణ అనవసరం అని అర్థం. ఇది విన్న తర్వాత మాతృదేవి హృదయం తేలికపడింది.

దంపతులుగా జీవించిన స్త్రీ పురుషులు ఈ భూమి మీదకు ఒకేమారు రారు, ఒకేమారు పోరు. దైవసంకల్పంచే కాలాంతరంలో వారిలో ఎవరు దేహాన్ని విడిచినా మిగిలిన వారు విడిచి వెళ్ళినవారిని గూర్చి స్మరిస్తూ జీవించటంతోపాటు వారి ఆశయ సాధన కోసం జీవితాంతం కృషి చేయడమే ఆదర్శ దాంపత్యానికి పరాకాష్ఠ.

బృందావనం నుండి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత మాతృదేవి కామార్పుకూర్లో నివసించ సాగారు. గ్రామస్తుల విమర్శలకు భయపడి చేతులకు ధరించిన గాజులు తీసివేద్దామనుకున్నారు. దానితోపాటు గంగలో స్నానం చేయాలనుకున్నారు. కానీ అక్కడకు గంగ చాలా దూరం. ఇంతలో ఒకరోజు ఆమెకు గురుదేవులు భూతికాల్ వైపు నుండి ఇంటి వైపు వస్తున్నట్లు కనబడింది. ఆయనతో నరేంద్రుడు, రాఖాల్, బాబూరాం మొదలైన శిష్యులు కూడా వస్తున్నారు. గురుదేవుల దివ్య పాదాలనుండి నీరు ఊటగా విరజిమ్ముతూ ఆయన ముందు అలలై ప్రవహిస్తుంది. ఈ దృశ్యం చూడగానే మాతృదేవి “ఓహో! ఆయనే సమస్తం. ఆయన పాదాల నుండే గంగ పొంగి ప్రవహిస్తుంది” అనుకుంటూ పూలు అర్పించి ప్రణమిల్లారు. వెంటనే ఆ దృశ్యం చెదిరిపోయింది. ఈ దర్శనం తర్వాత మాతృదేవి దుఃఖం తొలగిపోయింది. ఆమెకు దివ్య పారవశ్య స్థితులు కలుగసాగాయి.

ఆ స్థితిలో ఆమె కొన్ని సార్లు గురుదేవులతో తాదాత్మ్యం పొందేవారు. ఈ విధంగా గురుదేవులు ఆమెకు దుఃఖోపశమనం చేసి కార్యోన్ముఖం అయ్యేటట్లు చేసారు.

ఆ తర్వాత గురుదేవులే సర్వస్వంగా మాతృదేవి జీవించారు. “ఆయనే పురుషుడు, ఆయనే ప్రకృతి. సమస్తం ఆయన నుండే ఉద్భవించింది” అనేవారు. “నైవేద్యానికి చీమలు పడితే తీసివేయలేకపోయేదాన్ని. శ్రీ రామకృష్ణులే తింటున్నారనిపించేది” అని మాతృదేవి అన్నారంటే గురుదేవులే సర్వం వ్యాపించి ఉన్నారనే పరమోన్నత భావన ఆమెలో ఎంత లోతుగా నెలకొని ఉన్నదో తెలుస్తుంది. అందుకే ఆమె గురుదేవుల పటంతోపాటు పూజగదిలోనే నివసించేవారు.

గురుదేవులను ఆరాధించేటప్పుడు మాతృదేవి సజీవులైన వ్యక్తిని ఎలా ఆహ్వానించి ఉపచారాలు చేస్తామో అలాగే చేసేవారు. ఆయన నివేదనకై చేసే వంటలో సుగంధద్రవ్యాలు కలిపేవారు. కారాలు తగ్గించి వేసేవారు. ఆహారాన్ని గురుదేవుల పటం ముందుంచి “రండి! దయచేసి వచ్చి ఆరగించండి” అని ఉద్వేగపూరితంగా ఆహ్వానించేవారు. ఆయన నివేదనను 3 రకాలుగా స్వీకరిస్తారని మాతృదేవి చెప్పేవారు. గురుదేవులే వచ్చి కూర్చొని ఆరగిస్తారని, లేదా వారి నుదుటినుండి ఒక కిరణం ప్రసరించి నివేదనను స్పృశిస్తుందని, ఒక్కొక్కమారు గురుదేవులు నివేదనను తాకకుండానే ఆరగించినట్లు సైగ చేస్తారని చెప్పేవారు.

ఒకసారి మాతృదేవి కలకత్తాలోని ఒక భక్తుని ఇంటికి వెళ్లారు. వారి విన్నపాన్ని మన్నించి వారింట శ్రీ రామకృష్ణుల పటంముందు పూజచేసి నైవేద్యం సమర్పించారు. గురుదేవులు స్వీకరించలేదు. అప్పుడు మాతృదేవి “మీరు ఏమీ తినకపోతే నేనూ ఏమీ తినలేను. కాని గృహస్థుల ఇంటినుండి ఏమీ తినకుండా వెళ్ళిపోతే అది వారికి శుభం కాదు” అని గురుదేవులను వేడుకున్నారు. ఎంతో ప్రాధేయపడిన పిమ్మట ఆయన నుదుటినుండి ఒక కిరణం వెలువడి పాయసాన్ని స్పృశించింది. ఆయన పాయసాన్ని స్వీకరించారు కనుక మాతృదేవికూడా ఆ పాయసాన్నే కొద్దిగా స్వీకరించి తిరిగివచ్చారు.

ఒకరోజు గురుదేవులు మాతృదేవికి సాక్షాత్కరించి యోగిన్కు (కాలాంతరంలో స్వామి యోగానంద) మంత్రదీక్ష ఇవ్వమని ఆదేశించారు. మాతృదేవి సంకోచించారు. లోకులు “ఇంతలోనే మాతృదేవి శిష్యులను సేకరించడం ప్రారంభించారు” అనుకొంటారని

భయపడ్డారు. కానీ గురుదేవులు వరుసగా మూడు రోజులు కన్పించి “నేను యోగిన్ కు మంత్రదీక్ష ఇవ్వలేదు. ఆ కార్యం ఇప్పుడు నెరవేర్చు” అంటూ మరిమరి చెప్పారు. అంతేకాక అతనికి ఇవ్వవలసిన మంత్రం ఏమిటో కూడా చెప్పి యోగిన్ మా సహాయంతో మంత్రదీక్ష ఇవ్వమని చెప్పారు. యోగిన్ కు కూడా గురుదేవులు సాక్షాత్కరించి మాతృదేవి వద్ద మంత్రదీక్ష తీసుకొమ్మని చెప్పారు. ఈ సంగతి తెలిసి వెంటనే మాతృదేవి గురుదేవుల ఆదేశానుసారం యోగిన్ కు మంత్రదీక్ష ఇచ్చారు.

నీలాంబరబాబు ఉద్యానవనంలో పంచాగ్ని మధ్యంలో తపస్సు ఆచరించిన తర్వాత మాతృదేవి ఒక వెన్నెల రాత్రి గంగానది మెట్లపై కూర్చొని గంగా తరంగాల సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదిస్తున్నారు. అకస్మాత్తుగా శ్రీ రామకృష్ణులు ఆమె వెనుక నుండి వచ్చి గంగానదిలో ప్రవేశించారు. వెంటనే ఆయన శరీరం గంగాజలాలలో విలీనమైంది. మాతృదేవి శరీరం రోమాంచితమైంది. ఆమె ఆశ్చర్యంతో నోరు తెరిచి చూస్తుండిపోయారు. ఇంతలో నరేంద్రుడు “శ్రీ రామకృష్ణులకు జై” అని అరుస్తూ గంగా జలాన్ని అక్కడ చేరిన వారిపై చల్లసాగాడు. వెంటనే వారందరూ ముక్తిని పొందారు.

ఈ దివ్యదర్శనం తర్వాత మాతృదేవి తనకు గురుదేవులు అప్పగించిన బాధ్యతను తిరిగి గుర్తు చేసుకున్నారు. “మానవులలో ఆధ్యాత్మికోన్నతిని కలిగించడానికి నువ్వు చాలాకాలం జీవించాలి. నేను కొద్దిమందికే సహాయపడగలిగాను. నీ వద్దకు వచ్చే అనేకులను నువ్వే ఉద్ధరించాలి” అన్నదే గురుదేవుల ఆదేశం. అందుకు అనుగుణంగా జీవించి లోకకళ్యాణార్థం ఆయన అప్పగించిన కార్యాన్ని పూర్తిచేయాలని మాతృదేవి నిర్ణయించుకున్నారు.

స్వామి వివేకానంద చికాగోలో జరిగే సర్వమత సమ్మేళనంలో పాల్గొనవలసి ఉంది. అందుకు గురుదేవుల అనుమతి ఉన్నదో లేదో తేల్చుకోలేక మాతృదేవిని ఆశ్రయించారు. గురుదేవుల ఆశీస్సులు, రక్షణ నీకు ఉన్నాయని మాతృదేవి స్వామీజీకి అభయమివ్వటానికి మూలం ఈ దివ్య దర్శనమే.

కామార్పుకూర్లో వాతావరణం మాతృదేవి నివసించడానికికాని, భవిష్యత్ కార్యాచరణకుగానీ అనుకూలంగా లేదు. అయినా అనేక కష్టనష్టాలకోర్చి ఆమె గురుదేవులు

అవతరించిన పావన పర్ణశాలను పరిరక్షించి భావితరాలకు కానుకగా అందించారు. ఈనాడు అది తీర్థస్థలం అయింది. జయరాం బాటిలో నివసిస్తున్న కాలంలో కుటుంబ పెద్దగా తన సోదరుల కుటుంబాలను కనిపెట్టుకొని ఉన్నారు. బురదలో పద్మంలాగా వారితో కలిసి జీవించారు. ఆ రోజుల్లోనే తన దర్శనానికై వచ్చే భక్తుల ఆలనా పాలనా చూస్తూ కోరిన వారందరికీ మంత్రదీక్ష ఇచ్చారు. శిష్యుల బాధ్యతను స్వీకరించి వారి పాప పరిహారానికై మంత్రజపం చేసిన ఉత్తమ గురువు మాతృదేవి. కలకత్తాకు దూరంగా ఉన్న జయరామ్ బాటి వంటి మారుమూల ప్రాంతంలో గురుదేవుల బోధనలను వ్యాప్తిచేసి ఆధ్యాత్మిక పునరుజ్జీవనం కల్పించారు.

గురుదేవుల మహాసమాధి అనంతరం వారి సన్న్యాస శిష్యులు పరివ్రాజక స్వాములై దేశ సంచారం చేయసాగారు. సుఖసంపదలను, బంధువులను త్యజించి గురుదేవులనే నమ్ముకొని సన్న్యాసులైన ఆ యువకులందరూ ఆమెకు స్వంతబిడ్డలే. వారు అనుభవిస్తున్న బాధలకు మాతృదేవి హృదయం పరితపించి కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించారు. “మీ పేరు చెప్పుకొని లోకాన్ని త్యజించేవారికి సాధారణమైన కూడు, గుడ్డ, నీడ లభించాలి. వారందరూ మీ ఉపదేశాలను, ఆదర్శాలను కేంద్రంగా చేసుకొని ఒకచోట కలిసికట్టుగా నివసించాలి. లొకికులు వారిని ఆశ్రయించి ఊరడింపు పొందాలి. అందుకోసమే కదా మీ అవతరణ. నా బిడ్డలు అలమటిస్తూ తిరగటం నేను సహించలేను” అంటూ గురుదేవులను ఎంతగానో ప్రార్థించారు. రామకృష్ణ ఉద్యమం ఉన్నతాదర్శాలకు మూలం ఈ ప్రార్థనలోనే ఉంది. ఈ విధంగా రామకృష్ణ ఉద్యమవ్యాప్తికి మార్గదర్శకులు మాతృదేవియే.

స్వామి వివేకానంద పాశ్చాత్యదేశాలలో వేదాంత దుందుభిని మ్రోగించి తిరిగి వచ్చిన పిదప మాతృదేవిని దర్శించుకొని ఆశీస్సులు పొందారు. తాను గురుదేవుల సందేశాన్ని వ్యాప్తి చేయడానికి శాశ్వతమైన ఉద్యమం ప్రారంభించదలచుకొన్నట్లు తెల్పారు. “దీనిని చేయడానికే నువ్వు జన్మించావు. నీ ఆశయాన్ని త్వరలోనే గురుదేవులు పూర్తి చేస్తారు. ఇది తథ్యం” అని మాతృదేవి ఆయనను దీవించారు. అనతికాలంలోనే స్వామీజీ బేలూరులో మరం ఏర్పాటుకై స్థలాన్ని కొన్నారు. మాతృదేవి ఆనందంతో ఉప్పొంగిపోతూ

“ఇప్పుడు నా బిడ్డలు తలదాచుకోవడానికి ఒక స్థలం లభించింది” అన్నారు. రామకృష్ణ సంఘ ఆవిర్భావం, దాని ప్రగతి బాటలోపడే ప్రతి అడుగు మాతృదేవి కృపతోనే జరిగాయి. ఆమె సంఘజనని అయినారు.

“వచ్చిన వారందరికీ, రాని వారందరికీ, ఇకపై రాబోయే వారందరికీ, ఈ నా బిడ్డలందరికీ నా ప్రేమాభిమానాలు తెలియజేయి. నా ఆశీస్సులు వారికెప్పుడూ ఉంటాయి” అని ప్రపంచ మానవాళిని ఆశీర్వాదిస్తూ 1920 జూలై 20వ తేదీ రాత్రి మాతృదేవి శరీరాన్ని త్యజించి శ్రీ రామకృష్ణులలో ఐక్యమైనారు.

లోక కళ్యాణమే జీవితధ్యేయంగా, భగవద్దర్శనమే పరమావధిగా జీవించిన ఆ దివ్య దంపతుల జీవన ఆదర్శాన్ని అర్థం చేసుకొని, ఆ స్ఫూర్తితో నేటి దంపతులు తమ జీవితాలను చక్కదిద్దుకోవడం నేటికీ, ఏనాటికీ అవసరం.

యథాగ్నేర్దాహికా శక్తి రామకృష్ణే స్థితా హి యా ।

సర్వవిద్యాస్వరూపాం తాం, శారదాం ప్రణమామ్యహం ॥

సర్వం శ్రీ రామకృష్ణార్పణమస్తు

ఈ కలియుగంలో జ్ఞానయోగం ఎంతో కష్ట సాధ్యం. మనం అన్నగత ప్రాణులమని మొట్టమొదట గ్రహించాలి. రెండవది, కలియుగంలో ఆయుః ప్రమాణం తక్కువ. జ్ఞానయోగ సాధనకు చాలదు. మూడవది, మనలను ఆవేశించి వున్న దేహబుద్ధిని వదుల్చుకోవడం దాదాపు అసాధ్యం. దేహబుద్ధి అడుగంటా సరించనిదే బ్రహ్మజ్ఞాన ప్రాప్తి అసంభవం. ప్రగఢ భక్తిచేతనే భక్తుడు భగవంతుణ్ణి ఆకర్షించి సత్వరం భగత్సాక్షాత్కారం పొందగలడు.

- శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస

అనుబంధం

1. వ్యక్తుల పరిచయం :

ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్ : విద్యావేత్త, సంఘ సేవకుడు

గిరీష్ : గిరీష్ చంద్ర ఘోష్, కలకత్తాలో ప్రఖ్యాత నాటక రచయిత, శ్రీ రామకృష్ణుల గృహస్థ శిష్యుడు

గోలాప్ మా : యోగీంద్ర మోహిని బిశ్వాస్ : శ్రీ రామకృష్ణుల శిష్యురాలు, మాతృదేవి సాన్నిధ్యంలో జీవితం గడిపిన వ్యక్తి.

గౌరీ మా : మృదాని : శ్రీ రామకృష్ణుల శిష్యురాలు, కాలాంతరంలో స్త్రీలకు విద్య నేర్పించడానికి ఆమె ప్రారంభించిన శ్రీ శారదేశ్వరి ఆశ్రమం శాఖోపశాఖలతో నేటికీ విరాజిల్లుతుంది.

తోతాపురి : శ్రీ రామకృష్ణులచే అద్వైతసాధనలు అనుష్ఠింప జేసిన గురువు.

నరేంద్రుడు : శ్రీ రామకృష్ణుల యువశిష్యుడు, కాలాంతరంలో స్వామి వివేకానంద.

బలరాంబోస్ : శ్రీ రామకృష్ణుల గృహస్థ భక్తులలో ముఖ్యుడు. గురుదేవులు ఆయన ఇంటికి వంద మార్లకు పైగా వెళ్లారు. కాలాంతరంలో రామకృష్ణ మఠ సన్న్యాసులు పలువురు ఆయన ఇంట బస చేసారు.

భైరవి బ్రాహ్మణి : శ్రీ రామకృష్ణుల తాంత్రిక సాధనల గురువు

మధుర్ : మధుర్ బాబు : మధుర్ మోహన్ బిశ్వాస్ : దక్షిణేశ్వర కాళికాలయ నిర్వాహకుడు. శ్రీ రామకృష్ణుల భక్తుడు. ఆయన అవసరాలను తీర్చి సాధనలలో తోడ్పడిన కీర్తిమంతుడు.

యోగీన్ : యోగీంద్రనాథ్ రాయ్ చౌధురి, శ్రీ రామకృష్ణుల యువశిష్యుడు, కాలాంతరంలో స్వామియోగానంద

రాఖాల్ : రాఖాల్ చంద్ర ఘోష్ : శ్రీ రామకృష్ణుల యువ శిష్యుడు, కాలాంతరంలో స్వామి బ్రహ్మానంద.

రాధా : మాతృదేవి మేనకోడలు. పుట్టకముందే తండ్రిని కోల్పోయింది. తల్లికి మతిస్థిమితం లేదు. మాతృదేవి ఆ తల్లిబిడ్డల బాధ్యతను స్వీకరించి రాధాను పెంచి పెద్ద చేశారు.

రామచంద్ర దత్త : రామ్ : శ్రీ రామకృష్ణుల గృహస్థ భక్తుడు. కంకూర్ గాచ్చి లోని యోగోద్యాన్ నిర్వహకుడు. కాలాంతరంలో గురుదేవుల అస్థికలు యోగోద్యాన్ లో పదిల పరచి పూజింపబడ్డాయి.

రాంలాల్ : శ్రీ రామకృష్ణుల అన్న గారైన రామేశ్వర్ కుమారుడు, గురుదేవుల అనుగ్రహపాత్రుడు

లక్ష్మి : శ్రీ రామకృష్ణుల అన్న గారైన రామేశ్వర్ కుమార్తె, వితంతువు. మాతృదేవికి తోడుగా నహబత్ లో ఉండేవారు.

లాటు : శ్రీ రామకృష్ణుల యువ శిష్యుడు. నిరక్షరాస్యుడు. గురుదేవుల కృపతో గహనమైన ఆధ్యాత్మిక విషయాలు కూడా సులువుగా వివరించగల సమర్థుడైనాడు. కాలాంతరంలో స్వామి అద్భుతానంద.

శారదాప్రసన్న : శ్రీ రామకృష్ణుల యువశిష్యుడు, కలకత్తా వాసి.

శారదామాత : మాతృదేవి, శారద, గురుదేవుల ధర్మపత్ని

శ్రీ రామకృష్ణులు : శ్రీ రామకృష్ణ పరమ హంస, గురుదేవులు

స్వామి శారదానంద : పూర్వ నామం శరత్ చంద్ర చక్రవర్తి, శ్రీ రామకృష్ణుల సన్న్యాస శిష్యుడు, “శ్రీ శ్రీ రామకృష్ణ లీలాప్రసంగ్” పేరుతో గురుదేవుల జీవిత గాధను పరిశోధనాత్మకంగా రచించారు, శ్రీ రామకృష్ణ మఠ, మిషన్ ప్రధాన కార్యదర్శిగా పనిచేశారు.

హృదయ్ : శ్రీ రామకృష్ణుల మేనల్లుడు, గురుదేవులను సుమారు 25 సంవత్సరాలు సేవించాడు.

2. ప్రదేశాల పరిచయం :

కామార్పుకూర్ : శ్రీ రామకృష్ణుల జన్మ స్థలం.

కాశీపూర్ : కలకత్తాకు 3 మైళ్ళ దూరంలో బారానగర్ రహదారిపై ఉన్నది. ఇక్కడి ఉద్యానవనంలో గురుదేవులు 1885 డిసెంబర్ నుండి ఆయన మహాసమాధి వరకు నివసించారు.

జయరాంబాటి : శారదా మాత జన్మస్థలం.

దక్షిణేశ్వరం : కలకత్తా నగరానికి దగ్గరగా ఉన్న గ్రామం. గురుదేవులు తమ జీవితంలో అధిక భాగం ఇక్కడి కాళికాలయ పూజారిగా గడిపారు. ఇక్కడే ఆయన అనేక ఆధ్యాత్మిక సాధనలు చేసి జగన్నాథను ప్రత్యక్షం చేసుకున్నారు.

నహబత్ : దక్షిణేశ్వరం ఆలయంలోని వాద్య మంటపం.

నీలాంబరబాబు ఉద్యానవనం : బేలూరు మఠానికి దగ్గరగా ఉన్న ఈ ఉద్యానగృహంలో మాతృదేవి పంచాగ్ని మధ్యంలో తపస్సు చేసారు.

పానిహాటి : దక్షిణేశ్వరం నుండి ఏడెనిమిది మైళ్ళ దూరంలోని గ్రామం. అక్కడి రఘునాథాలయంలో ప్రతి సంవత్సరం జరిగే అటుకుల ఉత్సవానికి వెళ్ళటం గురుదేవులకు ఆనవాయితీ.

పంచవటి : దక్షిణేశ్వరం ఆలయం ప్రాంగణంలోని ప్రదేశం. శ్రీ రామకృష్ణులు ఆధ్యాత్మిక సాధనలు అనుష్ఠించిన చోటు.

భూతికాల్ : కామార్పుకూర్ లోని శ్మశాన వాటిక.

శ్యాంపుకూర్ : కలకత్తాలోని ఒక ప్రాంతం. ఇక్కడి అద్దె ఇంట్లో గురుదేవులు 1885లో 3 నెలలపాటు చికిత్స నిమిత్తం ఉన్నారు.

ఉపయుక్త గ్రంథ సూచి

1. శ్రీ రామకృష్ణ పరమ హంస - సమగ్ర సప్తమాణ జీవిత గాథ :
 పంగమూలం : స్వామి శారదానంద,
 తెలుగుసేత : స్వామి దయాత్మానంద, రామకృష్ణ మఠం, హైదరాబాద్
 ప్రచురణ (2012)
2. శ్రీ శారదాదేవి చరితామృతం - సమగ్ర జీవిత గాథ :
 స్వామి జ్ఞానదానంద, రామకృష్ణ మఠం, హైదరాబాద్ ప్రచురణ.
3. **Holy Mother :**
 Swami Nikhilaananda, Published by Sri Ramakrishna Math,
 Mylapor, Chennai in 2008.
4. **Holy Mother Sri Sarada Devi :**
 Swami Gambhirananda, Published by Sri Ramakrishna Math,
 Mylapor, Chennai in 1955.
5. **The Compassionate Mother - The Oldest Biography of Sri Sarada Devi :**
 Brahmachari Akshay Chaitanya,
 Revised and Edited by Swami Shudhhdhidananda,
 Published by Advaita Ashrama, Mayavathi, Uttarakhand in 2009.

